

T.C.
BAŞBAKANLIK
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

2004 YILI
FAALİYET RAPORU

İZLEME VE DEĞERLENDİRME
KOORDİNATÖRLÜĞÜ

T.C. BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI DÖKÜMANİASYON MERKEZİ	
YER NO	16-B
DEMİRBAŞ NO	2925

EYLÜL 2005
ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ.....	01
1.1. GİRİŞ.....	01
1.2. GAP BÖLGESİ VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	02
1.2.1. Yüzölçümü ve Nüfus.....	02
1.2.2. GAP Bölge Hasılası.....	03
1.3. GAP'IN TARİHÇESİ.....	04
1.4. GAP'IN GELİŞME AŞAMALARI.....	05
1.4.1. GAP Su Kaynakları Geliştirme Programı.....	05
1.4.2. Entegre Proje Yaklaşımı.....	07
1.4.3. Sürdürülebilir İnsani Gelişme.....	07
1.5. GAP YATIRIMLARI VE 2004 YILI DURUMU.....	12
1.5.1. GAP'ın Finansman Durumu Programı.....	12
1.5.2. GAP Kamu Yatırımları.....	14
2. GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ TEŞKİLATI.....	23
2.1. MEVZUAT.....	24
2.1.1. 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname.....	24
2.1.2. 4314 Sayılı Kanun.....	25
2.1.3. GAP İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.....	25
2.2. ORGANLAR.....	25
2.2.1. GAP Yüksek Kurulu.....	25
2.2.2. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP İdaresi).....	25
3. GAP İDARESİ'NİN ÇALIŞMALARI.....	31
3.1. EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR.....	31
3.1.1. GAP Bölgesel Kalkınma Programı - Küçük ve Orta Ölçekli Girişimcileri Destekleme Projesi (GİDEM).....	31
3.1.2. Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması.....	39
3.1.3. GAP Bölgesel Kalkınma Programı - Kırsal Kalkınma Projesi.....	42
3.1.4. GAP Bölgesi Hayvancılığını Geliştirme Projeleri.....	44
3.1.5. Tarımsal Araştırma Projesi.....	46
3.1.6. GAP Bölgesi Sulama Sistemlerinin İşletme Bakım ve Yönetimi.....	50
3.1.7. Sulama Kanallarındaki Suyun Regülasyonu ve İşletilmesi ile Su Tasarrufu Sağlayan Sulama Metod ve Teknolojileri.....	55

3.2. SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR.....	56
3.2.1. GAP Sosyal Araştırma ve Eylem Programı - (ÇATOM).....	56
3.2.2. Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi.....	62
3.2.3. GAP Bölgesi'nde Halk Sağlığı Projesi.....	67
3.2.4. Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi.....	68
3.3. KÜLTÜREL VE ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR.....	69
3.3.1. Hasankeyf Tarihi ve Arkeolojik Sit Alanı Araştırma ve Kazı Kurtarma Çalışması.....	69
3.3.2. GAP Bölgesel Kalkınma Programı - Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi.....	71
3.3.3. GAP Bölgesi'nde Yaban Hayatının Korunması Projesi.....	73
3.3.4. Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Projesi.....	74
3.3.5. GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi.....	78
3.3.6. Ceylanpınar Kanalizasyon Projesi.....	79
3.3.7. Kahta Kanalizasyon Projesi.....	79
3.3.8. GAP Bölgesi Köy İçme Sularının Yaygınlaştırılması.....	79
3.4. PLANLAMA ÇALIŞMALARI.....	84
3.4.1. Merkez Köy ve Köye Dönüş Kırsal Kalkınma Projesi.....	84
3.4.2. Ilısu Baraj Gölü Çevresi Alt-Bölge Gelişme Planı Hazırlanması.....	85
3.5. FİZİKİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI.....	88
3.5.1. GAP Bölgesi Halihazır Harita Yapımı.....	88
3.5.2. İmar Planı.....	92
3.5.3. Kentsel Gelişme (Şanlıurfa-Halfeti).....	93
3.5.4. Kentsel Gelişme (Diyarbakır-Merkez).....	94
3.6. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE AVRUPA BİRLİĞİ DESTEKLİ PROJELER... 95	
3.6.1. GAP Bölgesi'nde Entegre Bölgesel Kalkınmanın Güçlendirilmesi ve Sosyo-Ekonomik Farklılığın Giderilmesi Proje Paketi.....	95
3.6.2. GAP Bölgesel Kalkınma Programı.....	97

4. 2004 YILINDA YÜRÜTÜLEN DİĞER ÖNEMLİ FAALİYETLER.....	98
4.1. ÇOCUK OKUMA ODALARI.....	98
4.2. SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONU PROJESİ.....	99
4.3. KIRSAL ALANLARDA YİBO VE PİO İYİLEŞTİRMESİNİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ PROJESİ.....	99
4.4. GAP İDARESİ TARAFINDAN SAĞLANAN FONLAR.....	100
4.5. GAP İDARESİ TARAFINDAN 2004 YILINDA DÜZENLENEN EĞİTİMLER.....	100
4.6. UYGULAMALI TARIMSAL YAYIM VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI.....	103
4.7. GAP İDARESİ VE TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI İŞBİRLİĞİ.....	103
4.8. GAP TARIM KAMPI ÇALIŞMALARI.....	103
4.9. KATMA DEĞERİ YÜKSEK TARIMSAL ÜRÜNLERİN BELİRLENMESİ ÇALIŞMASI.....	103
4.10. SURİYE SINIRINDAKİ MAYINLI ARAZİLERİN TEMİZLENEREK 306 KM ² ALANIN EKONOMİYE KAZANDIRILMASI.....	104
4.11. BÖLGE'YE YATIRIM AMAÇLI İŞ GEZİLERİ.....	104
4.12. GAP'IN YATIRIM FIRSATLARININ ULUSLARARASI PLATFORMDA TANITILMASI.....	104
4.13. MARDİN SANAYİ VİZYONU OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI VE SANAYİ PLATFORMU TOPLANTISI.....	104
4.14. GAP İDARESİ – SİİRT, BATMAN VE ŞIRNAK İLLERİNDE YATIRIM YÖNLENDİRME BİRİMLERİ.....	105
4.15. GAP İŞ VE YATIRIM FORUMU.....	105
4.16. YAYIM ÇALIŞMALARI.....	105
4.17. FİLİSTİN İLE İLİŞKİLER.....	105
4.18. ÖNEMLİ BÖLGE ZİYARETLERİ.....	106
4.19. GAP YÜKSEK KURULU TOPLANTISI.....	106
4.20. GAP İDARESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ'NDE 2004 YILINDA DÜZENLENEN TOPLANTI VE ORGANİZASYONLAR.....	107

1. GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ

1.1. GİRİŞ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanların gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), aynı zamanda ülkemizi uluslararası alanda markalaştıran son derece önemli ve kapsamlı bir projedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi, başlangıçta bölgenin su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesine dayanan bir program olarak ele alınmış ve bu kapsamda, Fırat ve Dicle nehir havzalarında sulama ve hidroelektrik enerji üretimine yönelik 13 proje paketinin toplamı olarak planlanmıştır. Bu projelerle 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali ve 1.7 milyon hektar alanda sulama şebekesi yapımı öngörülmüştür. 1989 yılında GAP Master Planı'nın hazırlanması ile GAP, tarım, sanayi, ulaştırma, eğitim, sağlık, kırsal ve kentsel altyapı yatırımlarını da içine alan entegre bir bölgesel kalkınma projesine dönüşmüştür.

Aynı yıl, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı kurulmuş ve bölgesel kalkınmanın planlanması, çeşitli sektörlerde farklı kuruluşlar tarafından yürütülmekte olan GAP yatırımlarının yönlendirilmesi, izlenmesi ve kuruluşlararası koordinasyonun sağlanması ile görevlendirilmiştir.

1990'larda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Güneydoğu Anadolu Projesi uygulamalarında da sürdürülebilir kalkınma felsefesi benimsenmiş ve bu çerçevede insani gelişme, katılımcılık, eşitlik ve adalet ilkeleri temel alınmıştır. GAP, bugün, su kaynakları geliştirme programının yanı sıra tüm sektörlerdeki yatırımları da içine alan, sürdürülebilir insani kalkınmaya dayalı entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak uygulanmaktadır.

GAP'ın temel hedefleri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi halkının gelir düzeyi ve hayat standardını yükselterek bu bölge ile diğer bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak; kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkanlarını artırarak sosyal istikrar, ekonomik büyüme gibi milli kalkınma hedeflerine katkıda bulunmaktır.

1.2. GAP BÖLGESİ VE SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Yüzölçümü ve Nüfusu

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Türkiye'nin güneydoğusundaki 9 ilde uygulanmaktadır. Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsayan GAP Bölgesi, toplam ülke yüzölçümünün yaklaşık % 10'unu oluşturan 75 193 km²'lik bir alana sahiptir.

2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre GAP Bölgesi'nin nüfusu yaklaşık olarak 6.6 milyon kişidir. Bu miktar ülke toplam nüfusunun % 9.7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 1: GAP Bölgesi'nde Kentsel ve Kırsal Nüfus

İller	1990 *			2000		
	Nüfus	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Bucak-Köy (%)	Nüfus	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Bucak-Köy (%)
Adıyaman	510 827	43.48	56.52	623 811	54.33	45.67
Batman	344 121	56.57	43.43	456 734	66.60	33.40
Diyarbakır	1 096 447	54.31	45.69	1 362 708	60.00	40.00
Gaziantep	1 010 396	73.06	26.94	1 285 249	78.52	21.48
Mardin	558 275	44.61	55.39	705 098	55.49	44.51
Siirt	243 435	45.28	54.72	263 676	58.22	41.78
Şanlıurfa	1 001 455	55.08	44.92	1 443 422	58.34	41.66
Şırnak	262 006	47.81	52.19	353 197	59.83	40.17
Kilis	130 198	66.99	33.01	114 724	65.36	34.64
GAP	5 157 160	55.72	44.28	6 608 619	62.69	37.31
TÜRKİYE	56 473 035	59.60	40.40	67 803 927	64.90	35.10

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, DİE

* 1990 Genel Nüfus Sayımı'nın Kesin Sonuçları, 2000 Genel Nüfus Sayımı günündeki idari bölünüşe göre yeniden düzenlenmiştir.

Tablo 1'de 1990 ve 2000 yıllarında GAP Bölgesi'nde iller itibariyle kırsal ve kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki oranları gösterilmektedir. 1990 yılında Bölge'de toplam nüfusun % 56'sı kentlerde yaşarken 2000 yılında bu oran % 63'e çıkmıştır.

Tablo 2: GAP İlleri 1990-2000 Kent, Kır ve Toplam Yıllık Nüfus Artış Hızları (Binde)

	Bucak-Köy	İl ve İlçe Merkezleri	Toplam
GAP	7.67	36.58	24.80
Türkiye	4.21	26.81	18.28

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, DİE

1990-2000 yılları arasında GAP Bölgesi'nin yıllık nüfus artış hızı yaklaşık binde 25 iken bu oran Türkiye geneli için binde 18 düzeyinde olmuştur.

Öteki bölge ve illere göç vermesine karşın, GAP Bölgesi'nin yıllık nüfus artış hızı ülke değerinin üzerinde olduğu için Bölge nüfusunun ülke toplam nüfusu içindeki payı da giderek artmaktadır. Bölge'de kentsel nüfus artış hızı kırsal nüfusa oranla daha yüksektir.

Tablo 3: 2000 Yılında GAP İlleri'nin Bölge Nüfusu İçindeki Payları

İller	(%)
Şanlıurfa	22
Diyarbakır	21
Gaziantep	19
Mardin	11
Adıyaman	9
Batman	7
Şırnak	5
Siirt	4
Kilis	2
GAP	100

Kaynak: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, DİE

GAP İlleri nüfusunun Bölge toplam nüfusu içindeki paylarına bakıldığında; Bölge nüfusunun % 62'sinin Şanlıurfa, Diyarbakır ve Gaziantep'te yaşadığı görülmektedir. Bölge'nin en kalabalık ili Şanlıurfa (% 22) iken Batman, Şırnak, Siirt ve Kilis illerinde toplam olarak Bölge nüfusunun % 18'i ikamet etmektedir.

1.2.2. GAP Bölge Hasılası

Ülke nüfusunun yaklaşık % 10'unu oluşturan GAP Bölgesi'nin ülke Gayri Safi Yurt İçi Hasılası'na (GSYİH) katkısı % 5 düzeyindedir.

1990 yılında 1987 yılı fiyatlarıyla 4 514 milyar TL olan GAP bölgesel hasılası 2001 yılında 6 077 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde ülke gayri safi yurtiçi hasılası, 83 578 milyar TL'den 109 885 milyar TL'ye yükselmiştir. 2001 yılında kişi başına gelir, GAP Bölgesi'nde 1 186 dolar iken ülke genelinde 2 146 dolar olmuştur.

Tablo 4: Türkiye ve GAP Bölgesi'nde Gayri Safi Hasıla ve Kişi Başına Gelir (2001)

	GAP	Türkiye
Gayri Safi Hasıla (1987 Yılı Fiyatlarıyla Milyar TL)	6 077	109 885
Kişi Başına Gelir (Cari Dolar)	1 186	2 146

Kaynak: DİE Haber Bültenleri.

1.3. GAP'IN TARİHÇESİ

Türkiye'nin sahip olduğu su kaynaklarından yararlanılması fikri Atatürk döneminde ortaya konmuş ve ilk adımlar atılmıştır. 1936 yılında Atatürk'ün emriyle Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİEİ) kurulmuştur. EİEİ, ülkenin sahip olduğu su kaynaklarından elektrik enerjisi üretilmesi için "Keban Projesi" ile ilgili keşif etütlerine başlamış ve Fırat Nehri'nde incelemeler yapmak üzere Palu, Pertek, Keban Boğazı, Kömürhan, Karakaya ile Kemaliye'de birer rasat istasyonu kurmuştur. 1938 yılında Keban Boğazı'nda jeolojik ve topografik etütler yapılmış; 1950-1960 yılları arasında Fırat ve Dicle üzerinde sondaj çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı ve savaş sonrası ekonomik güçlükler çalışmaları uzun süre aksatmış, daha sonra yeni ihtiyaçların ortaya çıkması üzerine 1954 yılında Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu dönemde Türkiye'de havza çalışmaları yapılması fikri oluşmuş ve ülke 26 havza ayrılarak etüt ve planlama faaliyetlerine başlanmıştır. Çalışmaların verimli olabilmesi için yerel organizasyonlara gidilmesi benimsenmiştir. 1961 yılında Diyarbakır'da kurulan DSİ Fırat Planlama Amirliği'nce Fırat Havzası'nda su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesiyle ilgili ilk çalışmalar yürütülmüş, 1964 yılında Fırat Havzası'nın sulama ve enerji potansiyelini belirleyen "Fırat Havzası İstikşaf Raporu" geliştirilmiştir.

1968 yılında Aşağı Fırat Havzası'nda önerilen depolama tesisleri ve hidroelektrik santraller fizibilite aşamasında, sulama tesisleri de master plan aşamasında bir yerli-yabancı firmalar grubuna ihale edilmiş ve bu çalışmalar 1970 yılında tamamlanmıştır. Diğer yandan Dicle Havzası için de aynı paralelde çalışmalar DSİ Diyarbakır Bölge Müdürlüğü'nce sürdürülmüştür. Böylece, Aşağı Fırat Havzası ile Dicle Havzası'ndan ne şekilde faydalanılacağı açıklık kazanmış ve 1977 yılında bu iki havza için düşünülen projelerin birleştirilerek "Güneydoğu Anadolu Projesi" olarak adlandırılması benimsenmiştir.

Bölge'deki sosyo-ekonomik koşulların topyekün iyileştirilmesi düşüncesi ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile sulamaların sağlayacağı değişimin bu geniş çerçevede ele alınması rasyoneli, bir bölgesel kalkınma projesi olarak ve entegre bir yaklaşımla projeyi ele almak gereğini ortaya çıkarmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin entegre bölgesel planlama çerçevesinde ele alınması, yürütülmekte olan faaliyetlerin koordinasyonunun sağlanması ve yönlendirilmesi görevi 1986 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'na (DPT) verilmiştir.

DPT Müsteşarlığı 1988 yılında, GAP'ı entegre ve çok sektörlü bir sosyo-ekonomik kalkınma projesi olarak ele almak amacı ile GAP Master Plan çalışmasını başlatmıştır. Bu çalışma kapsamında, proje için muhtemel yönetim sistemleri ve alternatifleri de ele alınmıştır.

Bölge'de yapılacak uygulamaların çok kapsamlı olması, planlama, projelendirme, uygulama ve izleme-değerlendirme fonksiyonlarının bütünlük içinde gerçekleştirilmesini ve bölgesel kalkınmanın hızlandırılmasını sağlamak amacıyla, 6 Kasım 1989 tarih ve 20334 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı kurulmuştur.

1.4. GAP'IN GELİŞME AŞAMALARI

1.4.1. GAP SU KAYNAKLARI GELİŞTİRME PROGRAMI

Fırat Havzası ve Dicle Havzası projeleri olmak üzere iki gruptan oluşan GAP Su Kaynakları Geliştirme Programı kapsamında 22 baraj, 19 hidroelektrik santrali inşaatı öngörülmekte, projenin tamamlanması sonucunda 1.7 milyon hektar alanın sulanması ve yılda 27 milyar kilovatsaat elektrik enerjisi üretilmesi planlanmaktadır. Ayrıca münferit projeler kapsamında 7 baraj ve 1 HES'in yapımı yer almaktadır.

Tablo 5: GAP Su Kaynakları Geliştirme Programı

Proje ve Üniteleri	Kurulu Güç (MW)	Enerji Üretimi (GWh)	Sulama Alanı (ha)	Proje Durumu
FIRAT HAVZASI	5 304	20 098	1 125 776	
1. KARAKAYA PROJESİ Karakaya Barajı ve HES	1 800 1 800	7 354 7 354	-	İşletme
2. AŞAĞI FIRAT PROJESİ	2 450	9 024	718 844	
- Atatürk Barajı ve HES	2 400	8 900	-	İşletme
- Şanlıurfa HES	50	124	-	İnşa
- Şanlıurfa Tüneli ve Sulamaları	-	-	379 989	İnşa+İşletme
A) Şanlıurfa-Harran Ovası Sulaması	-	-	29 828	İnşa
B) Mardin-Ceylanpınar Cazibe Sulaması	-	-	121 592	İşletme
C) Mardin-Ceylanpınar Pompaj Sulaması	-	-	94 929	Kati Proje
D) Mardin-Ceylanpınar YAS Sulamaları	-	-	15 376	İnşa
- Siverek-Hilvan Pompaj Sulaması	-	-	118 264	Planlama
- Bozova Pompaj Sulaması	-	-	104 589	Planlama
- Bozova Pompaj Sulaması I.Kısım	-	-	188 778	Planlama
	-	-	36 819	Kati Proje
	-	-	8 669	İnşa
3. SINIR FIRAT PROJESİ	852	3 168	-	
- Birecik Barajı ve HES	672	2 516	-	İşletme
- Karkamış Barajı ve HES	180	652	-	İşletme
4. SURUÇ-YAYLAK PROJESİ	-	-	113 136	
- Yaylak Ovası Sulaması	-	-	13 072	İnşa
	-	-	5 250	İşletme
- Suruç Ovası Sulaması	-	-	94 814	Planlama
5. ADIYAMAN-KAHTA PROJESİ	195	509	78 134	
- Çamgazi Barajı ve Sulaması	-	-	2 000	İşletme
	-	-	5 740	İnşa
- Gomikan Barajı ve Sulaması	-	-	6 868	Master Plan
- Koçali Barajı HES ve Sulaması	40	120	21 605	Master Plan
- Sırımtaş Barajı ve HES	28	87	-	Master Plan
- Fatopaşa HES	22	47	-	Master Plan
- Büyükçay Barajı HES ve Sulaması	30	84	12 322	Master Plan
- Kahta Barajı ve HES	75	171	-	Planlama
- Atatürk Barajı Gölünden	-	-	26 793	Planlama
- Pompaj Sulaması	-	-	2 806	İnşa
6. ADIYAMAN-GÖKSU-ARABAN	7	43	71 598	
- Çataltepe Barajı	-	-	-	Planlama
- Gölbaşı, Abbasiye, Araban, Besni-Keysun, Kızılın, Yavuzeli, İncesu, Pazarcık Sulamaları	-	-	71 598	Ön İnceleme
- Erkenek HES	7	43	-	Ön İnceleme
7. GAZİANTEP PROJESİ	-	-	144 064	
- Hancağzı Barajı ve Sulaması	-	-	6 945	İşletme
- Kayacık Barajı ve Sulaması	-	-	20 000	İnşa
- Kemlin Barajı ve Sulaması	-	-	3 088	Planlama
- Belkıs Nizip Pompaj Sulaması	-	-	11 925	İnşa
- Seve Barajı Sulaması	-	-	1 400	Planlama
- Birecik Baraj Gölü Pompaj Sulaması	-	-	95 976	Kati Proje
- Bayramlı Regülatörü ve Sulaması	-	-	4 730	Planlama

GAP Su Kaynakları Geliştirme Programı (Devam)

Proje ve Üniteleri	Kurulu Güç (MW)	Enerji Üretimi (GWh)	Sulama Alanı (ha)	Proje Durumu
MÜNFERİT PROJELER (*)	14.4	42	65 615	
İşletmede	14.4	42	31 795	
İnşaat + Planlama + Kati Proje	-	-	33 820	
- Nusaybin Sulaması	-	-	8 600	İşletme
- Çağçağ HES	14.4	42	-	İşletme
- Akçakale YAS Sulaması	-	-	10 255	İşletme
- Ceylanpınar YAS Sulaması	-	-	9 000	İşletme
- Hacıhıdır Barajı	-	-	2 080	İşletme
- Dumluca Barajı	-	-	1 860	İşletme
- Seve Barajı ve Sulaması	-	-	1 400	Planlama
- Besni Barajı ve Sulaması	-	-	2 820	Planlama
- Ardıl Barajı ve Sulaması	-	-	3 535	Planlama
- Nusaybin Çağçağ 2.Merhale Projesi	-	-	9 170	Planlama
- Bozova Merkez Pompaj Sulaması	-	-	1 080	İnşa
- Paşabağ Sulaması	-	-	1 785	Kati Proje
- Çermik-Kale Projesi	-	-	14 030	Planlama
DİCLE HAVZASI	2 172	7 247	593 882	
8. DİCLE-KRALKIZI PROJESİ	204	444	130 159	
- Kralkızı Barajı ve HES	94	146	-	İşletme
- Dicle Barajı ve HES	110	298	-	İşletme
- Dicle Sağ Sahil Cazibe Sulaması	-	-	52 943+1 336	Kati Proje+İnşa
- Dicle Sağ Sahil Pompaj Sulaması (P ₂ -P ₃)	-	-	4 758+18 327	İşletme+İnşa
- Dicle Sağ Sahil Pompaj Sulaması (P ₆)	-	-	7 845	Programda
- Dicle Sağ Sahil Pompaj Sulaması (P ₃ -P ₄)	-	-	44 950	Programda
9. BATMAN PROJESİ	198	483	37 351	
- Batman Barajı ve HES	198	483	-	İşletme
- Batman Sol Sahil Sulaması	-	-	18 758	İnşa
- Batman Sağ Sahil Cazibe Sulaması	-	-	18 593	İnşa
10. BATMAN-SİLVAN PROJESİ	240	964	245 372	
- Silvan Barajı ve HES	150	623	-	Planlama
- Kayser Barajı ve HES	90	341	-	Master Plan
- Dicle Sol Sahil Cazibe Sulaması	-	-	193 249	Planlama
- Dicle Sol Sahil Pompaj Sulaması	-	-	52 123	Planlama
11. GARZAN PROJESİ	90	315	60 000	
- Garzan Barajı ve HES	90	315	-	Ön İnceleme
- Garzan Sulaması	-	-	60 000	Ön İnceleme
12. İLISU PROJESİ	1 200	3 833	-	
- Ilisu Barajı ve HES	1 200	3 833	-	Programda
13. CİZRE PROJESİ	240	1 208	121 000	
- Cizre Barajı ve HES	240	1 208	-	Planlama
- Nusaybin Cizre-İdil Sulaması	-	-	89 000	Ön İnceleme
- Silopi Ovası Sulaması	-	-	32 000	Ön İnceleme
MÜNFERİT PROJELER (*)			35 773	
İşletme	-	-	30 337	
Planlama + Kati Proje	-	-	5 436	
- Devegeçidi Barajı	-	-	10 600	İşletme
- Silvan 1. ve II. Kısım Sulamaları	-	-	8 790	İşletme
- Nerdüş Sulaması	-	-	2 740	İşletme
- Çınar-Göksu Barajı	-	-	4 234	İşletme
- Garzan Kozluk Sulaması	-	-	3 973	İşletme
- Çınar-Dilaver Projesi	-	-	3 575	Planlama
- Ergani Projesi	-	-	1 861	Kati Proje
MÜNFERİT PROJELER TOPLAMI (*)	14.4	42	101 388	
GAP TOPLAMI	7 476	27 345	1 719 658	

Kaynak: DSİ Genel Müdürlüğü

(*) Münferit Projeler toplam 101 388 ha olup GAP kapsamında incelenmediğinden toplamlarda dikkate alınmamıştır.

1.4.2. Entegre Proje Yaklaşımı

Güneydoğu Anadolu'da çok geniş alanların sulamaya açılmasıyla başlayacak olan büyük değişim Bölge'nin sosyal ve ekonomik bütün sektörlerini etkileyecektir. İlk aşamada Bölge ekonomisinin sanayi, ticaret, ulaştırma gibi tarım dışı sektörlerinin tarımsal üretimdeki artıştan doğrudan etkilenmesiyle başlayacak olan değişim, ikinci aşamada tarım dışı sektörlerin birbirinden etkilenmeleriyle de kapsamlı bir boyut kazanacaktır. Tarımda sulamayla başlayıp, sanayiye ve giderek hizmetlere yayılacak olan bu zincirleme reaksiyon bir yandan çok değişik konularda geniş yatırım ve gelişme olanakları yaratırken, diğer yandan da sosyal ve fiziki altyapıda önemli ihtiyaçlar doğuracaktır.

Yatırımlarda etkinliğin ve sosyo-ekonomik kalkınmanın sağlanması, birbirlerini tamamlayıcı nitelikteki yatırımların zaman ve mekan itibarıyla koordineli bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Bu amaçla hazırlanan GAP Master Planı Nisan 1989'da tamamlanmıştır.

1.4.3. Sürdürülebilir İnsani Gelişme

GAP, insanı merkez alan bir bölgesel kalkınma projesidir. GAP'ta tüm fiziksel yapılar (barajlar, santraller, yollar, OSB'ler v.s.) "insani gelişme"nin birer aracı durumundadır. Tüm kamu kaynaklı yatırımlar eşit, adil, erişilebilir, sürdürülebilir bir kalkınmanın aracıdır. Asıl hedef insan mutluluğudur.

Sürdürülebilir insani gelişme; doğal ve beşeri kaynakların optimum kullanımı yoluyla, gelecek kuşakların olanakları tüketilmeden, halkın tercih ve potansiyelinin eksiksiz bir biçimde hayata geçirilebileceği bir ortamın yaratılmasını ifade etmektedir. Bu çerçevede toplum, ekonomi, kültür, kalkınmada adillik, kadın-erkek eşitliği, eğitim, sağlık, fiziksel planlama, tarım ve çevre ile ilgili konular dikkate alınmakta, bütün bu konuların merkezinde ise insan bulunmaktadır.

GAP, Bölge'nin doğal kaynaklarının akılcı kullanımı ve yönetimi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve ulusal kaynakların rasyonel tahsisi ile Bölge'de sürdürülebilir insani gelişmeyi gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Proje bölgesi ile Türkiye'nin daha gelişmiş bölgeleri arasındaki farkı ortadan kaldırmayı ve eşitlikçi bir gelişmeye katkıda bulunmayı öngören GAP'ta sosyal, çevresel, kültürel araştırmalar ve bunlara dayalı uygulamalar da bu anlamda en önemli bileşenlerdir.

Sürdürülebilirlik kavramının uluslararası kalkınma konularının gündemine girmesiyle birlikte her ülke, özel koşullarından hareketle, kendi sürdürülebilir kalkınma ölçütlerini belirlemek durumunda kalmıştır. Türkiye'nin bu alandaki gereksinimlerini belirlemek amacıyla 1995 yılı Mart ayında GAP İdaresi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte Şanlıurfa'da bir seminer gerçekleştirmiştir. GAP Bölgesi'nin kalkınma süreciyle ilgili kesimlerin ve temsilcilerin yer aldığı ve etkin bir danışma ve katılım sürecinin sağlandığı bu seminerde gerek seminerin sonuçlarına gerekse GAP Master Planı'nın amaç ve öngörülerine dayanarak, kalkınma süreci için "sürdürülebilirlik" bağlamında aşağıdaki hedefler benimsenmiştir:

1. Bölge'deki ekonomik koşulları mümkün olan en ileri düzeyde geliştirecek şekilde yatırımların artırılması,
2. Sağlık ve eğitim hizmetlerinin ülke düzeyine ulaşacak biçimde geliştirilmesi,
3. Yeni istihdam olanaklarının yaratılması,

4. Kentlerde yaşam kalitesi ile kentsel ve toplumsal altyapının, daha sağlıklı kentsel çevreler yaratılmasına olanak tanıyacak biçimde iyileştirilmesi,
5. Kırsal altyapının sulamada optimal gelişmeye olanak tanıyacak biçimde tamamlanması,
6. Bölge içi ve bölgeler arası ulaşabilirliğin artırılması,
7. Mevcut ve yeni kurulacak sanayilerin altyapı gereksinimlerinin karşılanması,
8. Suyun, toprağın, havanın ve bunlarla ilintili eko-sistemlerin öncelikli olarak korunması,
9. Karar alma ve proje uygulanmasında halk katılımının geliştirilmesi.

GAP çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın temel bileşenleri ise sosyal sürdürülebilirlik, tarımsal sürdürülebilirlik, ekonomik geçerlilik, fiziksel ve mekansal sürdürülebilirlik ile çevresel sürdürülebilirlik olarak ifade edilmiştir. Çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik doğal kaynakların sürdürülebilirliğine, çevre ve kültürel mirasın korunmasına bağlıdır. Ekonomik geçerlilik verimli ve etkin projelerin uygulanması, istihdam olanakları, ekonomik gelişme ve özel sektör katılımı ile çok yakından ilgilidir. Sosyal sürdürülebilirlik ise katılımcılık, eşitlik, adillik ve insan kaynaklarının gelişimi ilkelerinin benimsenmesi ile sağlanabilmektedir.

Diğer yandan, sürdürülebilir kalkınma kamu sektörü ile birlikte özel sektör ve halk katılımından oluşan bir tabana dayalıdır. Bu çerçevede, kamu yatırımları sürdürülebilir kalkınmada gerekli altyapıyı oluşturmak; özel sektör ağırlıklı olarak sanayi yatırımlarını gerçekleştirmek; halk ise planlamadan uygulamaya kadar her alanda gelişmenin içinde olmak durumundadır.

Sürdürülebilir insani gelişme kavramının GAP literatürüne girmesiyle birlikte proje, ağırlıklı bir biçimde çevresel ve insani boyutları da kapsamına almış ve temel hedef olarak da Bölge insanının yaşam kalitesinin yükseltilmesini benimsemiştir. Bu yaklaşım ile ekonomik büyümeye yönelik fiziksel yatırımlar da dahil tüm proje ve uygulamalar insani gelişmeye yaptığı katkı açısından değerlendirilmektedir.

1989 GAP MASTER PLANI

Bölge kalkınmasının çerçevesini çizen GAP Master Planı, özellikle su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesini mali ve teknik kapasiteleri de dikkate alarak bir takvime bağlamış; bu değişimin ekonomik ve sosyal sektörlerde uyaracağı gelişmeyi, yaratacağı istihdamı, bunun getireceği nüfus büyüklüğü ile bu nüfusun kentler ve kırsal alanlarla muhtemel dağılımını saptamış; eğitim ve sağlık hizmetleriyle konut ve kentsel altyapı ihtiyaçlarını makro düzeyde belirlemiş ve yıllara göre finans ihtiyacını ortaya koymuştur. GAP Master Planı, çeşitli devlet kuruluşlarının kalkınma çabalarının bütünleştirilmesini ve eşgüdümünü kolaylaştıran ve Bölge gelişmesinin alması gereken seyir ve alt ölçeklerde üretilecek plan, program ve projeler için de bir rehber niteliği taşımaktadır.

GAP Master Planı'nda plan dönemi başlangıcı olarak kabul edilen 1985 yılında, GAP'ta kişi başına düşen Gayrisafi Bölgesel Hasıla'nın (GSBH), Türkiye kişi başına düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYİH) % 47'si düzeyinde olduğu tahmin edilmiştir. GAP Master Planı'nda maksimum gelişme senaryosuna göre, GSBH'nin yılda % 7.7 oranında artması öngörülmektedir.

Master Plan Hedefleri

- 1.7 milyon hektar alanın sulanması
- Yılda 27 milyar kilovatsaat hidroelektrik enerji üretiminin sağlanması
- Kişi başına gelirin % 209 oranında artması
- 3.8 milyon kişiye istihdam olanağı sağlanması
- GSBH'da % 445 artış sağlanması

GAP BÖLGE KALKINMA PLANI

GAP Master Planı'nın yapımından sonra Bölge'de ve Türkiye'de plan kapsamındaki varsayımlara uymayan önemli gelişmeler meydana gelmiş ve özellikle 1990'ların ikinci yarısından itibaren derinleşen kamu kesiminin finansal sorunları nedeniyle plan hedeflerinden önemli ölçüde sapmıştır. Ayrıca, çevre konularına duyarlılık artmış, katılımcılık, kalkınmanın sürdürülebilirliği, cinsiyet dengeli kalkınma gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Tüm bu nedenlerle, Bölge kalkınmasına farklı bir yaklaşım getirecek yeni bir plan hazırlanması ihtiyacı doğmuştur.

Diğer yandan, Haziran 1998'de alınan Bakanlar Kurulu kararı ile GAP'taki tüm yatırımların tamamlanması için 2010 hedef yılı olarak belirlenmiş ve GAP'ın tüm sektörel bileşenleriyle birlikte öngörülen tarihte tamamlanması için gerekli koordinasyon ve planlama çalışmalarını yapma görevi GAP İdaresi'ne verilmiştir. Böylece, 1989 yılından farklı olarak, insani gelişmeyi öncelikli hedef kabul eden GAP Bölge Kalkınma Planı, sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrultusunda ve çeşitli kesimlerden paydaşların etkin katılımıyla hazırlanmıştır. Plan, aynı zamanda uygulanacak projeleri kapsayan eylem planını da içermektedir. Hazırlanan GAP Bölge Kalkınma Planı (BKP) 6.11.2002 tarihli ve 2002/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmiştir.

Planın hazırlanması sürecinde paydaşların talepleri doğrultusunda üç temel amaç belirlenmiştir. Bunlar; "kalkınma altyapılarının geliştirilmesi ve çevrenin korunması", "insan kaynaklarının geliştirilmesi" ve "Bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması"dır. Bu amaçlar çerçevesinde Bölge Kalkınma Planı hazırlanmıştır.

BKP, GAP Master Planı'nda ve daha sonraki çalışmalarda belirlenen yatırımların ve projelerin 2010 yılı itibariyle gerçekleşmesini öngörmekte ve yeni Kalkınma Planı'nın çıkış noktalarını oluşturan insan odaklılık, katılımcılık, sürdürülebilirlik, insani gelişme ve toplumsal gelişme gibi ilkeleri ön plana çıkarmaktadır. Plan, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum, kamu maliyesindeki darboğazlar ve teknolojik kısıtlar gözönüne alınarak gerçekçi öngörülere dayanan bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

BKP'ye ilişkin başlıca temel göstergeler aşağıda özetlenmiştir. Yatırımlar ve hasılaya ilişkin değerler 1998 yılı fiyatlarıyla milyar dolar cinsinden verilmiştir.

Tablo 6: GAP BKP Temel Öngörülleri

	(Milyar Dolar)
Toplam Yatırımlar (2002-2010)	23.4
- Kamu Yatırımları	12.0
- Özel Yatırımlar	11.4
Bölgesel Hasıla	23.9
Toplam Sulama (brüt bin ha)	1505.3
Toplam İstihdam (bin kişi)	3 305.1
Nüfus (bin kişi)	8 601.8

Plan'ın Finansman İhtiyacı

2002-2010 dönemini kapsayan Plan'ın toplam kaynak ihtiyacı 1998 yılı fiyatlarıyla 23.4 milyar dolardır. Bu yatırımların 12 milyar dolarlık kısmının kamu kesimi kaynaklarından karşılanması; kalan 11.4 milyar dolarlık yatırımın da özel sektör tarafından yapılması öngörülmüştür.

Yatırım Öncelikleri

Bölge'ye sabit sermaye yatırımı olarak tahsis edilecek toplam kamu kesimi kaynaklarının % 54.2'sinin tarım kesimine, % 10.9'unun sanayi kesimine, % 6.2'sinin ulaştırma sektörüne, % 8.1'inin eğitime, % 4.3'ünün sağlık sektörüne ve % 16'sının altyapı ve diğer hizmetlere tahsisi planlanmıştır.

Bölge'nin sosyo-ekonomik yapısının değişim ivmesi kazanabilmesi, istihdam olanaklarının artırılması ve şimdiye kadar yapılmış yatırımların nemasının alınması açısından sulama yatırımlarına önem verilmiştir.

Halk sağlığını korumak ve yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla kentsel içme suyu ve kanalizasyon yatırımlarıyla arıtma tesisleri ve köy içme suyu teminine öncelik verilmiştir.

Toplumsal dönüşüm açısından eğitim ve sağlık tesislerinin önemi büyüktür. Plan'da yeni tesis yatırımları yanında, mevcutların yeterli donanımına kavuşturulmasına ve devam eden yatırımların tamamlanmasına dikkat edilmiştir.

Ayrıca, turizme yönelik altyapının iyileştirilmesi, kültür varlıklarının kurtarılması, korunması ve restorasyonuna yönelik yatırımlara önem verilmiştir.

Çevrenin korunmasına yönelik olarak toprak-su kaynaklarının ve biyolojik çeşitliliğin korunması, doğal koruma alanlarının oluşturulması ve yönetilmesi, yer altı sularının kirliliğe karşı korunması, hava kalitesinin korunmasını sağlayacak yönetim yapısının oluşturulması ile sanitasyon programlarının ve katı atık yönetiminin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir.

Plan'ın Öngörülleri

1998 yılında 10.5 milyar dolar olan Gayri Safi Bölge Hasılası yıllık ortalama 7.8'lik bir büyüme hızı ile 2010 yılında yaklaşık 24 milyar dolara (1998 yılı fiyatlarıyla) ulaşacaktır.

Bölge'de 1998 yılında 1685 dolar olan Kişi Başına Gelir, yıllık ortalama % 6.4 oranında artarak 2010 yılında 3563 dolara ulaşacaktır. Böylelikle, Bölge Kişi Başına Geliri'nin ülke Kişi Başına Geliri'ne oranı 1998'de % 52 iken 2010 yılında % 62'ye yükselecektir.

2002-2010 döneminde 1.5 milyon hektarlık bir alan sulu tarıma açılacaktır.

2010 yılında Bölge nüfusu 8.6 milyon kişiye ulaşırken, kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payı % 37'den % 33'e düşecektir.

Plan döneminde yaklaşık 1 milyon 200 bin kişi daha çalışan nüfusa dahil edilecektir. Sağlanacak ek istihdamın % 58'i tarım sektöründe, % 32'si hizmet sektöründe ve kalan yaklaşık % 10'u da sanayi sektöründe değerlendirilecektir.

Tablo 7: Plan Dönemine İlişkin Temel Öngörüler

Sektörler	GAP Bölge Kalkınma Planı 2010 Yılı Hedefleri	Mevcut Durum
Makro-ekonomik Çerçeve		
Nüfus	8.6	6.2
Kişi Başına Gelir (\$)	3 563	1 186
Toplam İstihdam	3 305 100	2 105 700
Ek İstihdam	1 199 400	
Tarım	634 200	
Sanayi	124 800	
Hizmetler	440 400	
Tarım		
Sulama	1 505 300 ha	215 080 ha
Taşlı Alan Islahı	265 600 ha	
Yukarı Havza Islahı	6 600 ha	
Bitkisel Üretim (ton)		
Pamuk Üretimi	2 036 766	1 116 273
Buğday Üretimi	2 377 972	1 520 807
Mısır Üretimi	1 031 144	47 504
Arpa	1 090 586	788 086
Yem Bitkileri (Kuru Ot)	341 944	40 000
Soya	76 570	48
Hayvancılık		
Süt Üretimi/yıl	1 217 457 ton/yıl	436 624 ton/yıl
Su Ürünleri		
Üretim	34 365 ton/yıl	2362 ton/yıl
Ormancılık		
Ağaçlandırma Alanı	217 000 ha	78400 ha (koru)
Sanayi Altyapısı		
OSB (ilave)	4 722 ha	
KSS (ilave)	2 400 ünite	
Enerji		
- Ilısu ve Cizre Baraj ve HES	Ilısu ve Cizre Baraj ve HES'in tamamlanması	Yatırım Programı
Eğitim		
İlköğretim Okullaşma Oranı	% 100	% 82.3
Okul Öncesi Eğitim	% 9.8	% 2.1
Sağlık		
Bebek Ölüm Hızı	Türkiye'nin 2010 düzeyine inmek	%o 60 - TR :%o 35
Hasta Yatağı Başına Nüfus	355 kişi/yatak	853 kişi/ yatak
İl ve İlçelerde	Kent Tipi Sağlık Ocakları Açmak	
Bölgesel Ulaşım		
	Şanlıurfa-Gaziantep Otoyolu	İnşa halinde
	Şanlıurfa-Diyarbakır:2x2 Böl.Yol	İnşa halinde
	GAP Uluslararası Havaalanı	Asfalt Oranı: %20
	Tüm Köy Yollarının Asfaltlanması	

1.5. GAP YATIRIMLARI VE 2004 YILI DURUMU

1.5.1. GAP'ın Finansman Durumu

GAP yatırımları, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının GAP Bölgesi'nde çeşitli sektörlerde yürüttükleri proje ve programların toplamından oluşmaktadır. Bu proje ve programlar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yıllık yatırım programlarında yer almakta ve proje tahsisleri bu kuruluşların bütçelerinden karşılanmaktadır.

GAP Master Planı'nın belirlediği hedef ve büyüklüklere ulaşabilmek için yapılması öngörülen kamu yatırımlarının finansman ihtiyacı 2005 yılı fiyatlarıyla toplam 35 milyar 131 milyon 318 bin YTL (35 katrilyon 131 trilyon 318 milyar TL)'dir.

Tablo 8: GAP Master Planı'na Göre Proje Maliyeti ve Sektörel Nakdi Gerçekleşmeler

(2005 Yılı Fiyatlarıyla, Bin YTL)

	Toplam Maliyet (İhtiyaç)	2004 Sonu Tah.Harcama (Kümülatif Yatırım)	Nakdi Gerçek.(%)
Tarım	10 632 987	2 037 055	22.9
Enerji	11 296 652	9 163 057	81.1
Ulaştırma ve Haberleşme	7 777 195	3 135 627	40.3
Turizm	59 041	17 328	29.3
Diğer Sektörler Toplamı	5 365 442	4 252 286	79.3
Genel Toplam	35 131 318	19 005 353	54.1

GAP kapsamında 2004 sonuna kadar, tahmini olarak 19 milyar 5 milyon 353 bin YTL (19 katrilyon 005 trilyon 353 milyar TL) harcama yapılmış ve nakdi gerçekleşme % 54.1 düzeyine ulaşmış bulunmaktadır.

GAP yatırım ödeneklerinin 1990-2005 dönemi itibariyle yıllık seyri incelendiğinde, GAP'a toplam kamu kaynaklarından yılda ortalama % 6.9 oranında pay ayrıldığı gözlenmektedir.

2001 yılında ülke genelinde uygulanan istikrar programı kapsamında yatırımların kısıtlanması, GAP'ı ülke genelindeki düşüşün çok üzerinde olumsuz etkilemiş, toplam yatırımlar içindeki payı % 4.9 olmuştur. 2002 yılında GAP'ın ülke yatırımları içindeki payında nispi bir artış olmuş ve % 5.9'a yükselmiş; 2003 yılında ise bu oran % 5.8 olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılında GAP'ın kamu yatırımları içindeki payı % 6.8'e yükselmiş ve 2005 yılında da aynı düzeyi korumuştur.

Tablo 9: GAP'a Yapılan Kamu Yatırım Tahsisleri (1990-2005)*(2005 Yılı Fiyatlarıyla, Bin Y TL)*

Yıllar	Türkiye		GAP		GAP'ın Türkiye İçindeki Payı (%)
	Yatırım Tahsisi	Artış (%)	Yatırım Tahsisi	Artış (%)	
1990	17 606 514	- 6.3	1 430 477	- 1.6	8.1
1991	16 489 207	+ 3.6	1 407 797	- 10.9	8.5
1992	17 075 394	- 4.7	1 253 808	- 1.6	7.3
1993	16 269 577	- 21.5	1 233 853	- 21.1	7.6
1994	12 770 539	- 27.6	961 444	- 30.8	7.5
1995	9 242 011	+ 26.6	665 509	+ 21.4	7.2
1996	11 696 324	+ 7.9	807 901	+ 20.1	6.9
1997	12 615 995	+ 45.3	970 334	+ 25.6	7.7
1998	18 326 657	- 7.2	1 218 618	- 18.1	6.6
1999	17 005 544	+ 17.6	997 838	+ 43.4	5.9
2000	19 998 984	- 34.6	1 430 501	- 55.0	7.2
2001	13 085 031	+ 3.1	643 872	+ 23.1	4.9
2002	13 494 906	+ 14.6	792 875	+ 13.4	5.9
2003	15 467 420	- 14.7	899 316	+ 0.2	5.8
2004	13 187 275	+ 22.7	900 897	+ 21.9	6.8
2005	16 174 256		1 098 575		6.8

NOT: Mahalli İdare yatırımları dahil değildir.

1.5.2. GAP Kamu Yatırımları

ENERJİ

GAP kapsamında yapımı öngörülen hidroelektrik santrallerinin, kurulu güç itibariyle önemli bir bölümü tamamlanmıştır. 2004 sonunda 7 hidroelektrik santrali (HES) işletmeye açılmış olup, 1 HES'in de inşaatı devam etmektedir.

Böylece, santral kurulu güçleri itibariyle hidroelektrik enerji projelerinin % 73'ü üretime geçmiş bulunmaktadır. Enerji projelerinin % 0.6'sı inşaat halinde, % 19'u ihaleye hazır durumdadır. % 7'si ise planlama aşamasındadır.

Bu çerçevede GAP, belli bir süreden beri Türkiye ekonomisine ve Bölge halkının refahına doğrudan katkı sağlamaktadır.

Ülkede hidroelektrik enerji üretiminin önemli bir bölümü GAP kapsamındaki Karakaya, Atatürk, Dicle, Kralkızı, Birecik, Karkamış ve Batman Hidroelektrik Santrallerinden (HES) sağlanmaktadır. Tesislerin açılışından 2004 yılı sonuna kadar toplam 234 milyar kilovatsaat hidroelektrik enerji üretimi gerçekleştirilmiştir. Bu enerjinin parasal değeri yaklaşık 14 milyar ABD Doları'dır (1 kWh=6 cent).

Türkiye'de 2004 yılında üretilen 46 milyar kilovat-saatlik hidrolik enerji içinde, GAP 22.4 milyar kilovat-saatlik hidroelektrik üretimiyle % 49'luk bir paya sahiptir (GAP enerji hedefi: 27 milyar kilovat-saat). Parasal olarak ifade edilmek istenirse, GAP'ta 2004'te üretilen enerjinin karşılığı yaklaşık 1.3 milyar ABD Doları'dır.

Yine 2004 yılında Türkiye'nin 150 milyar kilovat-saatlik toplam enerji üretimi (termik, hidrolik ve rüzgar) içinde GAP'ın payı % 15 olmuştur.

TARIM

GAP Bölgesi'nde 2004 sonu itibariyle Fırat ve Dicle havzalarında toplam 222 617 ha alan sulamaya açılmış olup, 123 550 ha'lık alanın da halen sulama şebeke inşaatı devam etmektedir. GAP'ın sulama projeleri tamamlandığında şimdiye kadar Türkiye'de devlet eliyle gerçekleştirilen sulama alanına eşit bir alan sulamaya açılmış olacaktır.

Fiziki gerçekleşme açısından, sulama projelerinin % 13'ü işletmede, % 7'si inşaat halinde, % 25'i ihale, % 55'i ise planlama aşamasındadır.

Harran Ovası'nda Sulamanın İlk Sonuçları

1995 yılında sulamanın başladığı Şanlıurfa-Harran Ovası'nda 2003 yılı sonu itibariyle sulanan alan 121 400 hektara ulaşmıştır. Harran Ovası'nda sulamaların gayrisafi üretim değeri (GSÜD) ve katma değerde sağladığı gelişme aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 10: Örnek Alan Harran Ovası'nda Sulama Sonucu Ortaya Çıkan Gayrisafi Tarımsal Üretim Değeri (GSÜD) ve Katma Değerler

Yıl	Alan (ha)	GSÜD*			Katma Değer**		
		Milyon \$/yıl	\$/ha	\$/Kişi	Milyon \$/yıl	\$/ha	\$/Kişi
Sulama Öncesi	30 000	31.5	1 050	1 044	18.0	600	596
1995	30 000	65.4	2 180	2 168	49.8	1 661	1 652
1996	40 000	87.5	2 187	2 229	67.4	1 685	1 717
1997	60 000	125.8	2 097	1 896	100.6	1 677	1 516
1998	90 000	178.8	1 987	2 388	148.8	1 653	1 987
1999	103 000	199.0	1 932	2 185	160.1	1 554	1 747
2000	111 600	261.9	2 347	2 574	172.2	1 543	1 519
2001	116 000	181.3	1 563	1 689	113.8	981	1 061
2002	119 000	179.9	1 512	1 605	125.1	1 051	1 116
2003	121 400	237.0	1 952	2 014	154.3	1 271	1 312

* GSÜD: Üretim Miktarı * Ürün Fiyatı

** Katma Değer: GSÜD - Üretim Masrafları

Toplulaştırma

2004 yılı itibariyle Şanlıurfa Ovası (22 000 ha), Hilvan Mantarlı (3 800 ha), Ceylanpınar iki Cırcıp (20 000 ha) ve Harran Ovası II. Kısım (88 453 ha) sulama alanlarında toplam 134 253 hektarda **arazi toplulaştırması çalışmaları** tamamlanmıştır. Harran Ovası II. Kısım (58 760 ha), Yaylak Ovası (18 500 ha) ve Bozova Pompaj Sulama Sahası'nda (8 660 ha) toplulaştırma çalışmalarına Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından devam edilmektedir. Ayrıca, 83 581 hektarı Şanlıurfa Harran Ovası'nda olmak üzere 92 126 ha alanda **tarla içi geliştirme hizmetleri** KHGM tarafından tamamlanmıştır.

Tuzlanma

GAP'ta sulanan alanlarda beliren **tuzlanma** riski çiftçilerin yoğun ve aşırı su kullanmalarından ve Bölge'nin çok sıcak ve buharlaşma hızının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. DSİ Genel Müdürlüğü tarafından Şanlıurfa Harran Ovası'nda 121 300 ha alan sulamaya açılmıştır. Toplam alanın 50 000 ha'da taban suyu problemi vardır.

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından Şanlıurfa Harran Ovası'nda toplam 121 300 ha alan sulamaya açılmıştır. Bu alanda sulamanın yoğun yapılması sonucunda 50 000 ha'lık kısmında **taban suyu sorunu** ortaya çıkmıştır. Ayrıca, geçmiş yıllarda da yoğun su kullanılan sahalarda **tuzlanma** başlamış olup yaklaşık 3 400 ha alana ulaşmıştır.

Bu alanların ıslah çalışmalarına KHGM tarafından başlanmış ve 6 000 ha alana kapalı drenaj şebekesi döşenmiştir. 2 720 ha alanda ise inşaat çalışmaları devam etmektedir. Tuzlanmış alanlar da bu drenaj çalışma sahası kapsamına alınmıştır.

Konu, GAP İdaresi tarafından 2004 yılında toplanan 16. GAP Yüksek Kurulu gündemine taşınmış ve ilgili kurumların katılımı ile bir teknik komite oluşturulmuştur. GAP İdaresi Başkanlığı koordinasyonunda toplanan komite, 2005 yılında kapalı drenaj çalışmalarının tamamlanması için gerekli ödenek miktarının KHGM bütçesine aktarılmasına karar vermiş ve yılı yatırım programında ilgili genel müdürlüğün proje kalemine aktarılmıştır.

SANAYİ

GAP Bölgesi'nde sınai gelişmenin hızlanması, sanayi yatırımlarının artması, özel sektörün Bölge'de yatırım yapmasının sağlanması için sanayi altyapısının tamamlanması çalışmaları kamu yatırımları çerçevesinde yürütülmektedir.

OSB, KSS ve Serbest Bölgeler

Bölge'de biri Adıyaman (150 ha), üçü Gaziantep (I-260 ha, II-500 ha ve II-540 ha), biri Mardin (300 ha), biri Şanlıurfa (286 ha), biri Kilis (90 ha), olmak üzere 7 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) tamamlanmış durumdadır. 2005 yılı Yatırım Programı'nda da yer alan ve yapımı devam eden Diyarbakır (523 ha) ve Batman (100 ha) OSB'leri ile birlikte işletme durumundaki 9 OSB'de 2004 sonu itibarıyla 723 fabrika üretim faaliyetlerini yürütmektedir.

Diyarbakır ve Batman'dan başka Şanlıurfa Merkez II (1 186 ha), Siirt-Merkez (100 ha), Gaziantep-Nizip (100 ha), Şırnak-Merkez (130 ha) ve Şırnak-Cizre (150 ha) OSB'leri de 2005 Yılı Yatırım Programı'nda devam eden projeler arasında yer almaktadır. Ayrıca 2005 yılı Yatırım Programı'na yeni alınan 5 OSB vardır. Bunlar: Gaziantep IV (1030 ha), Adıyaman-Besni (140 ha), Adıyaman-Gölbasi (110 ha), Gaziantep-Merkez (Besi - 460 ha) ve Şanlıurfa-Birecik (200 ha) OSB'leridir.

GAP Bölgesi'nde 22 adet Küçük Sanayi Sitesi (KSS) tamamlanmıştır (Doluluk oranı % 83'tür). Bunlardan 1'i Adıyaman, 6'sı Diyarbakır, 8'i Gaziantep, 4'ü Şanlıurfa, 1'i Batman, 1'i Siirt ve 1'i Mardin'dedir. GAP Bölgesi KSS'lerinin Türkiye toplamı içindeki payı % 9'dur. Bu sitelerde 7 044 işyeri mevcuttur. 12 KSS'nin de inşaatı devam etmektedir.

GAP Bölgesi'nde biri Mardin'de diğeri Gaziantep'te olmak üzere iki serbest bölge mevcuttur.

2003 yılında Gaziantep Serbest Bölgesi'nin ticaret hacmi 207 milyon dolar, Mardin Serbest Bölgesi'nin ticaret hacmi ise 19 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ticaret hacmi bir önceki yıla göre Gaziantep'te % 89 oranında gösterirken, Mardin'de % 17'lik bir azalış görülmektedir.

Bölge'nin sulu tarıma açılması ile beraber sanayide önemli gelişmeler meydana gelmiştir. 1995-2001 yılları arasında sanayi tesisleri sayısı yaklaşık olarak iki katına çıkmıştır. Bölge sanayinin Türkiye katma değeri içindeki payı ise % 2' en % 4' yükselmiştir.

İhracat

1998-2004 dönemi itibarıyla GAP Bölgesi ve Türkiye genelinden yapılan ihracat ile ilgili rakamlara bakıldığında Türkiye genelindeki ihracat artışına paralel olarak GAP Bölgesi'nde de ihracat artışı olduğu ve Bölge'den yapılan ihracatın ülke toplamı içindeki payının, 2002 ve 2003 yılları hariç, % 2 civarında seyrettiği görülmektedir. Bölge ihracatının yaklaşık % 80'i Gaziantep'ten yapılmaktadır.

İhracatın mal gruplarına dağılımı incelendiğinde tekstil ürünlerinin ağırlıkta olduğu, hububat ve bakliyat satışının ikinci sırada yer aldığı görülmektedir.

Mal guruplarına bakıldığında makine halısı 126.6 milyon dolar ile ilk sırayı almakta, Akrilik-Sentetik-Polipropilen iplik satışları 100.2 milyon dolarla ikinci sırayı almaktadır. İhracat kalemlerinde belirlenen toplam 13 mal gurubu içinde antepfıstığı 8 milyon dolar ve buğday unu 1.7 milyon satış rakamı ile son iki sırayı almaktadır.

ULAŞIM

Karayolu

GAP Bölgesi'nde karayolu ağı uzunluğu 35 130 km'dir. Bunun 5 636 km'si devlet ve il yolu, 29 494 km'si ise köy yoludur. Adana-Gaziantep Otoyolu'nun yaklaşık 80 km'lik bölümü de Bölge içerisinde bulunmaktadır. Türkiye devlet ve il yolu şebekesinin % 9.2'si, köy yolları şebekesinin % 10.1'i Bölge'dedir ve Bölge'deki köylerin % 98'i anayol ağına bağlanmış durumdadır.

Havayolu

Halen Bölge'de 2'si konvansiyonel (Gaziantep ve Diyarbakır), 5'i STOL tipi - kısa iniş ve kalkış mesafeli uçaklara uygun - (Adıyaman, Batman, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa) olmak üzere 7 adet havaalanı bulunmaktadır. Ayrıca, Şanlıurfa'nın kuzeyindeki Taşdağı mevkiinde GAP Uluslararası Havalimanı inşa edilmektedir. Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü'nün yatırım programında yer alan projenin inşaatına 9 Mayıs 1998 tarihinde başlanmış olup, çalışmalar devam etmektedir. Havaalanı projesinin yer seçimi tespiti, ön projeleri ve fizibilite çalışmaları GAP İdaresi tarafından ABD Ticaret ve Kalkınma Ajansı'ndan (TDA) sağlanan hibe ile gerçekleştirilmiştir.

Demiryolu

Ulusal demiryolu ağı Bölge'yi iki aks üzerinden doğu-batı doğrultusunda beslemektedir. Kuzeydeki hat Ergani'den Bölge'ye girmekte, Diyarbakır ve Batman'ı geçerek Kurtalan'da son bulmaktadır. Güneydeki hat ise, Narlı'dan başlayarak Gaziantep ve Nizip üzerinden Barak'a varmakta, buradan Suriye sınırını izleyerek Nusaybin'e kadar ulaşmakta ve Suriye topraklarından geçerek Irak'a bağlanmaktadır. Bölge'nin batı sınırında Türkiye'nin en işlek hatlarından Divriği-İskenderun ekseni yer almakla beraber, bu hattın Bölge'ye etkisi çok zayıftır. Özetle, demiryolu ağı Bölge'deki yerleşmelerin çok azına hizmet verebilmektedir.

SAĞLIK

Proje'nin başlatılmasından bu yana GAP Bölgesi'nde sağlık hizmetleri önemli ölçüde yaygınlaşmış olmasına rağmen, sağlık sektörü göstergeleri halen ülke ortalamasının altındadır.

2004 yılı itibariyle Türkiye'deki 1 130 yataklı tedavi kurumunun % 5.6'sı Bölge'de bulunmaktadır. Bölge'de yer alan 76 yataklı tedavi kurumunun toplam yatak sayısı 8 638'dir. Sağlık Bakanlığı verilerine göre, aynı yıl itibariyle GAP Bölgesi'ne bağlı 9 ilde toplam 1 090 adet sağlık evi ve 436 adet sağlık ocağı yer almaktadır. Bölge genelinde en fazla sağlık kurumu bulunan iller sırasıyla Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep'tir.

2003 yılında on bin nüfusa düşen yatak sayısı MSB kurumları hariç ülke genelinde 23.2 iken, Bölge'de 12.5'tir.

EĞİTİM-KÜLTÜR

Ülkemizde eğitim düzeyi genelde düşük olmakla birlikte, çeşitli nedenlere bağlı olarak özellikle GAP Bölgesi göstergeleri daha da düşüktür. Ülke genelinde 1990 yılında % 78.4 olan okuryazar oranı 2000 yılında % 86.5'e yükselmiştir. GAP Bölgesi'nde ise aynı yıllarda okuma-yazma bilenlerin oranı % 60.4'ten % 73.2'ye ulaşmıştır.

Okur yazarlığın cinsiyete göre önemli değişimler gösterdiği ve okur-yazar olanlar arasında erkek nüfusun kadın nüfusa oranla çok daha yüksek olduğu görülmektedir. 1990 yılı itibariyle ülke genelinde erkek nüfusun % 89.8'inin okur-yazar olmasına karşılık, kadın nüfus içinde bu oran % 67.4'tür. Bölge'de ise erkek nüfusun % 75.5'i okur-yazarken, kadın nüfus arasında bu oran % 44.8'e düşmektedir. 2000 yılı itibariyle Bölge'de erkeklerin okuma-yazma oranı % 85.8 iken kadınların oranı % 60.2'dir. Aynı oran, Türkiye için erkeklerde %94.5, kadınlarda ise % 78.4'tür.

2002-2003 öğretim yılı itibariyle Bölge'de 48 anaokulu, 5 150 adet ilköğretim okulu, 59 adet yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO), 13 adet pansiyonlu ilköğretim okulu (PİO), 177 adet genel lise, 189 adet mesleki teknik lise, 426 adet yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır.

2002-2003 yılı itibariyle Bölge'de tüm illerde taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Taşınılan merkez okul sayısı 658, taşınan okul sayısı 2 875'tir. Toplam taşınan öğrenci sayısı 65 416'dur. Taşınan öğrencilerden 42 942'si erkek, 22 474'si kız öğrencidir.

Kültür Varlıkları

Tarih öncesi çağlardan başlamak üzere günümüze kadar ulaşmış birçok uygarlığa ve üç büyük dine ait kültür varlığına ev sahipliği yapmış olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Mardin, Şanlıurfa, Şırnak illeriyle bir dinler mozaiği oluşturmaktadır. Şanlıurfa'nın Nuh Peygamber tarafından kurulması, dağlarda Musa Peygamber'in çobanlık yapması ve İsa Peygamber tarafından kutsanarak batıda da "Kutsal Şehir" olarak anılması bu mozağin renklerini oluşturmaktadır.

Anadolu uygarlıklarının gelişmesinde tartışmasız önemli bir yeri olan Mezopotamya'nın parçası olan Güneydoğu Anadolu, tarihsel geçmişini günümüze kadar kalan sivil ve dini mimarlık örnekleri, sit alanları, ticaret yapıları ve su mimarisi varlıkları ile kanıtlamaktadır.

Bölge'de Kültür Bakanlığı tarafından tescil edilen 2 452 adet sivil mimarlık ve 444 adet dini mimarlık örneği bulunmaktadır. Tescil edilmiş sivil mimarlık örnekleri açısından Gaziantep oldukça zengindir. Diyarbakır'ın da tescilli dini mimarlık örnekleri açısından en zengin il olduğu görülmektedir.

Bölge illeri arasında Şanlıurfa, çok sayıda arkeolojik sit alanı ve höyükle, tescilli sit alanları sıralamasında ilk sırada yer almaktadır.

KENTSEL VE KIRSAL ALTYAPI

Kentsel Altyapı Durumu

GAP Bölgesi'ndeki hızlı nüfus artışı ve göç nedeniyle kentsel alanlarda altyapı problemleri gün geçtikçe ağırlaşmakta ve birçok sosyo-ekonomik soruna neden olmaktadır. Kırsal alandaki yaşam koşullarının güçlüğü ve kentlerin çekim gücü insanları göç etmeye yönelten sebeplerin başında gelmektedir. Hızlı kentleşme kentler üzerindeki baskıyı artırmakta ve daha geniş kitleleri çevre sorunlarıyla yüz yüze bırakmaktadır. GAP Bölgesi'nde yer alan ve hizmet götürülmesi gereken belediye sayısı hızla artmıştır. Bu nedenle bölge şehirleri, gerekli kentsel planlama hizmetlerinin verilmediği çok geniş alanlara yayılmış durumdadır. Özellikle büyük şehirlerin etrafında oluşan gecekondu türü yerleşimlerde sorunlar daha da ağırlaşmakta, çevreyle ilgili altyapı ve hizmet sunumu ise giderek artan talebi karşılayamamaktadır.

GAP Bölgesi'nde 2003 yılı itibarıyla 9 il ile bunlara bağlı 72 ilçe ve 115 belde olmak üzere 196 belediye mevcuttur. Gaziantep ve Diyarbakır "Büyükşehir Belediyesi" statüsüne sahip illerdir.

GAP Bölgesi temel altyapı olanakları açısından gelişmiş bölgelerin hayli gerisindedir. Hızla büyüyen şehirlerde altyapı konularındaki en önemli sorunlar, içmesuyu, kanalizasyon, atıksu arıtma tesisi ve katı atık yönetimi hizmetlerindeki yetersizlikten kaynaklanmaktadır. Kent merkezleri kırsal nüfusu büyük ölçüde çekmekte ve kent altyapısı artan ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kalmaktadır.

İçmesuyu Durumu

Altyapı çalışmalarında yerleşimlerin içme ve kullanma suyu temini ve standartlara uygun şebeke oluşturulması öncelikli olarak ele alınmıştır. Nüfusu 100 000'in üzerinde olan yerleşimlerin içmesuyu tesisleri DSİ tarafından, diğer yerleşimlerin ise İller Bankası ve Belediyesi tarafından ele alınmaktadır.

2004 yılında DİE tarafından yayınlanan "Belediye Su İstatistikleri Anketi"ne göre; 2002 yılında GAP Bölgesi'nde belediye teşkilatı olan 196 yerleşimin % 94.4'üne (185 yerleşim) içmesuyu şebekesi ile hizmet götürülmüştür. Bu oran ülke genelindeki 3 215 belediye % 91.0 (3 140 yerleşim) olarak verilmektedir. İçmesuyu amaçlı 411 milyon m³ (Türkiye'de 5 003 milyon m³) su çekilmiş, çekilen suyun % 21'i (Türkiye'de % 34.2) arıtılarak kullanıcılara dağıtılmıştır. İçmesuyu şebekelerine çekilen suyun % 28.4'ü kuyu, % 48.2'si baraj, % 20.1'i kaynak ve % 3.3'ü göl ve akarsulardan çekilmiştir.

Aynı çalışmaya göre; faal durumda bulunan 1 adet fiziksel ve 3 adet konvansiyonel olmak üzere 4 adet içmesuyu arıtma tesisi 9 belediyeye hizmet götürmüştü ve toplam 86 milyon m³ su arıtmıştır.

Kanalizasyon ve Atıksu Arıtma Tesisi Durumu

GAP Bölgesi'nde genel olarak pıssu Şebeke ve atıksu arıtma tesisleri yetersiz seviyededir. Belediyelerin iemesuyu temini, pıssuya göre öncelikli olarak ele alındığından, GAP Bölgesi'nde kanalizasyon sistemleri ve arıtma tesislerine ait çalışmalarda çok ilerleme kaydedilememiştir.

2004 yılında DİE tarafından yayınlanan "Belediye Kanalizasyon İstatistikleri Anketi" sonuçlarına göre; GAP Bölgesi'nde 2002 yılı içerisinde belediye teşkilatı olan yerleşim yerlerinin % 67.3'üne (132 yerleşim) kanalizasyon Şebekesi ile, % 3.6'sına da (7 yerleşim) atıksu arıtma tesisi ile hizmet gtrlmştir. Türkiye genelindeki 3 215 belediye içinde aynı değerler sırasıyla % 64.1 (2 060 yerleşim) ve % 6.5'tir (210 yerleşim). Buna göre, ülkedeki kanalizasyon Őebekesine sahip belediyelerin % 6.4' ile arıtma tesislerinin % 3.3' GAP Bölgesi'nde yer almaktadır. Ancak, GAP Bölgesi'nde kanalizasyon Őebekesine sahip 132 yerleşmenin bir çoğunda sistem ya çok eski ya da yerleşmenin genişlemesinden dolayı yetersiz kalmaktadır.

Yine aynı anket sonuçlarına göre; GAP Bölgesi'ndeki kanalizasyon Őebekelerinden toplam 275 milyon m³ atıksu deşarj edilmiş olup bu atıksuyun yalnızca % 40.1'i (112 milyon m³) arıtılarak deşarj edilmiştir. Türkiye'de ise aynı değerler sırasıyla 2 916 milyon m³ ve % 44.3 (1 380 milyon m³) olarak gerçekleşmiştir.

1996 yılında GAP İdaresi'nce kontrollük hizmetleri İller Bankası tarafından yapılan, 20 adet yerleşimin kanalizasyon Şebeke ve arıtma tesisi etütleri, 1997 yılında ise 7 adet yerleşimin kanalizasyon Şebeke, 1 adet yerleşimin ise arıtma tesisi etüt çalışması ihale edilmiş ve hemen uygulanabilecek durumda bir proje stoku oluşturulmuştur.

Ayrıca, GAP İdaresi tarafından Akçakale kanalizasyon ve arıtma tesisi 2001 yılında tamamlanmış olup, Kahta ve Ceylanpınar kanalizasyon ve arıtma tesislerinin yapımına devam edilmektedir.

Bunun yanı sıra Gaziantep atıksu arıtma tesisi, Şebeke ve kollektör yapım işleri GASKİ tarafından, Diyarbakır atıksu arıtma tesisi, Şebeke ve kollektör yapım işleri DİSKİ tarafından ele alınmış bulunmaktadır. İller Bankası tarafından yaptırılan Adıyaman-Merkez atıksu arıtma tesisi yapımı Belediyesince durdurulmuştur.

Katı Atık Durumu

Son yıllarda katı atıklardan kaynaklanan problemler ülkemizin en önemli evre sorunlarındanır. Nüfus artışına, teknolojik gelişmeye, sanayileşme ve kentleşmeye paralel olarak katı atık miktarları artmakta, tktm alışkanlıklarının değişimine paralel olarak atık kompozisyonu da değişmektedir. Kentsel katı atıkların uygun biçimde biriktirilmesi, toplanması ve uygun değerlendirme tesislerine veya noktalarına taşınması, bu noktalardaki alıcı ortamda çevresel etki yönünden sakınca yaratmayacak biçimde bertaraf edilmesi, halk ve evre sağlığı açısından önem taşımaktadır.

GAP'ın başlamasıyla birlikte yaşanan büyük değişim Bölge'nin sosyal ve ekonomik yönden bütün sektörlerini etkilemektedir. Tarımda sulamayla başlayan, sanayi ve giderek hizmetlere yayılan bu zincirleme reaksiyon bir yandan çok değişik konularda geniş yatırım ve gelişme olanakları yaratırken, diğer yandan da sosyal ve fiziki altyapıda önemli ihtiyaçlar doğurmaktadır. Bölgede yaşanan hızlı nüfus artışı ve g, kentsel altyapı hizmetleri üzerinde baskı oluşurmaktadır.

2004 yılı itibariyle DİE tarafından yayınlanan Belediye Çevre Envanteri-2002 yılı değerlerine göre; GAP Bölgesi'nde yer alan 196 belediyeden 173'ü katı atık toplama ve taşıma hizmeti vermektedir. Katı atık toplama ve taşıma hizmeti alan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 69.14 olup, bu hizmetin belediye nüfusu içindeki oranı % 97.30'a çıkmaktadır.

Katı atık hizmeti verilen belediyelerden, 2002 yılı yaz mevsiminde 774 849 ton, kış mevsiminde 669 654 ton ve yıllık 1 444 503 ton katı atık toplandığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre kişi başı günlük ortalama katı atık miktarı 0.87 kg/kişi-gün olarak tespit edilmiştir.

Aynı çalışma verilerine göre; 2002 yılında katı atık hizmeti veren 173 belediyeden, 114 tanesi toplanan katı atıkları belediye çöplüğünde, 4 tanesi Büyükşehir belediye çöplüğünde, 2 tanesi başka belediye çöplüğünde, 3 tanesi düzenli depolama tesisinde, 6 tanesi açıkta yakarak, 2 tanesi gömerek, 17 tanesi dereye dökerek ve 28 tanesi diğer yöntemlerle bertaraf ettiği tespit edilmiştir.

Yine DİE'nin yaptığı çalışmada Katı Atıkların Kontrol Yönetmeliği hükümlerini yerine getirmeyen belediyeler bu durumu yönetmelikleri bilmediklerine, maddi imkansızlıklara, personel ve araç yetersizliği ile teknik sebepleri göstermektedir.

GAP İdaresi, GAP Bölgesi'nde kırsal ve kentsel altyapının iyileştirilmesi yönünde temel çözümlerin geliştirilmesi ve kentsel altyapı hizmetlerinin daha iyi verilmesini sağlamak üzere Belediyelerin kurumsal yapılarını güçlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla çok çeşitli konularda proje geliştirmeyi ve hayata geçirmeyi amaçlamakta ve sürdürmektedir. Halk sağlığı ve çevrenin korunması bakımlarından büyük önem taşıyan Katı Atık Yönetimi ile ilgili çalışmalar GAP İdaresi'nin sürdürülebilir kalkınma yönündeki çabaları gözönüne alınırsa gözardı edilmemesi gereken bir noktadadır. Bölgedeki mevcut uygulamaları tespit etmek ve Bölgenin özellikleri dikkate alınarak teknik ve ekonomik yönden uygulanabilir, "Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği"ne uygun sistemler geliştirilmesi amacı ile 1991 yılından itibaren çalışmalar yapılmaktadır. GAP Bölgesel Ulaşım Altyapı çalışmaları kapsamında 45 yerleşimin katı atık ön etütleri hazırlanmıştır. Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman ve Gaziantep illerinin kavramsal projeleri yine aynı proje kapsamında kavramsal projeleri tamamlanmış ve Gaziantep kentinin katı atık düzenli depolama sahası inşaatı 1995 yılında tamamlanmış ve işletmeye açılmıştır.

Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin ve Siverek kentleri katı atık yönetim sistemlerine ilişkin çalışma 1998 yılında GAP İdaresinin yürüttüğü GAP Kentsel Sanitasyon Projesi kapsamında ele alınmış ancak finansman sıkıntısı yüzünden uygulama fırsatı bulunamamıştır.

Halen GAP İdaresi tarafından yürütülmekte olan GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi Projesi kapsamında Adıyaman, Batman, Kilis, Siirt, Şırnak, Bismil (Diyarbakır), Kızıltepe (Mardin), Nizip (Gaziantep), Silvan (Diyarbakır), Viranşehir (Urfa)'da ise katı atıkların düzenli depolanması konusunda fizibilite ve projelendirme çalışmaları tamamlanmış olup, Adıyaman ve Batman il merkezlerinin Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Uygulama Projeleri çalışmaları devam etmektedir.

Kırsal Alan Altyapı Durumu

Kırsal İçmesuyu Durumu

Mevcut kırsal yerleşimlerin ünite bazında içmesuyuna erişme durumuna bakıldığında GAP Bölgesi'nin % 75 oranı ile ülke genelindeki % 88 oranının altında kaldığı görülmektedir. Aynı şekilde içmesuyuna erişen nüfusa bakıldığında GAP Bölgesi % 88'lik oran ile ülke genelindeki % 96'lık oranın altında kalmaktadır.

2004 yılı itibariyle, GAP Bölgesi'nde yer alan kırsal yerleşmelerin içmesuyu erişimine üniteler bazında bakıldığında; % 63.6'sının (5 707 ünite) içmesuyuna kavuşmuş olduğu, bunun yanısıra % 22.7'sinin (2 038 ünite) susuz, % 13.7'sinin (1 229 ünite) de suyunun yetersiz olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde aynı değerler sırasıyla; % 80.6 (62 181 ünite), % 9.6 (7 390 ünite), % 9.7'dir (7 612 ünite).

GAP Bölgesi'nde yer alan kırsal yerleşmelerin içmesuyu erişimine nüfus itibariyle bakıldığında; % 78.4'ünün (1 496 512 kişi) sulu, % 9.4'ünün (178 636 kişi) susuz ve %12.2'sinin (232 950 kişi) suyu yetersiz ünitelerde yaşadığı görülmektedir. Türkiye genelinde aynı değerler sırasıyla; % 88.7 (12 761 184 kişi), % 3.3 (474 518 kişi) ve % 8'dir (1 148 186 kişi).

Köy Yolları Durumu

GAP Bölgesi'ndeki köy yollarının nitelikleri göz önüne alındığında; toplam 29 494 km'nin 8 022 km'lik (% 27.2) kesiminin asfalt, 13 963 km'lik (% 47.3) kesiminin stabilize, 6 179 km'lik (% 21.0) kesiminin tesviye, 1 330 km'lik (% 4.5) kesiminin mutasavver olduğu görülmektedir.

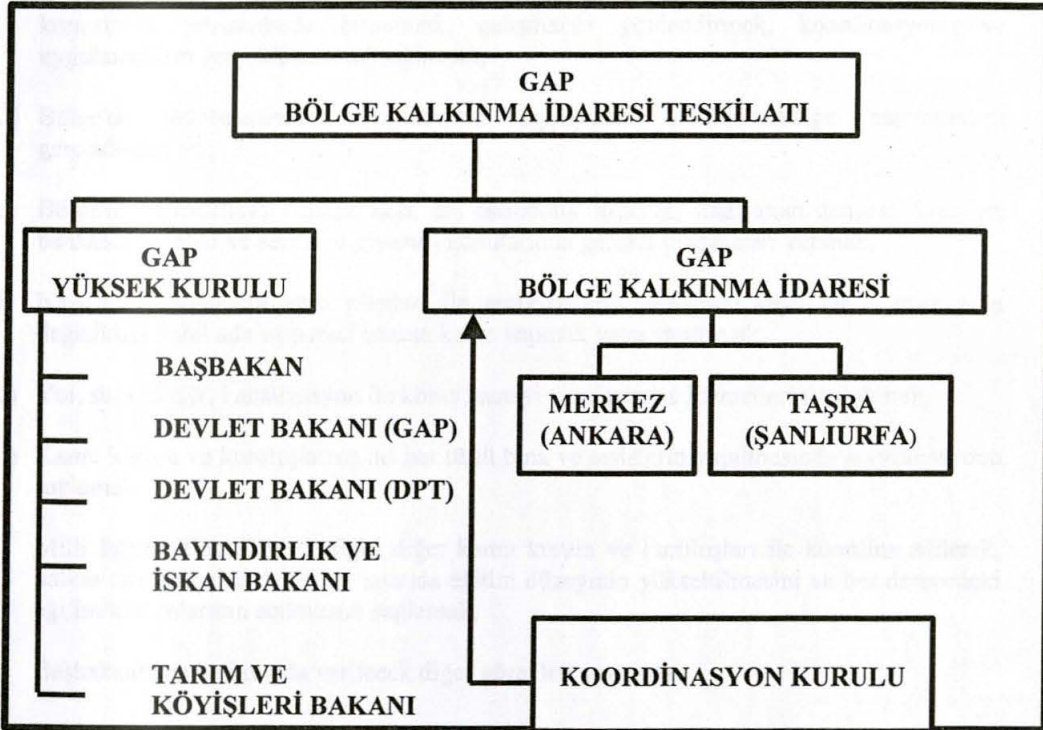
Türkiye toplamına bakıldığında bu değerler sırası ile; 92 762 km (% 31.8) asfalt, 1 768 km (% 0.6) beton, 130 744 km (% 44.8) stabilize, 55 589 km (% 19.1) tesviye ve 10 722 km (% 3.7) mutasavverdir.

2. GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ TEŞKİLATI

Güneydoğu Anadolu Projesi, önce Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde sırasıyla “Az Gelişmiş Bölgeler Daire Başkanlığı”, “Müsteşarlık Araştırma Grubu” ve “GAP Grup Başkanlığı”nın sorumluluğunda; daha sonra “Genel Müşavirlik Hizmetleri” çerçevesinde Türk Mühendislik, Müşavirlik ve Müteahhitlik A.Ş. (TÜMAŞ) tarafından ihale yoluyla yürütülmüştür.

Daha sonra Bölge’de yapılacak uygulamaların çok kapsamlı olması nedeniyle bölgesel kalkınmanın hızlandırılmasını sağlamak amacıyla Bakanlar Kurulu’nun 27 Ekim 1989 tarihli kararı ve 6 Kasım 1989 tarih ve 20334 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı kurulmuştur.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı, “GAP kapsamına giren yörelerin süratle kalkındırılması, yatırımların gerçekleştirilmesi için plan, altyapı, ruhsat, konut, sanayi, maden, tarım, enerji, ulaştırma ve diğer hizmetleri yapmak veya yaptırmak, yöre halkının eğitim düzeyini yükseltmek için gerekli tedbirleri almak veya aldırarak, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak üzere” kurulmuştur.

Not: 2 Aralık 2002 tarih 2002/56 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Tarım ve Köyişleri Bakanı da GAP Yüksek Kurulu'nun bir üyesi olmuştur.

2.1. MEVZUAT

2.1.1. 388 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın Kurulması ve Görevleri hakkında 388 sayılı KHK Başbakanlığa bağlı hükmi şahsiyeti haiz ve onbeş yıl süreli GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın kuruluş ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektedir. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın görevleri 2. maddede aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- a) Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa illerini içine alan GAP Bölgesi (Batman, Kilis ve Şırnak da il statüsünü kazandıktan sonra buraya dahil olmuştur) için gerekli araştırma ve uygulama projelerini yapmak ve yaptırmak,
- b) Bölge içindeki faaliyetleri yönlendirmek, uygulamasını değerlendirmek ve takip etmek,
- c) Bölge'de uzun vadeli planlar ve programlar muvacehesinde süratle kalkınmayı sağlamak için tarım, madencilik, imalat sanayi, enerji, ulaştırma, haberleşme, inşaat, turizm gibi kamu hizmetleri, beşeri kaynaklar, sosyal, ekonomi, bilim, araştırma, geliştirme ve teknoloji, çevre ve şehircilik, bölge geliştirme ve kültür sektörlerinde yapılacak yatırımlar konusunda çalışmalarda bulunmak, çalışmaları yönlendirmek, koordinasyonu ve uygulamaların gerçekleşmesini sağlamak,
- d) Bölge'de sektörlerarası entegrasyonu sağlayacak şekilde bölge planlamasını gerçekleştirmek,
- e) Bölge'de kaynakların kullanılması, dış ekonomik ilişkiler, finansman dengesi, krediler, bankalar, fiyatlar ve sermaye piyasası konularında gerekli çalışmaları yapmak,
- f) Nazım ve uygulama imar planları ile revizyonların tamamını veya bir kısmını plan değişikliği dahil ada ve parsel bazına kadar yapmak veya yaptırmak,
- g) Yol, su, elektrik, kanalizasyon ile konut, sanayi ve ulaştırma hizmetlerini yürütmek,
- h) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait her türlü bina ve tesislerin yapılmasında koordinasyonu sağlamak,
- i) Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordine edilerek, halkın tarımsal alan dahil her konuda eğitim düzeyinin yükseltilmesini ve her derecedeki eğitim kurumlarının açılmasını sağlamak,
- j) Başbakanlıkça bu konuda verilecek diğer görevleri yapmaktır.

2.1.2. 4314 Sayılı Kanun

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 388 sayılı KHK'nın 9. maddesi, 11 Aralık 1997 tarihinde kabul edilen 4314 no'lu kanun ile değiştirilmiştir. Buna göre, İdare'nin gelirleri;

- a) Başbakanlık bütçesine konulacak ödenekler,
- b) Her türlü yardım, kredi, hibe ve bağışlar,
- c) Faiz, hizmet, kira gelirleri ile sair gelirler şeklinde belirtilmiştir.

2.1.3. GAP İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı'nın süresinin 15 yıldan 18 yıla uzatılması hakkındaki 5 254 sayılı Kanun, 11 Kasım 2004 tarih ve 25640 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.2. ORGANLAR

2.2.1. GAP Yüksek Kurulu

GAP Yüksek Kurulu, Teşkilatın en yüksek karar organı olup, GAP İdaresi tarafından hazırlanacak her türlü plan, proje ve programları inceleyerek karara bağlar. GAP Yüksek Kurulu, Başbakan başkanlığında GAP'tan sorumlu Devlet Bakanı, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Devlet Bakanı ile Bayındırlık ve İskan Bakanı'ndan oluşmuştur. GAP Yüksek Kurulu'na, gerektiğinde konuları ile ilgili olarak diğer bakanlar da davet edilebilir.

2002/56 sayılı Başbakanlık genelgesi ile Tarım ve Köyişleri Bakanı da 2 Aralık 2002'den itibaren GAP Yüksek Kurulu'nun üyesi olmuştur.

GAP Yüksek Kurulu'nun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar, 26 Aralık 1989 tarihli ve 20384 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe konulan GAP Yüksek Kurulu'nun Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik'le belirlenmiştir.

Yüksek Kurul, söz konusu yönetmeliğin 5. maddesi uyarınca, gündemindeki konuları görüşmek üzere iki ayda bir toplanır. Kurul Başkanı, gerekli gördüğü hallerde, GAP Yüksek Kurulu'nu toplantıya çağırabilir.

2.2.2. GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP İdaresi)

Bir başkan ve iki başkan yardımcısı ile yeterli sayıda uzman ve memurdan oluşan GAP İdaresi, merkez teşkilatı Ankara'da ve taşra teşkilatı ise Şanlıurfa'da olmak üzere örgütlenmiştir.

GAP İdaresi, ilgili Devlet Bakanı'nın sorumluluğunda, GAP Yüksek Kurulu kararları çerçevesinde, Bölge kalkınmasına dair planlama, araştırma ve uygulama çalışmalarını yürütmekle görevlidir.

GAP İdaresi, GAP Yüksek Kurulu'nun sekreteryaya hizmetlerini de yürütmektedir.

388 sayılı KHK'ya göre Şanlıurfa'da örgütlenen GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü, daha ziyade GAP Bölgesi'nde uygulama ve araştırma çalışmalarını yürütmektedir.

388 sayılı KHK'nın 3. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, GAP İdaresi'nin görev alanına giren konularda 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile diğer kanunların ilgili idarelere verdikleri imar ve altyapıya dair hak ve yetkiler bu İdare'ye devredilmiş sayılır.

GAP İdaresi'nin kuruluşuna ait 388 sayılı KHK'nın yürürlüğe girdiği 6 Kasım 1989 tarihinden itibaren fiilen kuruluş çalışmalarına 1990 yılında başlanmış; GAP İdaresi'nin Personel Sicil Amirleri Yönetmeliği, Disiplin Amirleri Yönetmeliği, Satınalma Esasları ile İhale Yönetmelikleri hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Ancak, ihtiyaca cevap vermemesi nedeniyle Satınalma Esasları ile İhale Yönetmelikleri gözden geçirilerek Satınalma ve İhale Yönetmeliği adı altında yeniden düzenlenmiş, 14 Ocak 1996 tarih ve 12523 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeniden Yapılanma Çalışmaları

GAP İdaresi, dünyadaki gelişmeleri de dikkate alarak, GAP'ın tamamlanmasına yönelik kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere yeni bir yapılanma içinde olmuştur. İdare, yürütmekte olduğu proje ve faaliyetlerin daha verimli ve etkin işleyişini sağlamak; kurumlararası koordinasyonu en iyi şekilde gerçekleştirmek; sinerji yaratan, çağdaş ve örnek bir kurum olarak GAP'ı 2010 yılına taşıyacak bir organizasyona sahip olmak üzere "yeniden yapılanma" çalışmasını tamamlamıştır. Bu çerçevede;

- Kurum vizyonu ve misyonunun yeniden değerlendirilmesi,
- Amaçlara yönelik bir yönetim sisteminin oluşturulması,
- Çağdaş, etkin, verimli, dinamik, öğrenen ve sürekli gelişen bir organizasyon yapısı oluşturulması,
- Katılımcı bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi,
- İş ilişkileri ve çok yönlü iletişimin artırılarak organizasyon içinde görev, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi,
- Kişilere bağlı olmayan, kendiliğinden çalışan kalıcı bir sistemin oluşturulması,
- Performans değerlendirme sisteminin geliştirilmesi,
- Personelin eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek yetenek ve başarılarını artırmaya yönelik eğitim ve gelişme programlarının oluşturulması hedeflenmiştir.

GAP İdaresi 2001/39 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda Merkez ve Bölge teşkilatında bulunan tüm birimlerle birlikte "norm kadro" çalışmalarını tamamlamış ve ilgili kuruluşlara teslim etmiştir.

GAP İdaresi, kurulduğu günden bu yana kendisine verilen görevleri, yasal yetkileri çerçevesinde en etkin ve verimli şekilde yerine getirmeye çalışmıştır.

GAP İDARESİ MERKEZ TEŞKİLATI ORGANİZASYON ŞEMASI

GAP İDARESİ BÖLGE TEŞKİLATI ORGANİZASYON ŞEMASI

MERKEZ TEŞKİLÂTI BİRİMLERİ

- **İnsan Kaynakları ve Kalite Sistemleri Genel Koordinatörlüğü (İKKS)**

Başkanlığın Kalite Yönetim Sistem faaliyetlerini yürütmek; insan gücü planlaması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesini yapmak; çalışanların özlük haklarına ilişkin çalışmaları gerçekleştirmek.

- **İdari ve Mali İşler Genel Koordinatörlüğü (İMİ)**

Başkanlığın idari ve mali işler ile bilgi işlem merkezi faaliyetlerini yürütmek.

- **Çevre, Fiziksel Gelişme ve Yerel Yönetimler Genel Koordinatörlüğü (ÇFGY)**

Bölge'de yerel yönetimlerin gereksinim duyduğu harita ve imar çalışmalarını yapmak ve yaptırmak, fiziksel gelişme ve mekana ilişkin projeler yürütmek, bu anlamda yerel yönetimlerle ilişkileri ve ortak çalışmaları geliştirmek. Bölge'de büyük fiziki yatırımları gerçekleştirmek ve kalkınma ile beraber çevre koruma ve çevre yönetimine yönelik politikaları, projeleri geliştirmek ve uygulamak. Bölge kültürel mirasının korunmasına dönük çalışmaları yürütmek. Kültür ve inanç turizmi başta olmak üzere Bölge'nin sahip olduğu turizm potansiyelinin tanıtımına ve korunmasına dönük çalışmaları gerçekleştirmek. CBS ve uzaktan algılama uygulamalarını yürütmek.

- **Uluslararası İlişkiler, İletişim ve Kurumsal Tanıtım Genel Koordinatörlüğü (UİKT)**

Başkanlığın ve GAP'ın ulusal ve uluslararası tanıtımına yönelik faaliyetleri yürütmek, ulusal veya uluslararası sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları ile gerekli iletişimi sağlamak. GAP Yüksek Kurulu ve GAP Koordinasyon Kurulu toplantılarının sekreteryasını ve çalışmalarını organize etmek.

- **Stratejik Planlama ve İzleme/Değerlendirme Genel Koordinatörlüğü (SPİD)**

GAP İdaresi Başkanlığı'nın faaliyetleri ile Bölge'de gerçekleştirilen tüm kamu yatırım ve faaliyetlerini izlemek, değerlendirmek; İdare'nin strateji ve politikalarına yön verecek çalışmaları yapmak; bu paralelde Bölge için gereksinim duyulan alanlarda proje ve fon geliştirme çalışmalarını yürütmek.

- **İnsani ve Sosyal Gelişme Genel Koordinatörlüğü (İSG)**

Bölge'de, ekonomik kalkınma ile eşgüdüm içinde dengeli, adil, sosyal ve insani gelişmeyi gerçekleştirmeye yönelik araştırma, planlama, projelendirme ve uygulama çalışmalarını gerçekleştirmek ve GAP'ın bu süreçte edindiği bilgi birikimi ve deneyimlerini ulusal/uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak paylaşılmasını içeren insani ve sosyal gelişmeye ve her türlü konuda kapasite geliştirmeye yönelik eğitim çalışmaları yürütmek.

- ***Ekonomik Kalkınma Genel Koordinatörlüğü (EK)***

Ekonomik gelişmenin sağlanması amacıyla Bölge'nin tarım, orman ve kırsal kalkınmaya yönelik faaliyetlerinin daha etkin ve verimli olmasına dönük araştırma ve uygulama çalışmaları yapmak. Özel sektörün desteklenmesi, geliştirilmesi ve yatırımların Bölge'ye yönlendirilmesi konusunda çalışmalar yapmak ve Bölge'deki insan kaynağının gelişmesine dönük çalışmaları yürütmek.

BÖLGE TEŞKİLATI BİRİMLERİ

- ***Fiziksel Gelişme, Yerel Yönetimler ve Çevre Grup Müdürlüğü***

Bölge de yerel yönetimlerin gereksinim duydukları harita, imar ve altyapı projeleri ile ilgili tespit ve çalışmaları yapmak ve yaptırmak; yerel yönetimlerin mali, teknik ve insan kaynakları kapasitelerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalarda bulunmak; İdare'ce yaptırılan ve inşaatı devam eden kanalizasyon ve atık su arıtma tesisi inşaatlarının kontrolünü yapmak; Bölge'de içme suyu sıkıntısı olan, ağırlıklı olarak kırsal yerleşmelerin tespitinin yapılarak bir program çerçevesinde içme ve kullanma suyunun temin edilmesini sağlamak; çevresel konuları bir bütünlük içinde değerlendirerek ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte proje üretmek ve uygulamasını yapmak, çevre koruma ve çevre yönetimine ilişkin politikalar gerçekleştirmek. Bölge kültürel mirasının araştırılması, korunması ve geliştirilmesine dönük çalışmaları yürütmek, proje üretmek ve uygulamak. Kültür ve inanç turizmi başta olmak üzere Bölge'nin sahip olduğu turizm potansiyelinin tanıtımına ve korunmasına dönük çalışmaları gerçekleştirmek.

- ***Sosyal ve Ekonomik Kalkınma Grup Müdürlüğü***

Bölge'de ekonomik kalkınma ile eşgüdüm içinde dengeli, adil, sosyal ve insani gelişmeyi gerçekleştirmeye yönelik araştırma, planlama, projelendirme ve uygulama çalışmalarını gerçekleştirmek. Ekonomik gelişmenin sağlanması amacıyla, Bölge'nin tarım, orman ve kırsal kalkınmaya yönelik faaliyetlerinin daha etkin ve verimli olmasına dönük araştırma, planlama ve uygulama çalışmaları yapmak. Özel sektörün desteklenmesi, geliştirilmesi ve yatırımların Bölge'ye yönlendirilmesi konusunda çalışmalar yapmak ve Bölge'deki insan kaynağının gelişmesine dönük çalışmaları yürütmek.

- ***İletişim ve Halkla İlişkiler Grup Müdürlüğü***

GAP'ın ve GAP İdaresi'nin çalışmalarının; Başkanlıkla koordineli olarak düzenlenecek halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetleri ile ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtılmasına, bu yönde istenilen tutum ve davranışların yaratılarak Kurumun kamuoyundaki imajının pekiştirilmesi ve güçlendirilmesine, Kurumun ulusal, uluslar arası ve bölgesel açılımının sağlanması amacıyla Bölge'deki tüm paydaşlarla olan ilişki ve iletişimin düzenlenmesi ve yürütülmesine, kurum içi koordinasyon ve işbirliğinin artırılmasına yönelik faaliyetleri yürütmek.

- ***İnsan Kaynakları, İdari Ve Mali İşler Grup Müdürlüğü***

Bölge Müdürlüğü'nün Kalite Yönetim Sistem faaliyetlerini, insan gücü planlaması, geliştirilmesi ve değerlendirmesini yapmak, çalışanların özlük haklarına ilişkin çalışmaları gerçekleştirmek. Bölge Müdürlüğü'nde, Başkanlıkta belirlenen esaslar çerçevesinde İdari ve Mali İşler ile Bilgi İşlem Birimi faaliyetlerini yürütmek.

3. GAP İDARESİ'NİN ÇALIŞMALARI

3.1. EKONOMİK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

3.1.1. GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI - KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ GİRİŞİMCİLERİ DESTEKLEME PROJESİ (GİDEM)

GAP Bölgesel Kalkınma Programı kapsamındaki üç bileşenden birisi KOBİ Geliştirme Projesi'dir.

GAP İdaresi'nin, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte uygulamakta olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamında 1997 yılında başlayan "Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GİDEM) Projesi'nin Mart 2002'de tamamlanmasının ardından, projenin bölge kalkınma faaliyetlerine yapmış olduğu katkı da dikkate alınarak Avrupa Birliği'nin sağladığı 5 590 000 Euro'luk finansman ile ikinci aşamaya geçilmiş ve KOBİ Geliştirme Projesi kapsamındaki faaliyetler GAP-GİDEM'ler tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Çalışma UNDP tarafından yürütülmektedir.

GİDEM ofislerinin Bölge'deki imalat sanayi işletmeleri öncelikli olmak üzere, kurulma aşamasındakiler de dahil tüm işletmelerin yönetsel, operasyonel ve girişimcilik kapasitelerini geliştirme yönünde hizmetler vermesi planlanmıştır. Beş yıllık AB finansmanının tamamlanmasının ardından GİDEM'ler kendi kazancını kendisi sağlayabilen ve sürdürülebilirliği olan "Girişimci Danışma Merkezi" yapısına kavuşacaktır.

KOBİ Geliştirme Projesi'nin (GAP-GİDEM) hedefleri;

- GİDEM ofislerinin yer aldığı iller öncelikli olmak üzere, Bölge'deki işletmelerin ihracat kapasitesinin artırılmasına katkıda bulunmak,
- Bölge'deki istihdamın artırılmasına katkıda bulunmak,
- Bölge'deki girişimcilere sağlanan danışmanlık, eğitim ve bilgilendirme hizmetleri vasıtasıyla ekonomik etki ve katma değer oluşumuna katkıda bulunmak,
- Bölge işletmelerinde üretilen ürünlerin pazarlanmasına katkıda bulunmak,
- Kadının formal ekonomiye katılımını ve danışmanlık hizmetlerine erişimini sağlayacak bilinç ve duyarlılığın yaratılmasına katkıda bulunmak olarak özetlenebilir.

Mayıs 2003'te, GİDEM projesi yıllık çalışma raporu hazırlanmıştır. Yeni GİDEM projesinin başlangıcı olan Nisan 2002 ile Nisan 2003 arasında gerçekleştirilen yıllık faaliyet ve hizmetler ile sonraki 1 yıllık dönemde yerine getirilmesi planlanan faaliyet ve hizmetleri kapsayan rapor ilgili birimler tarafından değerlendirilmiş ve Avrupa Komisyonu'na sunulmuştur.

Kasım 2003'te projenin üçüncü dönem altı aylık ilerleme raporu hazırlanmış, sonraki altı aya ilişkin çalışma raporu revize edilmiş; GAP İdaresi ve Avrupa Birliği'ne sunulmuştur.

GİDEM ofislerinin bulunduğu illerde girişimcilerin uluslararası piyasalara geçişini sağlamak üzere, online veya offline ortamda bilgilendirme, eğitim, iş gezileri ve fuarlara katılımı destekleme gibi çeşitli faaliyetler yürütülmesi planlanmıştır; ayrıca, bu konuda yol gösterici bir doküman hazırlanmıştır.

- Mayıs 2004'te, GİDEM projesi yıllık çalışma planı hazırlanmıştır. AB, BMKP ve GAP İdaresi yetkililerinin katıldığı toplam 6 adet "Aylık Kordinasyon Toplantısı" gerçekleştirilmiştir.
- Kasım 2004'te projenin dördüncü dönem altı aylık ilerleme raporu hazırlanmış, sonraki altı aya ilişkin çalışma raporu revize edilmiş ve GAP İdaresi'ne ve Avrupa Birliği'ne sunulmuştur. Söz konusu raporda değinildiği üzere projenin fiilen başlatıldığı Ekim 2002-Kasım 2004 tarihine kadar hizmet verilen yörede girişimcilerin işletmelerinde oluşan hasılaya katkı yaklaşık 10.7 milyon Euro olarak belirlenmiştir.
- GAP Projesi kapsamında II.Danışma Kurulu Toplantısı, proje ile ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 23 Ağustos 2004'te gerçekleştirilmiştir.

KOBİ Geliştirme Projesi kapsamında yürütülen faaliyetler üç temel başlıkta toplanmaktadır.

1. **GİDEM Ofisleri İş Destek Hizmetleri:** Bu kapsamda rutin olarak eğitim, bilgilendirme ve danışmanlık/tavsiye hizmetleri yürütülmektedir.
2. **Yerel Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Faaliyetler:** Bu amaçla a) sektörel fırsat pencereleri, b) kümelenme programı, c) uluslararasılaşma programı planlanmıştır.
3. **Kurumsal Altyapı Oluşturma Çalışmaları:**

1. GİDEM Ofisleri İş Destek Hizmetleri

Bu kapsamda, Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa illerinde faaliyet gösteren GİDEM ofisleri işletmelere bilgilendirme, danışmanlık ve eğitim hizmetleri sunmaktadır.

2003 ve 2004 yıllarında;

- Bölge'de düzenlenmiş olan eğitim/seminer faaliyetlerinden 2 716 işletme sahibi, çalışanı ve sivil toplum kuruluşu temsilcisi,
- Bilgilendirme hizmetlerinden 3 745 girişimci, STK temsilcisi ve kamu görevlisi,
- Danışmanlık/tavsiye/yönlendirme hizmetlerinden 866 işadamı faydalanmıştır.

Bu hizmetlere ek olarak GİDEM'ler sürdürdükleri çalışmaların sonuçlarını basılı yayın haline getirerek hem Bölge kapasitesine katkıda bulunmayı hem de çalışma sonuçlarının ulusal bazda paylaşılmasını hedeflemektedir. Basılı olan veya basıma hazırlanan yayınlar:

- GAP Yatırımcı Rehberi
- Bölgesel Kalkınmada Arayışlar: "Yeni Kalkınmacılık"
- Kümelenme Raporları
- Devlet Yardımları
- Proje Profilleri
- GAP Bölgesi'nde Kadın Girişimciliğin Geliştirilmesi
- Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Pazarlanması
- GİDEM Broşürleri
- GİDEM Aylık Bültenleri

2. Yerel Ekonomik Kalkınmaya Yönelik Faaliyetler

- a) Sektörel Fırsat Pencereleri
- b) Kümelenme Programı
- c) Uluslararasılaştırma programı

a) **Sektörel Fırsat Pencereleeri:** GAP Bölgesi'nde uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlayabilecek sektörlerin veya iş alanlarının geliştirilmesi amacıyla, kamu kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının kaynaklarının bir araya getirilmesini sağlamak için sektör geliştirme projeleri hazırlanmıştır. Bu kapsamda, söz konusu sektörlerin veya iş alanlarının uluslararası pazarlara açılımı ve yerel ekonomik kalkınmayı teminen GİDEM tarafından koordinasyon ve organizasyon işlevi yüklenilmektedir. Sektörel fırsat pencereleri ve gerçekleştirilen aktiviteler şunlardır:

Adıyaman Tekstil Eğitim Merkezi (ATEM): Adıyaman Valiliği, Adıyaman Belediyesi, KOSGEB, Adıyaman Ticaret ve Sanayi Odası, Adıyaman Giyim Sanayicileri Derneği ve Adıyaman GİDEM'in katılımıyla, Adıyaman'da kurulu konfeksiyon işletmelerinin nitelikli elaman sorunlarının çözülmesi ve konfeksiyon sanayinin verimliliğinin artırılması amacıyla planlanan ATEM 15 Aralık 2004'te açılmıştır. Bugüne kadar yaklaşık 750 kişi bu eğitimden yararlanmak için başvurmuştur.

Proje kapsamında Dünya Bankası'ndan 25 000 dolarlık fon temini için yapılan başvuru kabul edilmiş olup, merkezde çalışacak kişilerin eğitimi tamamlanmıştır. AB/İş-Kur'un "Yeni Fırsatlar" projesinden de fon temin edilmesinde yarar görülerek bu yönde bir proje hazırlanıp AB'ye sunulmuştur.

Proje, konfeksiyon sektörünün ihtiyaç duyduğu kalifiye elemanları sağlamak için yılda en az 300 kişinin eğitilmesini amaçlamaktadır. Bunu sağlamak için eğitmen adaylarının seçilerek AUTEK (Tekstil Üniversiteleri Birliği) sertifika sınavına hazırlanmasını, sınavı başarı ile tamamlayanların belli bir staj döneminden sonra eğitmen olarak ATEM'de görev yapmaları planlanmıştır. Eğitmen adaylarının eğitim giderleri ve organizasyonu GİDEM tarafından yapılmaktadır. 2004 yılının sonunda Belediye tarafından tahsis edilen mekanın düzenlenmesi tamamlanmış ve eğitmen adaylarının 5 ayrı profesyonel eğitimciden almakta oldukları 2 aylık yoğun eğitim programının son aşamasına gelmiştir. Toplam 52 aday arasından seçilen 19 eğitmen adayı Aralık 2004 ortasında Adana'da AUTEK sınavına girmiştir. Sınavda başarılı olup AUTEK sertifikası almaya hak kazanan adaylar BEGEV tarafından Bursa'da 21 günlük staja alınmıştır. Projenin yöre ekonomisine yıllık 1.2 milyon Euro civarında katkı sağlaması beklenmektedir.

Sarımsak Sektöründe Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi: Adıyaman'ın Tut İlçesi'nde pilot bir alanda sarımsak üretimi ve işlenmesi ile daha sonraki aşamalarda pazarlamaya yönelik faaliyetlerin yürütülmesi planlanmıştır. Projenin paydaş kuruluşları Adıyaman Valiliği, GAP İdaresi Şanlıurfa Bölge Müdürlüğü, Adıyaman İl Tarım Müdürlüğü, Tut İlçe Kaymakamlığı, Tut İlçe Tarım Müdürlüğü, Tut İlçe Özel İdaresi ve Tut İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği'dir. 2004 yılı içerisinde yapılan çalışmalar çerçevesinde, saha ön çalışma/veri toplama ve araştırmaları tamamlanmış, teknik destek ekibi belirlenmiş, proje çalışmaları için paydaş kuruluşlar tespit edilmiş ve çalışmalar hakkında bilgilendirilmişlerdir.

Belirlenen noktalarda toprak ve sarımsak numuneleri alınarak bunların analizleri tamamlanmıştır. Yapılan bu analizler çerçevesinde birinci deneme planı uygulama aşamasına gelinmiş ve 2004 yılı sonunda sarımsak dikme işlemleri başlatılmıştır. Bunu takiben, olumlu neticeler elde edildiği takdirde endüstriyel üretime yönelik ürünler için gerekli çalışmaların yerine getirilmesi planlanmıştır. Ayrıca bütün bu çalışmalar devam ederken yöredeki çiftçileri de bu konularda bilinçlendirme ve yönlendirme faaliyetleri de sürdürülmüştür.

Proje çalışmaları çerçevesinde AB'nin 2004 yılında duyurusu yapılan Kırsal Kalkınma hibe programından fon temini amacı ile Tut Kaymakamlığı tarafından proje hazırlanmasına Adıyaman GİDEM uzmanları tarafından destek sağlanmıştır.

Dicle Üniversitesi Girişimcilik Merkezi (DÜGİMER): Bu proje ile gençlerin, girişimciliğin temel prensipleri konusunda bilgi edinmelerini temin ederek, katma değeri yüksek alanlarda iş kurmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Buna ilave olarak, eğitilmiş öğrencilerin bir kısmının nitelikli personel sıfatı ile Bölge'ye kazandırılması ve işletmelerde teknolojiye dayalı üretim ve ihracat konularında bilgili elemanlar olarak, Bölge üretimine kazandırılmaları da hedeflenmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin iş planı oluşturma, fizibilite hazırlama ve iş fikirlerini gerçekleştirebilme ve ihtiyaçları olan finansal kaynaklara erişebilme gibi hususlarda eğitilmesi ve bilgilendirilmesi, açıklanan hedefe ulaşmadaki ana aktiviteler olarak belirlenmiştir.

Dicle Üniversitesi'nin öncülüğünde Diyarbakır GİDEM, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası (DTSO), Diyarbakır Ticaret Borsası (DTB) ve KOSGEB Diyarbakır İl Temsilciliği işbirliğiyle kurulan Merkezin açılışı 2003 yılı sonunda gerçekleştirilmiştir.

Merkezin kuruluşunu takiben 2004 bahar döneminde, çeşitli bölümlerde öğrenim gören 3. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 60 kişilik gruba, temel girişimcilik dersleri, Diyarbakır GİDEM uzmanları tarafından verilmiştir. Bu derslerde girişimciliğin temel kavramları, GAP'ın sanayi yapısı, yatırımlara ilişkin teşvikler, şirket kurma ve yapılabirlik araştırması (ayrıntı ve örneklerle) konularında oldukça kapsamlı bilgi sağlanmıştır. Bu grubun içinden toplam 16 kız öğrenci "Güneydoğu'da Kız Öğrencilerin Girişimcilğe Teşviki" projesi kapsamında, Dicle Üniversitesi, DTSO ve DTB'nin katkıları ve KAGİDER'in desteğiyle, İstanbul'daki iş fikirlerine yakın konularda faaliyet gösteren 16 ayrı şirkette 1 ay süreyle yaz stajlarını yapmışlardır. Ayrıca, toplam 10 erkek öğrenciye de Diyarbakır'daki firmalarda staj imkanı sağlanmıştır.

2004 Bahar döneminin derslerini alan öğrencilerin tümü yaz stajlarını yapmış olup, konuya ilgi gösteren toplam 20 öğrenci halen bu programın devamı olarak sağlanan 2004 Güz döneminin derslerine devam etmiştir. Bu eğitimler, KOSGEB'in de katkısıyla, danışmanlık eğitim şirketlerinden sağlanmıştır.

Kadın Girişimciliğinin Geliştirilmesi: Projenin amacı; Diyarbakır başta olmak üzere GİDEM'in hizmet verdiği diğer illerde de kadınların iş kurma ve geliştirme kapasitelerinin artırılması ve böylece kadın girişimciliğinin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. Bir başka ifade ile kadınlar tarafından işletilen işyeri sayısının artması, kadınların istihdam yaratması, kredi olanaklarından faydalanmaları ve yan çıktı olarak kadın istihdam sayısına katkı sağlanarak aile gelir düzeylerinde artış kaydedilmesi hedefler arasında yer almaktadır.

2003 yılı ortalarında geliştirilen proje araştırma ve uygulama safhaları olmak üzere iki aşamalı planlanmıştır. Araştırma safhasında projenin hazırlanmasına temel teşkil edecek ön araştırma ve bilgi derleme çalışması yapılmıştır. 2004 yılı içerisinde bu çalışmaları değerlendirmek üzere bir 'bölgesel arama toplantısı' ve ayrıntılı saha çalışması yapılmıştır. Saha çalışması ile kadın girişimciliğinde mevcut durum, sorunlar, çözüm önerileri, potansiyel iş fikirlerinin belirlenmesi ve kredi olanaklarına ilişkin incelemelerde bulunulmuş, toplam 5 ilde 55 kamu/STK ve 45 kadın girişimci ile görüşülmüştür. Ardından, bir ulusal arama toplantısı düzenlenmiş; ayrıca, gelişmekte olan ülke modelleri incelenmiş; uluslararası kuruluşların desteklediği projelere göz atılmış ve bu alanda çalışan organizasyonlara ilişkin detaylı bir araştırma yapılmıştır.

Tüm bu çalışmalar Kasım 2004 tarihinde Boğaziçi Üniversitesinden Şemsa Özar tarafından derlenerek bu alanda çalışma yapan tüm STK ve kuruluşların faydalanabileceği bir yayına dönüştürülmüş olup, basım işlemlerinin 2005 yılının başında gerçekleştirileceği planlanmıştır.

Uygulama Safhasında ise 2004 yılı ortalarında neticelenen araştırmalar sonucu GAP Bölgesi'nde kadın girişimciliğini geliştirmeye yönelik bir yol haritası çıkarılmıştır. Bu çerçevede GİDEM Ofisleri tarafından her il için birer kadın girişimcilik il planı hazırlanmıştır; Aralık 2004 tarihinden itibaren uygulamasına başlanmıştır. **Kadın Girişimcilik İl Planları** aşağıda özetlenmiştir.

Adıyaman: Adıyaman'da 2 farklı kadın girişimci grubu mevcuttur. Bu nedenle, Adıyaman GİDEM ofisi, kadın işyeri sahipleri için "iş geliştirme danışmanlığı" aktiviteleri planlanmıştır. Ayrıca, ev eksenli üretim yapanlar ve kendi işini kurmak isteyen kadın girişimciler için eğitim ve danışmanlık faaliyetleri planlanmıştır.

Diyarbakır: 2004 yılında, GAP-GİDEM, KAGİDER, Dicle Üniversitesi, TSO ve Ticaret Borsası ile işbirliği yapılarak Güneydoğu Anadolu'da Kız Öğrencilerin Girişimciliğe Teşviki Projesi geliştirilmiştir. Proje kapsamında Dicle Üniversitesi 3'üncü ve son sınıf kız öğrencilerin kurmayı düşündükleri iş alanına ilişkin olarak İstanbul'da KAGİDER üyelerinin şirketlerinde 1 ay staj görmeleri planlanmış ve uygulanmıştır. Staj sonrası verilecek çeşitli desteklerle bu kız öğrencilerin mezun olduktan sonra kendi işlerini kurmaları hedeflenmektedir. Diyarbakır GİDEM ofisi 2004 Mayıs'ında KAGİDER ile başlattığı *Güneydoğuda Anadolu'da Kız Öğrencilerin Girişimciliğe Teşviki Projesi*'ni 2005 yılında da devam ettirmeyi planlamaktadır.

Mardin: Mardin'de merkez ve ilçelerde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin iş yönetme kapasitelerinin artırılması için bilgilendirme, eğitim ve danışmanlık hizmetleri planlanmıştır. Bu hizmetlerin sonucunda kadınların işyerlerini daha bilinçli ve sistemli şekilde yönetmeleri ve bu sayede daha yüksek oranlarda gelir elde etmeleri ve işlerini geliştirmeleri beklenmektedir.

Şanlıurfa: Şanlıurfa'da kadınlara yönelik olarak girişimcilik, iş kurma, yapılabirlik etütleri, kurumsal yapı oluşumu, işbirliği imkanları, çeşitli fonlara ulaşım gibi konularda eğitimler düzenlenmesi, bilgilendirme ve tanıtım toplantıları yapılabilmesi için kadınlara sürekli destek veren bir merkezin kurulması öngörülmüştür. Bu kapsamda Şanlıurfa Valiliği, GAP İdaresi, Harran Üniversitesi, KAGİDER ve ABİGEM ile çeşitli konularda işbirliği sağlanarak 16 Aralık 2004 tarihinde Şanlıurfa Kadın Girişimcilik Merkezi açılmıştır. Merkez'de Aralık 2004 içerisinde 2 adet eğitim gerçekleştirilmiş olup, 2005 yılında da bu eğitimlere devam edilecektir.

Güneydoğu Anadolu Kadın Girişimcilik Danışma Kurulu: Kadın girişimcilik alanında yapılan tüm faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak, çalışma yapan kadın kuruluşları ve STK'ların işbirliğini artırmak ve güç birliği oluşturmak için GİDEM öncülüğünde 24 Haziran 2004 tarihinde Güneydoğu Anadolu Kadın Girişimcilik Danışma Kurulu kurulmuştur. Sekreteryasını Diyarbakır GİDEM ofisinin yürüttüğü kurulun, üyeler arası iletişimini arttırmak için İnternet üzerinden bir iletişim grubu oluşturulmuştur. Kurul her 2 ayda bir toplanarak GAP Bölgesi'nde kadın girişimciliğin geliştirilmesi yönünde görüş ve bilgi alışverişi ortamını sağlamaktadır.

Üzüm Suyu ve Ev Şarapçılığının Geliştirilmesi: Mardin'in tarıma dayalı sanayi alanında en önemli potansiyeli olan ve ayrıca kentin gelişen turizm sektörünün de tamamlayıcı sektörü olarak öngörülen bağ ürünlerine yönelik endüstri kapsamında üzüm suyu ve şarap üretimi en fazla katma değer oluşturan alanlardır. Bu nedenle, yöredeki küçük işletmelerin özellikle üzüm suyu ve şarap üretimi alanında vizyonları geliştirilerek yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Proje iki fazlı olarak planlanmıştır. 2003 yılında tamamlanan birinci fazda, Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinin danışmanlığıyla Mardin'de yetiştirilen 7 çeşit üzüm kullanılarak mikro ölçekte şarap imal edilmiştir. 2004 yılı başında bunun sonuçlarını değerlendirmek üzere gerçekleştirilen toplantıda bölge üzüm çeşitlerinin büyük bir kısmının kurutmalık, sofralık ve sıralık üzüm çeşitleri olduğu belirtilerek, yörede yaygın olarak rastlanan Mazruna (beyaz), Kevner (kırmızı) ve Zeyti (kırmızı) gibi üzüm çeşitleriyle şarap yapımında belli ölçüde başarı sağlanabileceği ve bundan sonraki aşamada üretimin; günümüz teknolojisine uygun ve yöre üreticilerinin ortak yararlanabileceği küçük bir tesis vasıtasıyla gerçekleştirilebileceği yönünde ortak görüş oluşmuştur.

2004 yılında başlatılan ikinci fazda Mardin'de halihazırda mevcut olan kooperatiflerden birisinin faal hale geçirilmesi, kapasitesinin geliştirilmesi, ve/veya yeni bir üretim/üretici birliğinin kurulması; ve bu STK vasıtasıyla ortak üretim ve pazarlama amaçlı bir tesis ve işletmenin kurulması ve yılda 50 bin şişe şarap üretilip, satılması gibi hedefleri olan proje için ulusal/uluslararası fonlardan kaynak temini yoluyla yukarıda değinilen hedefe ulaşılabileceği görüşü oluşmuştur.

AB'nin 2004 yılında duyurusu yapılan Kırsal Kalkınma programından fon temini amacıyla, yukarıda değinilen üretim kooperatiflerinden birisinin AB'ye proje sunmalarına yardımcı olunmuştur.

Gümüş İşlemciliğinin Geliştirilmesi: Genel amaç, Mardin ilinde mevcut gümüş telkari el işçiliği faaliyetlerinin geliştirilerek ilin ekonomisine sağladığı katkının artırılmasıdır. Projenin özel amacı ise Mardin'de geleneksel olarak yüzyıllardan beri yapılmakta olan Gümüş Telkari El Sanatının; ilin tarihi, kültürel ve mimari dokusunda bulunan unsurlarla tasarım açısından zenginleştirilmesi, bu tasarımların imalatçılar tarafından uygulanarak üretilmesi ve marka ve patentlerle muhafaza edilip, pazarlanma imkanlarının geliştirilmesidir. Bu kapsamda tasarım desteği, marka ve patent desteği ile pazarlama desteği kapsamında e-ticaret yoluyla bir "Mardin Gümüş Telkari" Internet sitesinin açılması da bu projenin ana faaliyetlerini oluşturmaktadır.

2003 yılı ortalarında başlatılan proje kapsamında, hedef kitle ile Mardin Merkez ve Midyat ilçesinde çeşitli çalışma toplantıları yapılmıştır. Sanat tarihçisi, Mimarlık tarihçisi ve Endüstriyel Ürün Tasarımcısından (İstanbul Teknik Üniversitesi) oluşan teknik ekip 2003 yılı sonlarında başlattıkları çalışmalarını 2004 yılı ortalarında tamamlamışlar; ardından şehrin tarihi ve kültürel dokusunu yansıtmayı amaçlayan eskizler üretmişlerdir. Ancak bunların yerel üreticiler tarafından uygulanması konusunda maddi problemlerle karşılaşmıştır. Bunun üzerine, Mardin'de gümüş işlemciliği konusunda aktif olarak çalışan Sakatlar Derneği vasıtasıyla, bu projenin hayata geçirilmesini teminen, Mardin GİDEM'in desteğiyle, AB'den fon temin etmek üzere bahse konu projenin AB'nin Kültür Mirası hibe programına sunulması sağlanmıştır.

Organik Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi: Projenin amacı; organik tarım teknikleri ile tarımsal üretimin Şanlıurfa'da yaygınlaştırılması ve ürün çeşitliliğinin sağlanması yolu ile organik ürün pazarlarına ihracat olanaklarının geliştirilmesi, ilin ekonomisinin güçlendirilmesidir. Bu çerçevede, çalışmaların yönlendirilmesi ve geniş kitlelere ulaşması için ilgili tüm resmi ve sivil kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile 2003 yılında bir Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Söz konusu kurul 2004 yılında da ayda bir toplanarak çalışmalarına devam etmiştir. 2004 yılında Ege Üniversitesi'nden ve Tarım Bakanlığı'ndan yetkililerin katılımı ile bir seminer ve ayrıca bir uzmanın katılımı ile bir bilgilendirme toplantısı düzenlenmiştir. Ayrıca Harran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerine "Ekolojik Ürünlerin Pazar Koşulları ve Pazarlanması" konulu bir araştırma yaptırılmıştır. Bunlara ilave olarak, kuruluşuna öncülük edilen Ekolojik Tarım Derneği ile işbirliği yapılmış ve daha sonra İzmir ve çevresindeki ekolojik üretim alanların ve tesislerin ziyaret edilmesi ve yerinde bilgi alınması amacıyla bir iş gezisi düzenlenmiştir. Böylece, yerel üreticilerin bilgi ve görgü kapasitelerinin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.

Organik tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi vizyonu ile sürdürülen bu çalışma da Şanlıurfa çiftçisinin, düzenlenecek seminerler, saha çalışmaları ve basılacak yayınlar yolu ile organik tarım hakkında bilinçlendirilmesi, model teşkil edecek pilot üretim alanlarının belirlenmesi, tanıtılması ve bu alanlara maddi destek sağlanarak başarı hikayeleri yaratılması, Şanlıurfa'da organik tarım konusunda kurumsal bir yapının oluşturulması ile ürünlerin sanayi ürünü olarak ulusal ve uluslararası ortamlarda pazarlanması projenin temel çıktılarını oluşturmaktadır. Bu proje için, 2004 yılında duyurusu yapılan AB'nin Kırsal Kalkınma hibe programından fon temini amacıyla Ekolojik Tarım Derneği tarafından bir proje hazırlanmasına ve AB'ye sunulmasına Şanlıurfa GİDEM tarafından katkı sağlanmıştır.

Aromatik Bitkiler (Nane Mentol) Alanında Tarıma Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi: Bu proje Şanlıurfa'nın sulamaya açılan kesimlerinde ürün çeşitliğini artırmaya yönelik yürütülen çalışmalar kapsamında, ilaç endüstrisinde girdi olarak kullanılan ve yüksek ihracat potansiyeli olan bazı ürünlerin, burada yetiştirilebileceği ve yörenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabileceği vizyonu ile oluşturulmuştur. Bu kapsamda 2003 yılı sonunda, Mentha Piperita (Acı Nane) ve bundan mobil distilasyon yöntemiyle yüksek katma değere sahip uçucu yağ üretimi ile ilgili bir proje geliştirilmiştir.

Projenin ilk aktivitesi olarak "Tıbbi ve Aromatik Bitkiler ile Uçucu Yağlar" konulu bir seminer düzenlenmiştir. 2004 yılı kapsamında GAP İdaresi ve Ankara Üniversitesi'nin desteği ile deneme üretimi için gerekli fidelerin çoğaltılmasına başlanmıştır. Ardından, bilgilendirici seminerler ve saha ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

KOBİ Geliştirme Hibe Programı: Bölge'de yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak üzere tahsis edilen 2 milyon Euro tutarındaki fonun, imalat sanayi firmalarının makine teçhizat ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla dağıtılmasını planlanmıştır. AB'nin ihale sistemi kapsamında, projenin yürütücüsü olan BMKP tarafından yerine getirilecek hizmet için firma başına sağlanacak toplam meblağ 100 000 Euro'dur ve toplam proje bütçesinin % 50'sinin karşılanması planlanmıştır. Bu konu ile ilgili başvuru kitapçığının taslağı 2004 yılı içerisinde tamamlanmıştır. Ekim 2005 itibariyle hibe programının teklif toplama duyurusu yapılacaktır.

b) Kümelenme Programı: Yerel ekonomik kalkınma için uygun bir araç olarak kabul edilen kümelenme yaklaşımında belli bir sektör veya üretim alanında faaliyet gösteren tüm şirketlerin ve ilgili kuruluşların belli bir coğrafik alanda yoğunlaşarak, sektörel değer zincirinin oluşumunun orada tamamlanmasına katkı sağlaması öngörülmektedir.

Bu çerçevede özellikle GİDEM ofislerinin yer aldığı iller odak kabul edilerek uluslar arası düzeyde rekabet avantajı taşıyabilecek alanlarda “star sektör” yaratmak üzere kümelenme programı başlatılmıştır. Kümelenme programı kapsamında pilot olarak seçilen konular şunlardır:

- Tekstil/Konfeksiyon Sektörünün Geliştirilmesi
- Ekolojik Endüstriyel Ürünlerin Geliştirilmesi
- Mermere Dayalı Endüstriyel Ürünlerin Geliştirilmesi

2004 yılında¹ başlatılan bu çalışma Ulusal Rekabet Araştırmaları Kurumu ile birlikte yürütülmüştür.

c) Uluslararasılaştırma Programı: GAP Bölgesi’nde, özellikle GİDEM ofislerinin bulunduğu illerde 40 firmaya verimlilik danışmanlığı sağlanarak bu firmalara, özellikle yurtdışına açılmaları yönünde hizmet verilmesi planlanmıştır. Konu ile ilgili hizmetin alınmasını kapsayan ihale şartnamesi 2004 yılının sonunda hazırlanmış ve ihalenin ve hizmetin temininin 2005 yılı içerisinde tamamlanması planlanmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen firmaların yazılım altyapı çalışmaları 2004 yılında tamamlanan GİDEM e-ticaret portalı üzerinden de dünyaya açılmaları yönünde hizmet verilmesi planlanmıştır.

3. Kurumsal Altyapı Oluşturma Çalışmaları

GİDEM Bilgi Sistemleri Altyapısı Çalışmaları: GİDEM’ler tarafından girişimcilere sunulan hizmetlerin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla bir veri tabanı sistemi geliştirilmiştir. Bu sistem kapsamında tüm kaynakların, mali ve insan kaynakları olarak dağıtımı da gerçekleştirilebilmektedir. 2004 yılı sonunda söz konusu veri tabanı sistemi GİDEM ofislerinin bilgisayarlarına yüklenerek pilot uygulamaya başlanmıştır. Uygulamada ortaya çıkabilecek sorunların tespit edilmesi ve entegre çalışabilen bir yazılım temini için pilot uygulamanın yaklaşık üç ay sürmesi planlanmıştır.

GİDEM Sürdürülebilirlik Modeli Çalışması: GİDEM’lerin sürdürülebilirlik modeli çalışması kapsamında projenin beşinci yılının sonunda kendi kendine para kazanabilen bir yapıya ulaşabilmesini temin edebilmek için nasıl bir strateji izlenmesi gerektiğine ilişkin yurt dışı deneyimleri de içerecek bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Konu ile ilgili görevlendirilen yabancı uzman 2003 yılı sonunda Bölge’de proje ilgi grupları ve işletmeler ile görüşmeler yürüterek muhtemel GİDEM gelir kaynaklarını belirlemiş ve bu konuda bir taslak model geliştirmiştir. 2004 yılı içerisinde GİDEM için en uygun hukuki statü modelini belirlemek üzere bir başka çalışma daha yerine getirilmiş ve sonuçta bir vakıf ve iktisadi işletme kurulmasının en uygun çözüm olduğu kanaati oluşmuştur.

İşletme Envanteri Çalışması: GİDEM ofislerinin bulunduğu illerde ve civarındaki illerde işletmelerin “sarı sayfa” bilgisi niteliğinde kısa şirket bilgileri toplanmakta ve güncel bir envanter oluşturulmaktadır. Halihazırda 1 370 firmanın güncel bilgisi GİDEM işletme veri tabanında mevcuttur.

İşletme Analizi (Diagnosis) Çalışması: İşletmelerin mali, teknik ve yönetsel açıdan içinde buldukları durumu belirleme ve sorun tespitine yönelik çalışma iki aşamalı olarak planlanmıştır. Bu çalışma, yaklaşık 100 sorunun bulunduğu bir soru formu ile firma bilgilerinin toplanması ve bir veri tabanı ortamına kaydedilmesini içermektedir. Ekim 2003 yılında birinci etabı başlatılarak 40 firmanın incelendiği çalışmanın ikinci etabı 2004 yılı içerisinde tamamlanmış ve toplam 167 firma çalışmaya tabi tutulmuştur. Analizi gerçekleştirilen firmalardan Mardin’de yer alan 32 firma KOSGEB ile imzalanan bir protokol doğrultusunda KOSGEB desteklerinden yararlanması amacıyla KOSGEB’e yönlendirilmiştir.

GİDEM Görünürlük Çalışması: Bu yönde hizmet satın alımına ilişkin Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı satın alma prosedürleri çerçevesinde çalışmalar tamamlanmış; ihaleyi kazanan firma Mayıs 2004 itibarıyla başlama raporunu (Inception Report) sunmuş ve çalışmalarına başlamıştır. 2004 yılı hizmetleri kapsamında firma, aylık ve 3 aylık GİDEM bültenlerinin hazırlanması ve basılması, GİDEM tanıtım kitinin oluşturulması, GİDEM yayınlarının basılması ve 8. SİAD'lar Zirvesi kapsamında bir forumun düzenlenmesi ve medyanın zirveye ilgisinin sağlanması konularında çalışmalarını bir plan dahilinde sürdürmeye başlamıştır.

3.1.2. SULAMA DIŞI ALANLARDA HALKIN GELİR DÜZEYİNİN ARTIRILMASI PROJESİ

GAP Bölgesi'nde sulama alanları dışında kalan nüfusun mevcut sosyo-ekonomik durumlarının, doğal ve toplumsal çevre ile ilişkilerinin, potansiyellerinin saptanarak gelir getirici yeni faaliyet alanlarının ve bunların geliştirilmesi yollarının belirlenmesi amacıyla Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projesi yürütülmektedir.

Proje kapsamında Tarım İl Müdürlükleri ile işbirliği içerisinde Bölge illerinde seçilen örnek çiftçilerle pilot çalışmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede örnek bahçe tesisi, yabancı ağaç aşılama, arıcılık, su ürünleri, mantar üretimi, sözleşmeli hayvancılık, kümes hayvancılığı gibi faaliyetler ile 2004 sonuna kadar toplam 2 278 çiftçiye ulaşılmıştır.

Yabancı Ağaçların Aşılama ve Örnek Bahçe Tesisi: 1997 yılında başlayan ve Tarım İl Müdürlükleri ile ortaklaşa yürütülen çalışma sonucunda;

- Mardin İli'nde 151 000 adet ve Siirt İli'nde 358 059 adet bittim ağacı aşılamaştır.
- 1 303 çiftçiye 334 166 adet meyve fidanı (antepfıstığı, zeytin, kiraz, kapari, incir, nar, elma, bağ, Trabzon hurması, incir, ceviz, şeftali, bodur kiraz ve elma) verilerek yaklaşık 279 ha alanda meyve bahçesi oluşturulmuştur.
- Diyarbakır Tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Eğitim Şubesi'nce 8 000 çilek fidesi ve 60 aşılı gül verilerek demonstrasyon kurulmuştur.
- Adıyaman Tarım İl Müdürlüğü ile birlikte demonstrasyon amaçlı 1 çiftçi arazisinde 50 da alanda lale soğanı üretimi yapılmıştır.

Arıcılık: Bölge'de arıcılığı geliştirmek ve yöre halkına ek gelir sağlamak amacıyla Mardin, Şırnak ve Batman'ın ilçe ve köylerinde Tarım İl Müdürlüğü tarafından belirlenmiş olan çiftçilere bu güne kadar 8 177 adet arılı kovan dağıtılmış olup, 547 çiftçiye ulaşılmış ve konu ile ilgili çiftçi eğitimi de sağlanmıştır.

İpekböcekçiliği: Diyarbakır Valiliği ile yapılan protokol çerçevesinde ilde ipekböcekçiliğini geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla 11 çiftçiye 2 200 adet aşılı dut fidanı ve ihtiyaç duyulan malzemeler verilmiştir.

Yüksek Tünel Örnek Çalışması: Tarım İl Müdürlükleri'nin seçmiş olduğu çiftçilere, damla sulama ekipmanı dahil olmak üzere 100 m², 210 m² ve 240 m²'lik yüksek tüneller dağıtılmıştır. Çalışma kapsamında bugüne kadar Köy Hizmetleri, Koruklu Araştırma, TEMAV, Siverek Yatılı İlköğretim Okulu ve GAP Bölge Müdürlüğü için deneme amaçlı olarak alınan 5 adet yüksek tünel de dahil olmak üzere Bölge genelinde 121 çiftçi için 132 adet yüksek tünel kurulmuştur.

**Sulama Dışı Alanlarda Halkın Gelir Düzeyinin Artırılması Projeleri
Kapsamında 1997-2004 Döneminde Yapılan Çalışmalar**

Yabani Ağaçların Aşılması ve Örnek Bahçelerin Tesisi	151 000 bittim ağacı (Mardin) 358 059 bittim ağacı (Siirt)	1 303 çiftçi 334 166 adet meyve fidanı 279 ha meyve bahçesi	8 000 çilek fidesi 60 aşılı gül (Diyarbakır Tarım İl Md. Çiftçi Eğt. Şb.)	1 çiftçi 50 da alanda lale soğanı üretimi (Adıyaman Tarım İl Md.)	1 304 çiftçi
Örnek Mantar Yetiştiriciliği	12 çiftçi Mardin (Merkez, Dargeçit, Derik, Mazıdağı, Savur Midyat, Ömerli)	12 çiftçi Adıyaman (Merkez, Besni, Gölbaşı, Kahta, Samsat, Sincik)			24 çiftçi
Arıcılık	100 çiftçi 1000 kovan (Mardin Merkez, Dargeçit, Derik, Kızıltepe, Midyat, Savur, Ömerli, Yeşilli)	156 çiftçi 1 567 arılı kovan (Şırnak-Uludere-Beytüşşebap)	280 çiftçi 5 500 kovan (Batman-Sason)	10 çiftçi 110 kovan (Siirt)	547 çiftçi
Yüksek Tünel	7 çiftçi 100 m ² lik yüksek tünel (Şanlıurfa-Harran Ovası)	94 çiftçi, 210 m ² lik yüksek tünel (Adıyaman 8, Batman 22, Mardin 10, Siirt 7, Şanlıurfa 7, Şırnak 40)	20 çiftçi / 26 adet 240 m ² lik yüksek tünel (Şırnak 1/1, Mardin 5/5, Diyarbakır 3/3, Şanlıurfa 11/17)	240 m ² lik 5 adet yüksek tünel KHGM, Koruklu Araştırma, TEMAV, Siverek Yatılı Bölge Okulu ve GAP Bölge Md.	121 çiftçi 132 adet yüksek tünel
Su Ürünleri	Kültür balıkçılığı tesisi (Mardin-Savur Hamzaağa mevki)	Sazan ve alabalık üretimi yapılmaktadır.	Su Ürünleri Kooperatifi kurulmuştur.		Kooperatif
Kümes Hayvanlığı	14 çiftçi 500 tavuk (Mardin)	39 çiftçi 1 455 hindi palazı (Adıyaman)			53 çiftçi
Sözleşmeli Saanen Keçisi Yetiştiriciliği	5 çiftçi 50 Saanen keçisi ve 36 oğlak (Adıyaman)				5 çiftçi
Yem Bitkisi Üretimi Geliştirme Projesi	36 çiftçi – 341 ha (Siirt) 77 çiftçi – 54 ha (Mardin) 222 çiftçi – 182 ha (Şırnak)				335 çiftçi
Toplam Çiftçi Sayısı					3 400

Kümes Hayvancılığı: 1999 yılında Mardin İli Dargeçit İlçe merkezinde **tavukçuluk** yapabilecek 14 aile seçilmiş, evlerinin bahçesine kümesler yaptırılmış, 500 adet tavuk alınmıştır. Bu giderler FAO tarafından, yem yardımı ve ilaç giderleri ise GAP İdaresi tarafından karşılanmıştır.

Bölgede **mer'a hindicliğini** geliştirmek amacıyla Adıyaman İli'nde Tarım İl Müdürlüğü'nce belirlenen 39 aileye toplam 1 455 adet hindi palazı ve sözleşmeli hayvancılık projesi şartlarında 5 aileye 50 Saanen keçisi ve 36 oğlak dağıtılmıştır.

Yem Bitkisi Üretimini Geliştirme Projesi: Bölge’de hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla Mardin, Siirt ve Şırnak Tarım İl Müdürlükleri tarafından belirlenmiş çiftçilere yem bitkisi tohumu dağıtılmış ve Mardin İli’nde 77 çiftçi 54 ha alanda, Siirt İli’nde 36 çiftçi 341 ha alanda ve Şırnak İli’nde 222 çiftçi 182 ha alanda yem bitkisi ekmiştir.

Ayrıca; Adıyaman İli’nde Aşılı Ceviz Yetiştirilmesi, Yüksek Sistem Bağcılık; Batman İli’nde Ceviz Üretimini Geliştirme, Bodur Elma Yetiştiriciliğini Geliştirme, Yem Bitkileri Üretimini geliştirme ve Kilis İli’nde de Salamuralık ve Yağlık Zeytinciliği Geliştirme Projeleri desteklenmiştir.

Paprika Biberi Projesi: Dünyada gıda sanayinin en önemli hammaddelerinden birisi olan paprika toz biber, pul biber ve sos haline getirilmiş şekilleri özellikle ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerde yoğun bir şekilde tüketilmektedir. Dünyadaki en önemli üretici ülkeler Meksika, Zambia, Macaristan ve İspanya’dır. Bu ülkelerdeki yetiştirme ve işletmelerdeki bazı problemler bu bitkinin yetiştirileceği yeni alanların bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede TKB Şanlıurfa Araştırma Enstitüsü, GAP-EYAM ve Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile birlikte “Şanlıurfa Koşullarında Paprika Biberde Sulamanın Verim ve Kaliteye Etkisi” projesi başlatılmıştır. Proje çerçevesinde dünya pazarlarında tercih edilen Papri Ace, Papri King ve Papri Queen çeşitlerinden 79 000 adet olmak üzere toplam 237 000 adet biber denemeye alınmıştır.

EUREPGAP Çalışmaları: Bu protokol, bahçe ürünlerinin (meyve, sebze, patates, kesme çiçek ve fidan) dünyadaki üretimini en iyi şekilde yapabilmek için geliştirilen ve mutlak gerekli temel esasları içeren İyi Tarım Uygulamaları’nın (İTU) (Good Agricultural Practices-GAP) çerçevesini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Bu belge Avrupa’daki lider perakendeci organizasyonların kabul ettikleri minimum standartları içermektedir. EUROPGAP standartlarına uygun bahçe ürünlerinin ve yetiştirilecek alanların belirlenmesi çalışmaları, Adıyaman Ziraat Odası ile yapılan protokol çerçevesinde yürütülmüş; 75 köyde tarımsal yapının profili çıkarılmıştır. Çıkarılan profile ait çalışma raporu GAP İdaresi’ne sunulmuş olup, uygun görülen 48 adet proje dokümanı hazırlanmıştır.

Tarımsal Yayım ve Eğitim Faaliyetleri

- Siirt ve Batman illerinde kuru tarım yapan çiftçilerin tarımsal eğitim ve yayım çalışmalarına destek vermek amacıyla, 24 Mart 2004 tarihinde Batman ve 26 Nisan 2004 tarihinde Siirt Valilikleri ile GAP İdaresi arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu çerçevede yayım ekipleri oluşturulmuş olup; Siirt’te 20, Batman’da 13 köyde çalışmalar devam etmektedir. Siirt Tarım İl Müdürlüğü ve yayım ekibi tarafından belirlenmiş olan projeler GAP İdaresi’ne ulaşmıştır. Yapılan inceleme sonucunda “Bodur Kiraz ve Yonca-Fiğ Yetiştiriciliği” projelerinin desteklenmesine karar verilmiş ve demonstrasyonlar kurulmuştur.
- Ayrıca Batman ve Siirt illerinde “sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılması konularında çiftçi toplantıları” ve “hayvancılık konularında yayım çalışmaları” yapılmıştır.

3.1.3. GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI - KIRSAL KALKINMA PROJESİ

GAP Bölgesel Kalkınma Programı'nın üç bileşeninden biri olan Kırsal Kalkınma Projesi, AB tarafından sağlanan 24 milyon Euro'luk finansmanla 5 yıl süresince uygulanacaktır.

Proje'nin amacı; kırsal alanda gelir getirici nitelikli çeşitli etkinliklerin geliştirilip tanıtılması; çalışılan gruplara eğitim ve teknik hizmet sağlanması ve gelir getirici faaliyetlerin yaygınlaştırılması için küçük ölçekli hibe imkanlarının yaratılması olarak özetlenebilir.

GAP Bölgesi'nde sulanan alanlarla sulanmayan alanlar arasındaki gelişmişlik ve gelir farklılığını gidermeyi amaçlayan proje kapsamında küçük, topraksız ve ekonomik açıdan sıkıntılı çiftçilere ulaşılarak, özellikle küçük ölçekli kredi ile üretkenliklerinin artırılmasına çalışılacaktır. Bu kapsamdaki etkinlikler:

- Sulanmayan alanlarda arıcılık, hayvancılık, meyvecilik ve bağcılık,
- Sulu alanlarda ikinci ürün olarak mısır ve soya, yem bitkileri, sebzeçilik, seracılık ve diğer tarla bitkileri,
- Kırsal alanda tarımsal sanayi konuları,
- Süt işleme, besicilik, vb.,
- Tarım dışı gelir getirici (halı, kilim, konserveçilik, vb.) faaliyetlerdir.

Projenin uygulanması için önce Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) ile sözleşme yapılmış; ancak daha sonra Brüksel'den gelen onay ile sözleşme tamamen iptal edilmiştir. Bunun üzerine AB, GAP İdaresi ve Hazine Müsteşarlığı arasında imzalanmış olan finansman anlaşmasında değişiklikler yapılmıştır.

25-26 Ağustos 2003 tarihlerinde Şanlıurfa'da yapılan 11'inci aylık toplantıda, Kırsal Kalkınma Projesi kapsamında hızlı değerlendirme yapmak üzere GAP İdaresi ve AB Komisyonu temsilciliğinin ortak kararı ile belirlenen "Scanagri Denmark" adlı grubun, 15 Eylül 2003 - 30 Nisan 2004 tarihleri arasında yapacağı çalışmaya GAP İdaresi'nin gerekli desteği "iş tanımında" belirtilen esaslar doğrultusunda sağlaması konusu teyit edilmiştir. Bu kapsamda GAP İdaresi, araç, yer ve personel desteği sağlamaktadır. 'Scanagri Denmark' ise bu araçların yakıt masrafları ile arazi çalışmasına katılacak personelin iache ve konaklama giderlerini sağlayacaktır.

Kırsal Kalkınma Projesi hızlı değerlendirme ve ihtiyaç analizi çalışması kapsamında Çerçeve Sözleşme Ekibi, 24-26 Eylül 2003 tarihlerinde Şırnak, Siirt ve Diyarbakır'da kamu kurum ve kuruluşlarıyla görüşmelerde bulunmuştur. Bu görüşmelerde, yürütülen çalışmayla ilgili bilgi verilerek kırsal alanda uygulanmış, uygulanan ve uygulanması planlanan projelere dair bilgi alışverişi sağlanmıştır. Ayrıca, başarılı ve başarısız projeler üzerinde durulmuş, söz konusu başarı ve başarısızlıkların nedenleri tartışılmış ve proje önerileri alınmıştır.

Ekim 2003'te Danışma Komitesi'nin yapısı oluşturulmuştur.

25 Ekim 2003 tarihinde Mardin GİDEM'de gerçekleştirilen 12. aylık toplantıda Teknik Destek Ekibi tarafından Kırsal Kalkınma Projesi'ne ilişkin 6 aylık değerlendirme yapılmıştır:

- Proje Döngüsü (Project Cycle Management) ve Teklif Çağrısı (Call for Proposal) konularında GAP Bölgesi'nde yapılacak eğitim programları için Kültürel Miras Projesi uygulama ekibi ile yakın işbirliğinin başlatılması,

- İhtiyaç analizi çalışmasını yürüten ekibin GAP-GİDEM ofisleri ile daha yakın bir işbirliği içerisinde ve özellikle pazar-üretim-sanayi konularında görüş alışverişinde bulunması,
- Bilgi Yönetim Sistemi (Management Information System) konusunda Kırsal Kalkınma Projesi ile diğer alt projeler arasında yeterli organizasyonun temini için iş tanımına gerekli ilavelerin yapılması konularında karar alınmıştır.

Çerçeve sözleşme ekibi, hızlı değerlendirme ve ihtiyaç analizi çalışması kapsamında 30 Ekim 2003 tarihinde, Siverek-Karacadağ'da Dünya Bankası tarafından uygulanmış olan kalkınma projesini yerinde incelemek üzere araziye çıkmıştır.

Çerçeve sözleşme ekibi tarafından yürütülen çalışma kapsamında tüm GAP illerinde Valilikler, Tarım İl Müdürlükleri, Köy Hizmetleri İl Müdürlükleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ziraat Odası Başkanlıkları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Çevre İl Müdürlükleri, ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra bu görüşmelerde ön plana çıkan konular ve proje önerileri için saha çalışmaları tamamlanmış ve ortaya çıkan başlıkları içeren taslak rapor 17 Kasım 2003 tarihinde GAP İdaresi ve AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği'ne sunulmuştur. Sunulan taslak rapor doğrultusunda öncelikli olarak uygulamaya geçirilebilecek konular belirlenmiştir. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi, tohumluk, koyunculuk (GAP İdaresi'nin yürüttüğü GAP Halkaları Projesi örnek alınmıştır.), arıcılık ve meyvecilik konuları öne çıkmış, diğer konular Teknik Destek Ekibi'nin değerlendirmesine bırakılmıştır. Bütün çalışmalarda Bölge'deki üniversitelerin etkin rol alması fikri benimsenmiştir.

Diğer yandan, proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin izlenmesi, hibelerin dağıtımı, gerekli eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi konularında hizmet verecek olan Teknik Danışmanlık Ekibi'nin belirlenmesi için de yine AB kurallarına göre ön değerlendirme için duyurular yapılmış ve bu süreç de başlatılmıştır.

7 Kasım 2003 tarihi itibarıyla AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği'ne yapılan başvurular, 10-20 Kasım 2003 tarihleri arasında değerlendirilerek ihaleye teklif verecek firma/firmaların kısa listesi oluşturulmuştur.

- 15 Mayıs 2004 tarihinde Teklife Çağrı duyurusu Diyarbakır'da düzenlenen bir basın toplantısı ile yapılmıştır.
- Haziran-Temmuz ayları arasında projenin tanıtım ve eğitim toplantıları tamamlanmıştır. Tanıtım toplantılarına GAP İllerinin tamamında kamu, STK ve özel sektörden 1 163 kişi, eğitim toplantılarına ise 500 kişi katılmış olup eğitimlerde, AB standartlarında kapsamlı AB proje hazırlama formatı anlatılmıştır.
- Proje için teklife çağrı duyurusu 15 Mayıs 2004 tarihinde yapılmış olup, projelerin teslimi 10 Eylül 2004 tarihinde sona ermiştir. Bu kapsamda 485 proje başvurusu olmuştur. İdari uygunluk açısından değerlendirmeler tamamlanmış, teknik değerlendirme devam etmektedir.
- 12-13 Ekim 2004 tarihlerinde Diyarbakır'da "AB Kırsal Kalkınma Çalıştayı" düzenlenmiştir.
- Teknik Yardım Ekibi tarafından hazırlanan "Başlangıç Raporu" GAP İdaresi'ne ve Avrupa Komisyonu'na sunulmuştur.

- Bölge’de çalışmalarını tamamlayan iki uzman tarafından “Geri Ödeme ve Kredi Programı Raporu” hazırlanmıştır. Raporda sonuç olarak bir GAP Mikrofinans Merkezi kurulması önerilmektedir.
- Bölge’nin tüm illerindeki kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri, özel sektör ve üniversite temsilcilerine yönelik olarak anket, yüz yüze görüşme ve odak grup toplantıları yöntemleri ile hazırlanan “Eğitim ve Gelişim Gereksinimleri Analiz Raporu” tamamlanmıştır.
- Projenin olası paydaşlarına yönelik olarak 6-10 Aralık 2004’te Şanlıurfa’da düzenlenen “Eğiticilerin Eğitimi Kursu”na 20 kişi katılmıştır.
- Projenin aylık toplantısı 15 Aralık 2004 tarihinde AB Komisyonu Türkiye Delegasyonu’nda gerçekleştirilmiştir. Toplantıda “Başlangıç Raporu” ve yakın dönemde planlanan faaliyetler görüşülmüştür.

3.1.4. GAP BÖLGESİ HAYVANCILIĞINI GELİŞTİRME PROJELERİ (GAP HALKALARI SÖZLEŞMELİ KOYUNCULUK PROJESİ)

Son yıllarda yaşanan toplumsal, ekonomik, politik ve teknolojik değişmelerin sonucunda hayvancılık Bölge’de önemini ve ağırlığını kaybetmiştir. Bu durum, geçimini hayvancılıkla sağlayan kırsal kesimlerin yoksullaşmasını da beraberinde getirmiştir. Yürütülmekte olan bu proje ile GAP Bölgesi’nde hayvancılık sektörünün canlandırılması ve bu yolla sulama dışı alanlardaki topraksız ve az topraklı yoksul çiftçilerin gelir düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Bölge’de hayvancılığın ticari işletmeciliğe dönüştürülebilmesi için sözleşmeli hayvancılık esasına dayanan “GAP Halkaları” modeli ortaya konmuş; Valilikler ve Tarım İl Müdürlükleri ile ortaklaşa uygulanmaya başlanmıştır. Projenin temel ilkeleri entegre yaklaşım, katılımcılık ve sürdürülebilirliktir. Entegre yaklaşım; hayvan temininin yanı sıra üretim, koruyucu veterinerlik hizmetleri, tedarik ve pazarlama konularının bir bütünlük içinde ele alınmasıdır. Katılımcılık; proje faaliyetlerinin ve yöntemlerinin üreticilerle birlikte belirlenmesi, izleme ve değerlendirmenin hedef kitle ile birlikte yapılması ve tüm girdilerin bedellerinin uygun koşullarda geri ödemesinin sağlanmasıdır. Sürdürülebilirlik ilkesi ise dışarıdan sağlanan desteklerin kalkmasından sonra da işletmenin varlığını ve gelişmesini sürdürmesi anlamını taşımaktadır.

Proje kapsamında çiftçi seçimi, projenin geleceği ve uygulama açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, hayvancılık yapmaya istek ve ihtiyacı olan köy grupları, hayvancılık bilgi ve becerisine sahip olan çiftçiler ile mevcut veya geliştirilebilir mera olanakları bulunan köyler öncelikle tercih edilmektedir. Ayrıca, çeşitli nedenlerle köylerini terk etmek zorunda kalan ve bir proje dahilinde köye geri dönüş yapan çiftçi ailelerinin de proje kapsamına alınması ön görülmektedir.

Proje çerçevesinde seçilen her bir çiftçiye 10 baş gebe ivesi koyun ve bir koç verilmektedir. Sözleşmeli hayvancılık esasları çerçevesinde dağıtılan bu canlı materyal; birinci yıl geri ödemesiz olmak üzere ikinci yıl iki hayvan, üçüncü yıl dört hayvan, dördüncü yıl üç hayvan, beşinci yıl iki hayvan olarak geri alınmakta ve diğer çiftçilere aynı şekilde verilerek projenin yaygınlaştırılması sağlanmaktadır. Bu sistem sayesinde kuruluş finansmanı dışında ek kaynağa ihtiyaç duymadan yaygınlaştırılabilen (kendi kendini besleyen) bir model ortaya çıkmıştır.

Proje kapsamında, bir veteriner ve bir ziraat mühendisinin yer aldığı özerk bir teknik destek ve yayım birimi oluşturulmaktadır. Bu ekibin görevi, üreticilerin ihtiyaç duyacağı teknik bilgi, hayvan sağlığı, girdi temini, krediye ulaşma ve pazarlama konularında çiftçiye destek sağlamaktır.

GAP Halkaları Modeli, 1998 yılından itibaren GAP İdaresi tarafından Şırnak Valiliği ve Tarım İl Müdürlüğü ile ortaklaşa uygulanmaya başlamıştır. GAP İdaresi'nin öncülüğünde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sağlanan finansman ile başlanan "Şırnak Sözleşmeli Hayvancılık Projesi"nde, GAP İdaresi proje faaliyetlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesini, Tarım İl Müdürlüğü ise teknik desteği sağlamıştır. Söz konusu pilot proje hem GAP İdaresi'nde hem de Şırnak İli'nde uzman bir ekibin oluşmasını sağlamıştır.

Bu proje kapsamında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlı Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nden ilk etapta 900 baş koyun ve 90 baş koç olmak üzere toplam 990 adet ivesi ırkından hayvan alımı yapılmış ve Şırnak İli'nin Şenoba, Taşdelen ve İkizce köylerinde seçilen 90 çiftçiye dağıtılmıştır.

Uygulanan projenin başarılı olmasından dolayı, Şırnak İli İlçelerini Geliştirme Vakfı (ŞIRGEV) ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sağlanan finansman ile projenin devamına karar verilmiştir. Bu amaçla, Şırnak İli Uludere İlçesi Taşdelen Köyü'nde seçilen 50 çiftçi ailesine verilmek üzere, Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nden 500 baş koyun ve 25 baş ivesi ırkından hayvan satın alınmıştır.

Projenin yaygınlaştırılması amacıyla, GAP İdaresi tarafından sağlanan finansman ile 12 Ekim 2000 tarihinde 250 baş gebe ivesi koyun ile 13 baş koç, projenin uygulandığı köylerden biri olan Taşdelen Köyü'ne; Ekim 2001 tarihinde ise 600 baş gebe ivesi koyun ve 60 baş koç Beytüşşebap İlçesi'ne bağlı 8 köyde seçilen 60 çiftçiye Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nden satın alınarak dağıtılmıştır.

Ekim 2001'de de Mardin İli'nde seçilen bir köyde 48 aileye, 480 baş ivesi koyun ve 48 baş ivesi koç dağıtımı yapılmış olup, Şırnak'taki uygulamanın bir benzeri, modele sadık kalınmak üzere, başlatılmıştır. Söz konusu ilde Ömerli Kaymakamlığı Köylerine Hizmet Göttürme Birliği tarafından bir veteriner istihdam edilmiş, GAP İdaresi tarafından da bir destek elemanı sağlanarak yayım ekibi oluşturulmuştur. Yayım ekibi Mardin Tarım İl Müdürlüğü bünyesinde konuşlandırılmış, valilik tarafından da hizmete araç tahsis edilmiştir. Yine GAP İdaresi tarafından Mardin İli'nde 2002 yılında Savur İlçesi Bengisu Köyü'nde seçilen 25 aileye 253 baş ivesi koyun dağıtımı yapılarak projeye dahil edilmiştir.

Bu proje için çiftçi ile birebir ve yerinde çalışma yapmak, üç ayda bir toplanan izleme ve yönlendirme kuruluna projenin gelişme durumunu rapor etmek amacıyla, GAP İdaresi Başkanlığı'nın önerisi ve teknik sınavı ile Şırnak Valiliği bünyesindeki ŞIRGEV tarafından veteriner ve ziraat mühendisi (zooteknist) istihdam edilmiştir. Böylece bir özel yayım servisi ile programa dayalı yayım hizmetlerine süreklilik kazandırılmıştır. Yayım hizmetleri yanında, proje bütçesinden karşılanmak üzere çiftçilerce alınması mümkün olmayan ilaç, aşı ve diğer sağlık girdileri ve hizmetleri verilmekte; ağıl ve diğer barınak koşullarının iyileştirilmesi yönünde gerekli ayni ve teknik destekler sunulmakta; ilin özel koşulları ve mer'a otlatmasına yönelik tedbirler doğrultusunda gerektiğinde ve sadece kritik periyotlar için yem desteğinde bulunmaktadır.

Proje genel durumu itibariyle değerlendirildiğinde, en önemli göstergelerden birisi geri dönüşümün % 90 oranında gerçekleşmesi ile sağlanan başarıdır. Projenin başarılı olmasındaki en büyük etken çiftçilerin rutin olarak ziyaret edilmesi ve yayım ekibine sağlanan imkanlarla sorunlara zamanında müdahale edilmesine bağlı bulunmaktadır.

GAP İdaresi tarafından projenin GAP İllerine yaygınlaştırılması amacıyla 2003 yılında Batman Valiliği ile bir protokol imzalanmış ve Batman İli Kozluk İlçesi Tosunpınar Köyü'nde 20 çiftçiye 220 baş hayvan dağıtımı yapılmıştır.

Ekim 2004'te Batman İli Beşiri İlçesi'ne bağlı Oğuz, Yalıkavak ve Kumçay köylerinde yaşayan 40 aileye; 400 koyun, 40 koç olmak üzere 440 baş hayvan verilmiştir.

1998-2004 dönemi itibariyle 3 ilde 333 aileye 3 439 koyun dağıtılmış olup, 2004 yılında sürü mevcudu 7 829'a (Şırnak'ta 4 599, Mardin'de 2 570 ve Batman'da 660) ulaşmıştır.

3.1.5. TARIMSAL ARAŞTIRMA PROJESİ

GAP'ın tamamlanması ile sulamaya açılacak 1.7 milyon ha alanda yetiştirilebilecek ürün çeşitlerinin ve türlerinin tespit edilmesi ve sulama sonucu ortaya çıkacak tarımsal potansiyelin en iyi şekilde değerlendirilmesi amacıyla Tarımsal Araştırma Projesi yürütülmektedir. Bu proje çerçevesinde, GAP Bölgesi'nde ekolojik, ekonomik ve pazar koşullarına en uygun üretim sistemleri saptanarak bulgular rapor haline getirilmektedir.

Projeye ilişkin çalışmalar TÜBİTAK, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Kurak Alanlarda Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi (ICARDA) ile yapılan işbirliği çerçevesinde yürütülmektedir.

a) TÜBİTAK Çalışmaları

TÜBİTAK'la yapılan işbirliği sonucunda 15 adet araştırma çalışması Koruklu Tarımsal Araştırma İstasyonu'nda tamamlanmıştır.

b) Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Projeleri

GAP İdaresi ile Harran Üniversitesi arasında 28 Aralık 1993 tarihinde imzalanan ilk sözleşme kapsamında tarla bitkileri, bahçe bitkileri, hayvancılık ve toprak bölümüne ait çalışmaları içeren 25 adet alt proje yer almış; 31 Temmuz 1996 tarihinde imzalanan ek sözleşme ile proje paketi revize edilerek proje sayısı 13 olarak tespit edilmiş, 2003 sonu itibariyle çalışmalar tamamlanmıştır.

Mayıs 2000'de Ziraat Fakültesi ile GAP İdaresi arasında yeni bir sözleşme yapılmış, ele alınan 5 adet proje de 2004 sonu itibariyle bitirilmiştir.

c) Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Çalışmaları

Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile GAP İdaresi arasındaki sözleşme 19 Mart 2001 tarihinde imzalanmıştır. Sözleşme kapsamında, tarımsal araştırma ve geliştirme hizmetlerinin gerçekleştirilmesinin yanısıra Bölge'de elde edilecek bitkisel ve hayvansal ürünlerin kalite ve kantite yönünden artırılması amacıyla gen ve üretim teknolojilerinin kullanıldığı araştırmaların yapılması da bulunmaktadır. Bu çerçevede öncelikli olarak 2 proje yürütülmektedir:

- Güneydoğu Anadolu Bölgesi Bitkisel Gen Kaynakları Araştırma ve Geliştirme Projesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin bitki çeşitliliğinin saptanması ve ekonomik önemi olan türlerin kültüre alınmasına yönelik bu çalışmada; proje kapsamına giren Diyarbakır (Ergani, Dicle, Silvan, Eğil, Çınar, Çermik, Çüngüş, Karacadağ yöresi, Kulp, Lice), Batman (Hasankeyf, Gercüş, Kozluk), Siirt (Aydınlar, Baykan, Kurtalan, Şirvan), Şanlıurfa (Bozova, Harran, Ceylanpınar, Suruç, Birecik, Akçakale, Siverek, Viranşehir), Adıyaman (Samsat, Kahte, Tut, Çelikhan, Gölbaşı, Sincik, Besni, Nemrut Dağı) ve Mardin (Derik, Midyat, Savur, Kızıltepe, Nusaybin, Ömerli, Yeşilli, Mazıdağı) il ve ilçelerine ait florada yapılan araştırma gezilerinde herbaryum örnekleri alınmıştır.

Proje çerçevesinde araştırma gezilerinde toplanan tıbbi, ilaç ve baharat bitkileri, yabancı buğdaygiller, yerli makarnalık ve ekmeçlik buğday çeşitleri ile birlikte iki ve altı sıralı arpa çeşitleri, Medicago, Lathyrus, Trifolium, Lotus, Vicia, Astragalus gibi baklagil bitki türleri yanında bazı soğanlı bitkiler (Fritillaria spp., Scilla sp., Tulipa sp.) ve Rosa, Kökboya Rupus sp. kültüre alınmış; bazı bitkisel özellikleri belirlenerek üreme materyalleri çoğaltılmıştır.

- GAP Bölgesi'nde Yemelik Baklagil ve Tahıl Çeşitlerinin Denenmesi ve Uygun Tohumluk Üretim Sisteminin Geliştirilmesi Projesi

Adaptasyon ve agromik denemeler çerçevesinde buğday, arpa, mercimek, nohut, yonca, adi fiğ, koca fiğ, çemen ve burçak üzerinde ıslah çalışmaları yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Denemelerden bir mercimek çeşit adayı (BM 76) Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Müdürlüğüne tescil denemesine alınmış ve bölge tescil denemeleri devam etmektedir. Bu adaya ait 750 kg tohum çoğaltılmıştır. Ayrıca, 14 ümitvar arpa mutant hattı verim denemesi sonucunda ümitvar bulunan 1 adet mutant hattının tescili için Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Müdürlüğüne başvurusu için çalışmalara başlanmıştır.

Buğday ve yem bitkileri üzerinde ıslah çalışmaları sürdürülmektedir. Fiğ'e seleksiyon yöntemi ile sürdürülen ıslah çalışması sonucunda elde edilmiş olan ümitvar hatların bölge verim denemeleri tamamlanmış bir tane Vicia sativa L. ve bir tane de Vicia sativa L. subsp. Nigra (L.) Ehrh. vardır. Nigra'ya ait fiğ hatlarının tescili için Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Müdürlüğü'ne başvuru için hazırlıklar yapılmaktadır.

Yoncada 8 farklı hat ile sentetik çeşit ıslah çalışması devam etmekte olup, önümüzdeki yetiştirme sezonunda bölge verim denemelerine alınacaktır.

Yürütülen çalışmalara ilişkin raporlar kurumlara dağıtılarak görüşleri alınmıştır. Projelerin sunuşları kurum ve kuruluşların katılımı ile Dicle Üniversitesi'nde yapılmıştır.

Tohumculuk Projesi Demostrasyonları Özet Bilgi

Üretim Dönemi	Türler	Alan (da)	Demonstrasyon Sayısı	Tohumluk Miktarı (kg)
1999 - 2000	Buğday (13)	130	15	2 780
	Mercimek (2)	2		
2000 - 2001	Buğday (10)	37.5	20	1 530
	Arpa (4)	20		
	Mercimek (4)	20		
	Nohut (2)	10		
2001 - 2002	Buğday (36)	485	37	9 900
	Arpa (1)	10		
2002 - 2003	Buğday-sert. (3)	330	38	16 040
	Buğday-üretim (20)	340		
	Arpa (2)	10		
	Nohut (11)	130		
	Mercimek (2)	10		
2003 - 2004	Buğday-sert. (9)	1 700	71	58 710
	Buğday-üretim (48)	1 074.5		
	Arpa (1)	10		
	Nohut (10)	140		
	Mercimek (3)	50		
TOPLAM		4 514	181	88 960

- 1) Toplam kullanılan tohum miktarına (51 410 kg) geri dönüşüm tohum miktarları da dahildir.
 2) 37 600 kg buğday tohumluğu 2002-2004 yılları arasında çiftçi tarafından sertifikalı üretim amacıyla alınmıştır.
 3) Demonstrasyon alan sayısı 38'e sertifikalı üretimler dahildir.

2004 yılında, ICARDA tarafından teknik destek sağlanan GAP Bölgesi Tohumluk Üretim Projesi kapsamında; buğday, arpa, mercimek, nohut, yonca, adi fiğ, koca fiğ, çemen ve burçak üzerinde ıslah çalışmaları devam etmektedir. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne ayırtılmış olan arpa, buğday ve mercimek tohumlarının ekimleri gerçekleştirilmiştir.

d) ICARDA İle Yapılan Çalışmalar

GAP İdaresi ile merkezi Suriye'nin Halep kentinde bulunan Kurak Alanlarda Uluslararası Tarımsal Araştırma Merkezi (ICARDA) arasında 26 Haziran 1998 tarihinde bir işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu protokol kapsamında iki taraf arasında kırsal kalkınmaya ilişkin ortak araştırmalar yürütülmesi ve projeler geliştirilmesi öngörülmektedir. Protokol tarihinden bu yana iki proje geliştirilmiştir. Bunlar; "Tohumculuğun Geliştirilmesi" ve "Çayır-Mera Islahı, Yem Bitkileri Üretimini ve Küçükbaş Hayvancılığın Geliştirilmesi" projeleridir.

ICARDA ile işbirliği içinde yürütülmekte olan GAP Bölgesi'nde *Tohumculuğun Geliştirilmesi Projesi* kapsamındaki çalışmalara Dicle Üniversitesi de dahil edilmiştir. Proje ile ilgili bilgiler yukarıda verilmiştir.

- GAP Bölgesi'nde Çayır-Mera Islahı, Yem Bitkileri ve Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi

Projenin amacı; küçükbaş hayvancılığı teşvik ederek çiftçilerin gelir düzeylerini artırmalarına yardımcı olmak ve kırsal kesimden göçü durdurmak; meraların bozulmasını önlemek; bir pilot bölgede islah çalışmalarını gerçekleştirmek; çiftçileri meralara yatırım yapmaya ikna etmek ve yerel genetik kaynakları kullanılmak üzere toplamak ve koruma altına alınmasını sağlamaktır.

Proje Faaliyetleri

- Sosyo-ekonomik surveyin hazırlanması,
- Sürü yönetimi ve epidemiyoloji surveyi,
- Yem bloklarının tanıtımı, uygulanması ve yer alacak materyallerin belirlenmesi,
- Samanın üre ile muamelesi,
- Marjinal alanların rehabilitasyonu,
- Vetch ve Lathyrus gibi yem bitkileri uygulamalarının marjinal alanların rehabilitasyonunda kullanılması,
- Toplantılar,
- Çayır-mera rehabilitasyonu ve yem bitkileri üretiminin artırılması amacıyla eğitim,

Adıyaman İli Kuyulu Köyü'nde Nisan 2000 tarihinde üç bölümden oluşan survey çalışmaları gerçekleştirilmiştir: a) Seçilen köyün genel özelliklerini ve demografik yapısını ortaya koyan muhtar anketi, b) Köyün sosyo-ekonomik yapısını ortaya koyan ekonomik anket ve c) Köyde yürütülen küçükbaş hayvancılık üretiminin yapısını ve sorunlarını ortaya koyan hayvancılık anketi yapılmıştır.

Aralık 2000'de mer'a islah çalışmaları için önerilen Vetch ve Lathyrus başta olmak üzere diğer yem bitkisi türleri ile ICARDA'dan getirilen 70 adet shrubs (çalımsı bitki) Kuyulu Köyü'ndeki proje alanına dikilmiş ve bitkilerin % 80'i tutmuştur.

ICARDA, Adıyaman Tarım İl Müdürlüğü ve GAP İdaresi uzmanları tarafından 14-18 Mayıs 2001 tarihinde Kuyulu Köyü'nde bulunan tek yıllık bitkilerin tespit çalışmaları yapılmıştır.

Yapılan Eğitimler

Konu	Tarih	Yer	Katılımcı
Mera Islahı Arazi Çalışmaları	5-7 Haziran 2000	Şanlıurfa	GAP İdaresi, Tarım İl Müd. (11 kişi)
	21-27 Ağustos 2000	Adıyaman Kuyulu Köyü	GAP İdaresi Tarım İl Müdürlükleri
	16-22 Mart 2001	ICARDA Merkezi	GAP İdaresi, Tarım İl Müdürlükleri
Sürü Yönetimi	6-12 Ekim 2001	ICARDA Merkezi	GAP İdaresi, Hayvancılık Projesi Yayım Personeli
Sürü Yönetimi ve Data Analizi	20-24 Mart 2002	Şırnak	GAP İdaresi, Hayvancılık Projesi Yayım Personeli
Yem Blokları Yapımı, Süt Hijyeni ve İşlen.	Eylül 2002	Mardin	Mardin-Kayadere Köyü Çiftçileri
Yemeklik Baklagillerin Taksonomik Anahtarını Kullanma		ICARDA Merkezi	Harran ve Dicle Üniversitelerinden 2 Öğretim Görevlisi
Samanın Üre ile Muamelesi	26-28 Ağustos 2003	Adıyaman Gölbaşı	GAP İdaresi, Tarım İl Müdürlüğü
Tohumda Çeşit Bakım (Koruma)	Nisan 2003		Tohumluk ünitesinde görevli 2 eleman
Tohum Hazırlama Eğitimi		ICARDA	AGRO-GAP, Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve GAP-İBY

27-30 Temmuz 2002 tarihleri arasında Kuyulu Köyü'ne yakın mesafelerde belirlenen 2 köyde (Akyazı ve Gümüşkaya) sosyal ve ekonomik yapıyı belirlemeye yönelik olarak bir veri toplama çalışması yapılmıştır. Hazırlanan rapor ICARDA'ya gönderilmiştir.

ICARDA Merkezi'nden getirilen antriplexler (çalımsı bitkiler) dikilmiştir. Ayrıca, mera ıslahı proje bileşeni çerçevesinde ICARDA'dan iki uzman bölgeyi ziyaret etmiş ve "herbarium" oluşturulmuştur. 26-29 Ağustos 2002 tarihleri arasında ICARDA ve GAP İdaresi uzmanları tarafından Adıyaman-Kuyulu Köyü'nde gerçekleştirilen çalışmalarla ilgili final raporu hazırlanmıştır; bu çalışma sonucu oluşturulan herbarium ve bitki fotoğraf albümü tamamlanmıştır.

Sürü yönetimi için gerekli formlar hazırlanmıştır; ilgili çalışmalarda yer alacak olan, Kuyulu Köyü'ndeki 10 hayvan üreticisi ile görüşülerek, hayvan sayıları ve gönüllülükleri kontrol edilmiştir.

ICARDA'dan getirilen Atriplex tohumlarından elde edilen fidelerden 40 adedi 17 Kasım 2003 tarihinde Kuyulu Köyü'ndeki sahaya dikilmiştir.

- Tohumculuğun Geliştirilmesi Projesi Çerçevesinde ICARDA ile Yürütülen Çalışmalar

Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinden tohumculuk ile uğraşan çiftçiler; ICARDA'nın faaliyetlerini yerinde görüp incelemek ve Suriye Tarım Bakanlığı Tohum İşleme Merkezi çalışmaları hakkında incelemelerde bulunmak amacıyla 15-19 Haziran 2003 tarihleri arasında Halep'e gönderilmiştir.

2004 yılında da GAP Bölgesi'nde ekolojik ve ekonomik koşullara en uygun üretim sistemlerinin saptanarak bulguların rapor haline getirilmesi amacıyla Harran ve Dicle Üniversiteleri tarafından araştırmalar sürdürülmüştür.

3.1.6. GAP BÖLGESİ SULAMA SİSTEMLERİNİN İŞLETME, BAKIM VE YÖNETİMİ PROJESİ

Büyük yatırımlarla gerçekleştirilecek olan sulama projelerinden beklenen yararın sağlanabilmesi için yöre koşullarına en uygun işletme, bakım ve yönetim modelinin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir. Devlet tarafından inşa edilen sulama tesislerinin, suyu kullananlar tarafından işletilmesi, bakım ve onarımının yapılarak devamlılığının ve sulu tarımdan beklenen faydanın sağlanabilmesi için GAP İBY Projesi uygulamaya konmuştur.

Proje ile ilgili olarak kamu kuruluşlarıyla görüşmeler yapılmış; GAP İdaresi, DSİ, KHGM ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı temsilcilerinin yer aldığı iş tanımı hazırlama komitesi ve ihale değerlendirme komisyonu oluşturulmuştur. Temmuz 1992'de gerçekleştirilen ihaleyi HALCROW-Dolsar ortak girişimi kazanmıştır.

Mart 1993 tarihinde Şanlıurfa'da başlatılan projenin hazırlanması ve yürütülmesi aşamalarında ilgili kuruluşlarla (DSİ, KHGM, Tarım Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, TZOB) işbirliği yapılmıştır. Proje, su yönetimi ve sulama tesislerinin işletme ve bakımını tabandan tavana örgütlemesi açısından Türkiye'de uygulanan ilk ve tek projedir. GAP İBY Projesi üç aşamadan oluşmaktadır.

1. Tanımlama Aşaması (Nisan 1993- Haziran 1994)
2. Uygulama Aşaması (Ekim 1997)
3. İzleme ve Değerlendirme Aşaması (Ekim 1997)

Projenin tanımlama safhasında ilgili kurumların katılımıyla yapılan çalışma toplantıları sonucunda Bölge'ye uygun bir işletme, bakım ve yönetim modeli seçilmiş; sulama sistemlerinin işletme, bakım ve yönetimi, hidrolik modelleme, drenaj ihtiyacının tespiti, su ücreti, çiftlik bütçesi, sulama yönetimine çiftçi katılımı gibi konuları kapsayan 23 adet teknik tartışma raporu ve 3 adet el kitabı hazırlanmıştır.

Projeye 1994-1997 yılları arasında ara verilmiş olup 1997 Ekim ayında tekrar başlanmıştır. GAP İdaresi'nin koordinasyonunda, proje ile ilgili kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla Ankara'da bir yönlendirme komitesi, bölgede (Şanlıurfa) ise bir kontrol ünitesi oluşturulmuştur. Bu birimler, proje kapsamında yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla belirli aralıklarla toplanmış ve gerektiğinde kararlar almıştır.

Projenin ikinci kısmında pilot alanlarda görevlendirilmek üzere 13 ziraat mühendisi istihdam edilmiştir. Halcrow-Dolsar ortak girişiminin çalışmaları Ocak 2000'de tamamlanmıştır.

1994-1997 Yılları Arasındaki Gelişmeler: 1995 yılında Şanlıurfa - Harran Ovası'nda 30 000 ha alan sulamaya açılmış ve 2002 yılı itibariyle DSİ tarafından 118 582 ha alanın sulanması gerçekleştirilmiştir. 1995 yılında Harran Ovası'ndaki sulamalar DSİ tarafından kurulan 11 sulama birliğine devredilmiş olup, sulamayla birlikte bölge genelinde pamuk tarımı (% 92) ağırlık kazanmıştır. Bu kapsamda sulama işletmesi ve planlı su dağıtımı çalışmaları da GAP İBY Projesi kapsamında yapılmıştır.

Uygulama ve İzleme Değerlendirme Aşaması: Projenin yeni safhasında GAP İdaresi ile DSİ Genel Müdürlüğü arasında işbirliği protokolü imzalanmış ve Ekim 1997'de tekrar başlayan GAP İBY Projesi mevcut durum dikkate alınarak revize edilmiştir. DSİ'nin önerileri doğrultusunda seçilen iki pilot alandaki faaliyetler şu şekilde belirlenmiştir:

- Daha önce kurulmuş olan mevcut bir sulama birliğinde planlı ve etkin su dağıtımına yönelik eğitim ve yayım hizmetlerinin yürütülmesi ile demonstrasyonlar kurulması, sulu tarım ve sulama konusunda çiftçi eğitimi, mevcut sulama birliği yönetiminin güçlendirilmesi.
- Henüz sulamaya açılmamış bir sahada sulama tesislerini işletecek, bakım ve onarımını yapacak bir örgütün kurulması, planlı su dağıtımı, etkin su dağıtımına yönelik eğitim ve yayım hizmetlerinin yürütülmesi, sulu tarım ve sulama konusunda çiftçi eğitimi ile demonstrasyonların kurulması, uygulamaların izlenip değerlendirilerek GAP Bölgesi'ndeki diğer alanlarda uygulanabilecek çalışmaların önerilmesi.

Buna bağlı olarak Fırat Sulama Birliği I. pilot alan ve Kayacık Sulama Projesi de II. pilot alan olarak seçilmiştir. Fırat Sulama Birliği'nde uygulanan pilot çalışmalarda ilk kez yörenin toprak, bitki, iklim, sulama sistemi ve su kaynağı özelliklerine dayalı bir planlı su dağıtımı yapılmıştır. Proje kapsamında çiftçi tarlalarında demonstrasyonlar kurularak farklı sulama sistemlerinin uygulaması yapılmıştır. Toplam 200 da alanda 13 damla sulama ve 99 da alanda da 11 kapaklı boru (gated pipe) kurulmuştur. Sulayıcılara kredili teçhizat sağlanmış ve yatırım maliyetinin % 50'si projeden ödenmiştir. Damla ve kapaklı boru demonstrasyonlarının her ikisinde de pamuk bitki deseni yoğun olarak yer almış, geriye kalan ürünleri ise domates, biber patlıcan, karpuz, kavun ve taze soğan oluşturmuştur. İkinci ürün olarak kavun ve yeşil soğan ekimi gerçekleştirilmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Harran Ovası'nda 8 çiftçi yeşil gübre olarak kışlık fiğ ekimi uygulaması yapmıştır. Araziye 30, 60 ve 90 cm derinliklerinde yerleştirilen toprak tansiyometreleriyle izlenerek sulama zamanı planlaması yapılmıştır.

Seçilen demonstrasyon alanlarında (40 da) arazi tesviyesi gerçekleştirilmiş; ilk defa Harran Ovası'nda yapılan bu uygulamada son derece olumlu sonuç alınmıştır. KHGM tarafından 550 da alanda kaba tesviye, 54 da alanda ince tesviye yapılmıştır.

GAP İdaresi tarafından istihdam edilen 13 ziraat mühendisi, GAP İBY ekibiyle birlikte çalışmak üzere görevlendirilmiş ve bu ekibe düzenli bir hizmet içi eğitim verilmiştir. Şubat 1998'den sonra tarımla ilgili kuruluşların temsilcilerine ve sulama birlik genel sekreterlerine de sulu tarım agronomisi ve sulama sistemlerinin işletme, bakım ve yönetimi konusunda eğitimler verilmiştir.

Fırat Sulama Birliği alanındaki 16 köyde bilgilendirme toplantıları düzenlenerek çiftçilere sulama, sulu tarım agronomisi, GAP İBY Projesi'nin amaçları, yapılacak demonstrasyonlar hakkında bilgiler verilmiş; çiftçiler Adana-Ceyhan, Misis Pompaj ve Silifke Sulama Proje alanlarına götürülmüş ve Çukurova'da yapılan sebze tarımı, damla sulama, örtü altı sebze yetiştirilmesi ve sera uygulamaları yerinde gösterilmiştir. Sulama sezonu içerisinde çiftçilere uygulamalı eğitim yapılmış ve gerekli hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşundan teknik destek alınmıştır.

Kayacık Sulama Projesi alanında ilk aşamada yaklaşık 3 500 ha arazi sulamaya açılacağından, ilk örgütlenme çalışmasının bu alanda yapılmasına karar verilmiştir. DSİ, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, KHGM ve GAP İdaresi personeli projeye yardım sağlamıştır.

Teknik ziyaretler Kasım 1998'de başlamış ve arazi sahiplerine yönelik bilgilendirme kampanyası yürütülmüştür. 2000 yılında sulamaya açılacağı belirtilen alanda ilk etapta ön etütler tamamlanmış; anket çalışmaları yapılmıştır. Toplaştırma için imza toplanmış, ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılarak toplulaştırmanın sulama suyu gelmeden önce başlamasına katkı sağlanmıştır. Böylece uygulama safhasından önce hem çiftçilerin hem de ilgili kuruluşların sürece katılımı sağlanmıştır.

Çiftçilerden seçilen bir grup Adana, Ceyhan, Mersin, Erdemli, Silifke sulama proje alanlarına götürülerek sulama birlikleri, sulama kooperatifleri ziyaret edilmiş, sulama tesislerini işleten mevcut kurumlar incelenmiş ve çiftçilerin kurulacak sulama organizasyonu konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

Çiftçilerin, sulama projesini sahiplenmelerini sağlamak amacıyla, ülkemizde ilk defa köy bazında "tasarım komiteleri" oluşturulmuştur. Tasarım komiteleri köylerdeki çiftçiler tarafından seçilmiş, köy ve mezranın her birinden en az bir kişinin katılımı ile meydana getirilmiştir.

Proje kapsamında beş safhalı bir "katılımcı proje geliştirme programı" düzenlenmiş ve bu program Kayacık pilot alanında kısmen arazi testinden geçirilmiştir. Bu programın aşamaları: i) Hazırlık ve veri toplama, ii) Planlama ve dizayn süreci, iii) Grup oluşturma, iv) İnşaat ve grup güçlendirme, ve v) İzlemedir. Programın amacı DSİ, KHGM veya diğer bir kurum tarafından inşa edilmiş sulama drenaj ve yardımcı tesislerinin planlama, dizayn, inşaat, işletme ve bakımına toplumların katılımı ile sürekliliği olan bir sulama geliştirme programını uygulamaktır.

GAP İBY Projesi 31 Ocak 2000 tarihinde resmi olarak tamamlanmış, proje kapsamında 55 adet rapor, üç adet rehber ve el kitabı ile bir sonuç raporu hazırlanmıştır. Ancak, bölgenin projenin devamına olan ihtiyacı göz önüne alınarak, GAP İdaresi ile DSİ Genel Müdürlüğü arasında görüşmeler yapılarak Haziran 2000 tarihinde bir protokol imzalanmış ve yeni projeye başlanmıştır.

1993-2000 yılları arasında yürütülen GAP-İBY Projesi'nin devamı niteliğinde olan ve Haziran 2000 tarihinde başlayan yeni projede, Harran Ovası'nda pilot alan olarak seçilen Fırat, Tahılalan ve Reha Sulama Birliklerinde sulama sistemlerinin işletme, bakım, etkin su kullanımı, demonstrasyonlar, eğitim, izleme ve değerlendirme, yönetim yapısının iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Diğer pilot alan olan Kayacık Sulaması'nda ise daha önce başlanan sulama birliği oluşturma (örgütlenme) ve eğitim çalışmalarına, alanın sulamaya açılacağı tarihe bağlı olarak devam edilmektedir.

DSİ ile yapılan protokol 2001 yılında sona ermiştir. Proje bu tarihten itibaren GAP İdaresi tarafından yürütülmekte ve çalışmaları proje ekibi devam ettirmektedir.

GAP-İBY çalışmasında dördüncü pilot alan olarak **Dicle - Kralkızı Sulama Projesi** PII Pompaj sahası seçilmiştir. Sulama alanı 4 758 ha olan alanda 8 köy bulunmaktadır. Proje alanındaki arazilerin bir kısmının engebeli ve taşlık bir yapıya sahip olması, bu alanlarda taş toplama ve tesviye çalışmalarına ihtiyaç göstermektedir. Proje alanı 2002 yılında sulamaya açılmıştır. Dicle-Kralkızı alanında yapılan çalışmalar şunlardır:

Ön İnceleme Çalışmaları: Pilot alanı ve sulama tesislerini tanımak, devam eden sulama inşaatının durumunu tespit etmek ve hedef kitle konumunda bulunan çiftçilerle tanışmak amacıyla görüşmeler yapılmıştır.

Toplum Bilgilendirme Çalışmaları (Kamu ve Özel Hukuk Tüzel Kişiliğe Sahip Kamu Kurum ve Kuruluşları Bilgilendirme Toplantısı): Diyarbakır Valiliği, Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi, GAP İdaresi Başkanlığı, GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü, DSİ X. Bölge Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü, Güneydoğu Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Tarım İl Müdürlüğü, Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı ve proje alanı içerisinde yer alan köy muhtarlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda, GAP İBY Projesi'nin amacı ve pilot alanda yürütülmesi düşünülen çalışmalar konusunda katılımcılara bilgi sunulmuş ve çalışmalara katkı ve destekleri istenilmiştir.

Köy Toplantıları: Köy muhtar ve çiftçilerinin çalışmalar hakkında bilgilendirilmeleri sağlanmış, sorun ve ihtiyaçları saptanmış, çalışma programının çiftçilerin görüş ve önerileri doğrultusunda hazırlanması ve uygulamanın da birlikte yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Temel Arazi Etütleri ve Güvenilir Veri Toplama Çalışmaları: Proje alanı içerisinde köylerin sosyo-ekonomik durumunu saptamak, sulama tesisinin işletme-bakım ve yönetimi ile sulu tarım agronomisi konularında uygulamaya konulacak çalışmaları planlamak, bu amaçla su ve arazi kullanımı konusunda çiftçilerin alışkanlık ve eğilimlerini saptamak, bilgi ve deneyimlerini değerlendirmek üzere ilgili köy muhtarlarına ve hane sahiplerine yönelik 2 ayrı tip anket çalışması yapılmıştır.

Tasarım Komiteleri Oluşturma Çalışmaları ve Gereçleri: İnşaat süreci içerisinde değişen koşullara bağlı olarak projeden çıkarılması veya projeye ilave edilmesi gereken üniteler hakkında bu tesisden doğrudan fayda sağlayacak olan su kullanıcılarının fikirlerini alarak ve mümkün olabildiğince tercihlerine öncelik vererek inşa edilen sulama tesislerini sahiplenmelerini sağlamak, tesislerin işletme-bakım ve yönetim sorumluluğunu almalarını kolaylaştırmak amacıyla tasarım komiteleri oluşturulmuştur. Pilot sulama alanı içerisinde bulunan 8 köyün her birinden köy halkının tercihleriyle seçilen ve azami 4-5 kişiden oluşan tasarım komitelerinin oluşturulmasında yarar görülmüştür. Tasarım komitelerinin kurulması ile çiftçi taleplerinin toplanıp değerlendirilmesinde ve çalışmalarla ilgili karar ve gelişmelerin düzenli bir şekilde çiftçilere iletilmesinde zamandan büyük tasarruf sağlanmasının yanı sıra,

güvenilir veri toplanmasına, proje çalışmalarının iş programlamalarına uygun yürütülmesine de olanak sağlanmıştır. GAP-İBY ve tasarım komitelerinin uyumlu çalışmasıyla yaratılacak güven ortamı, çiftçilerin sulama tesislerinin işletme-bakım ve yönetim sorumluluğunu üstlenip yürütmek konusunda öz güven kazanmalarına ve bu amaçla, katılımcılığı ön planda tutan bir anlayışla demokratik bir şekilde örgütlenmelerine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Tasarım komitelerine üye seçiminde, çiftçilerin tercihlerine, güvenilir, saygın ve proje çalışmalarının yararlarına inanan, köyde ikamet eden, gönüllülük çerçevesinde yürütülecek çalışmalara zaman ayırabilecek ve katkı sağlayabilecek kişiler olmasına dikkat edilmiştir.

Yapılan Çalışmalar: Sulama tesislerinin su kullanıcıları tarafından sahiplenilmesi, korunması ve sulama tesislerinin işletme-bakım ve yönetimine katılımların sağlanabilmesi açısından kendine sorumluluk verilmesi gerektiğine inanılmakta ve katılımcılığı ön planda tutan bir anlayışla tabandan tavana demokratik bir şekilde yapılanmalarına olanak yaratmak açısından, sulayıcı grupların oluşturulmasında büyük yarar görülmektedir. Sulayıcı grup çalışmalarında çiftçiler ikna edilmesine rağmen, Enerji Bakanlığı'nın yapmış olduğu açıklamada kurulacak herhangi bir örgütlenme modelini kabul edilmediği belirtildiğinden, sulamaya açılacak yeni alanlar halihazırda çalışmalarına devam eden Gözegöl Sulama Birliğine bağlanmıştır.

- Yeni sulama teknolojilerini alana girebilmesi ve çiftçilere benimsetilmesi için pilot alanda kapaklı karık damlama sulama sistemleri kurulmaktadır.
- 10 da alanda sette buğday ekimi gerçekleştirilmiştir.
- II. ürün mısır, karpuz, buğday, nohut ve kapari yetiştiriciliği yapılarak çiftçilerin farklı ürünlere ilgisinin artırılması sağlanmaktadır. Bunların yanında meyve bahçesi ve bağ kurulması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.
- Çiftçilerin tesisleri tanınması ve korunması, toprak ve su kaynaklarının korunması amacıyla görsel eğitim çalışmaları yapılmıştır.
- Çiftçilerin değişik bitki türlerinin yetiştirilmesi, diğer bölgedeki sulama birliklerinin işletme bakım ve yönetim biçimleri hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla Mersin-Adana gezisi düzenlenmiştir.
- Arazileri küçük ve çok parçalı olan Ekinciler Köyü'nde toplulaştırma çalışmaları yapılmış; sonucun başarılı olmasına rağmen tasarruf tedbirleri nedeniyle proje askıya alınmıştır.
- Sulama birlikleri ve sulama göletlerinin performanslarının belirlenmesi amacıyla bilgi toplama çalışmaları sürdürülmüştür.
- Silvan Kaymakamlığı, toprak yapısının incelenmesi, iklim ve toprak yapısına göre ekilecek ürün türlerinin seçimi, sulama ve gübreleme gibi konularda çiftçilerin eğitilmesi için GAP İdaresi ile işbirliği yapmak istediklerini belirtmiştir.

Ayrıca, proje kapsamında, "GAP Bölgesi'nde Yemelik Baklagil ve Tahıl Çeşitlerinin Denenmesi Uygun Tohumluk Üretimi Sisteminin Geliştirilmesi Projesi"nde değerlendirme çalışması tamamlanmıştır. 2003-2004 üretim yılında projede demonstrasyon çiftçileri belirlenmiştir. Tohumluk Projesi kapsamındaki çiftçilere tohum dağıtımı ve ekimi tamamlanmıştır.

Yaylak sulama alanında 2004 yılı çalışmaları için ilgili kurumlarla 11 Aralık 2003 tarihinde koordinasyon toplantısı yapılmıştır. Muhtar anketleri tamamlanmış; Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü'nde ihtiyaç analizi yapmaya yönelik metotlar, sahada beraber çalışılacak teknik elemanlara tanıtılmıştır. Alanda yapılacak odak grup görüşmeleri için gerekli teknik hazırlıklar yapılmış, randevular alınmıştır.

Sulama ve agronomi demonstrasyonları, ürün girdi maliyet verileri, su temini, su dağıtımı ve su uygulama randımanları değerlendirilmesi bitmiş olup, “2003 Değerlendirme Raporu” tamamlanmıştır.

Kapasite artırmaya yönelik olarak “Sulama ve Bilgisayar Destekli Sulama Zaman Planlaması” ve “Basınçlı Sulama ve Gübreleme” konularında GAP-İBY Personelinin katıldığı kurslar düzenlenmiştir.

Tarım Bakanlığı ile yapılan protokol gereğince Yaylak, Bozova Pompaj I. Kısım ve Dicle Kralkızı Sulamalarındaki Tarımsal Yayım konusunda Ankara’da toplantı yapılmıştır.

Yaylak Pompaj Sulaması-Atatürk Barajı Sulama Birliği ile çalışmalara devam edilmiştir.

3.1.7. SULAMA KANALLARINDAKİ SUYUN REGÜLASYONU VE İŞLETİLMESİ İLE SU TASARRUFU SAĞLAYAN SULAMA METHOD VE TEKNOLOJİLERİ

Projenin amacı, ana kanalda suyun regüle edilmesi; Bölge’nin iklim, toprak, bitki ve insan kaynaklarına en uygun sulama (yüksek basınçlı sulama, alçak basınçlı sulama, birim alan birim su ve klasik kanal şebekesi) yönteminin belirlenmesi için bu sahada uygulanabilecek metotların karşılaştırmalı üstünlüğünün tespitidir.

1989 yılında başlayan projede 2001 sonu itibariyle ana kanal mansap kontrollü regüle edilmiştir. Birim alan, birim su ve klasik sistemde denemeler devam etmektedir; ancak, yüksek ve alçak basınçlı sulama sistemleri hatalı yapıldığından denemeler yapılamamıştır. Sorunun giderilmesi için problemlili borular değiştirilmiş, hidrantlar alınmış ve pompa istasyonuna yeni elektrik hattı çekilmiştir.

Proje çerçevesinde sulama birliği personeli eğitilmiş ve proje için gerekli teknik donanım alınmıştır. Projenin bir bileşeni olan izleme ve değerlendirme faaliyeti DSİ Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü, Tarım İl Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.

Eylül 2003’te DSİ XV. Bölge Müdürlüğü’nden projedeki son durum hakkında, özellikle pilot alandaki fiziki alt yapının durumu, 2002-2003 üretim yılı sonuçları, TEDAŞ aboneliği ve GAP İdaresi’nin maddi katkılarıyla temin edilen hidrantların montajı konularında bilgi talep edilmiştir. DSİ Genel Müdürlüğü 3 000 ha alandaki fiberlerin bağlantılarını yapmak ve enerji problemini gidermek amacıyla bütçesinden 20 milyar TL ödenek ayırmış olup, TEDAŞ’a abonelik çalışmalarını sürdürmektedir.

DSİ, halen TEDAŞ aboneliği konusunda ilerleme kaydedememiştir.

3.2. SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

3.2.1. GAP SOSYAL ARAŞTIRMA VE EYLEM PROGRAMI - ÇOK AMAÇLI TOPLUM MERKEZLERİ (ÇATOM)

Güneydoğu Anadolu Projesi'nin sürdürülebilir insani kalkınma projesine dönüştürülmesiyle birlikte GAP İdaresi tarafından 1992 ile 1995 yılları arasında bölgenin sosyal sorunlarına ilişkin bir dizi araştırma yaptırılmış ve bu saha çalışmalarının bulgularından hareketle bir sosyal politika açılımı geliştirilmiştir. Bu çerçevede kadınlara yönelik olarak Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) projesi uygulamaya konulmuştur.

GAP Bölgesi'ndeki kadınların durumlarının iyileştirilmesine yönelik olarak 1995 yılının sonlarında GAP İdaresi, Valilik ve UNICEF işbirliğiyle Şanlıurfa'da biri kentsel alan gecekondü merkezinde, diğeri ise kırsal alanda iki tane Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) oluşturulmuştur. Proje daha sonra GAP İdaresi tarafından, valilikler ve Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) ile yapılan işbirliği ile Bölge'nin diğeri illerine yaygınlaştırılmış ve 2004 yılı itibarıyla 9 ildeki ÇATOM sayısı 28'e ulaşmıştır.

ÇATOM'larda amaç; kadınların kamusal yaşama katılımlarını artırmak, kadınların sosyal ve ekonomik durumlarını iyileştirmek, cinsiyet dengeli kalkınma sürecini başlatmak, katılımcı toplum kalkınması için model oluşturmak ve sürdürülebilir insani gelişmeye katkı sağlamaktır.

ÇATOM'lar aracılığıyla toplumun desteğe en fazla muhtaç kesimleri ile kamu ve sivil toplum kuruluşları arasında sağlıklı bir diyalog ortamının geliştirilmesine; insani merkez alan, barışçı, demokratik toplum temellerinin güçlendirilmesine çalışılmaktadır. ÇATOM'ların kuruluşunda yerel talep esas alınarak valilik ve kaymakamlıklarla GAP İdaresi arasında işbirliği protokollü yapılmakta; il ve ilçe müdürlüklerinden eğitici desteği alınmaktadır. ÇATOM binaları valilik, kaymakamlık ve belediyelerin yanı sıra özel kişi ve kuruluşlar tarafından da sağlanmaktadır. Bina donanımı (bilgisayar / çocuk / okuma / resim / müzik odalarının oluşturulması, kütüphane / atölye kurulması vb.) için mülki amirler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel kuruluşlar ve kişiler tarafından aynı ve nakdi destek sağlanmaktadır.

ÇATOM programlarının belirlenmesinde yerel koşul ve ihtiyaçlar ile hedef grubun katılımı esas alınmaktadır. Entegre ve esnek bir yaklaşım benimsenmekte ve ÇATOM'a devam eden kadınların tüm programlara katılması özendirilmektedir. Gelişmeler paralelinde ÇATOM programları kapsamına çocuklar da dâhil edilmiş, okul öncesi eğitim programları başlatılmış ve okuma odaları açılmıştır. Sağlık eğitimi, okuma-yazma vb. programlara kısmen de olsa erkekler de dahil edilmektedir.

Adıyaman; Diyarbakır ve Gaziantep'te 1'er, Batman ve Kilis'te 2'şer, Siirt ve Şanlıurfa'da 4'er, Şırnak'ta 5, Mardin'de ise 8 adet ÇATOM olmak üzere 9 ilde toplam 28 ÇATOM faaliyettedir.

2004 yılında ÇATOM programları ve katılımcı sayılarına ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

ÇATOM'larda düzenli programlara 9 961 kişi katılmış, diğeri etkinlik ve hizmetlerden 74 383 kişi yararlanmıştır. Diğeri hizmetlerden yararlananların çoğunu aşırı kampanyalarına katılan çocuklar ile aile planlaması, sağlık eğitimi programları ve sağlık hizmetleri aracılığıyla ulaşılan kişiler oluşturmaktadır. Sohbet toplantıları, paneller, düzenlenen sosyal etkinlikler ve özel gün kutlamalarına katılanlar da bu kapsamda yer almaktadır.

Birçok ÇATOM'da üretilen ürünler sipariş alımı, sergi, kermes ve fuarlara katılım vb. yoluyla satılmış ve önceki yıllara göre satış hasılatı artmıştır. Katılımcıların elde ettikleri gelirle hem kendi ihtiyaçlarını karşılamaları hem de aile gelirlerine katkıda bulunmaları sonucu birçok ÇATOM'da gelir getirici projelere talep artışı gözlenmiştir.

Gelir getirici projelerin yanı sıra bazı ÇATOM'larda sosyal destek programlarına ağırlık verilerek özellikle kız çocuklarının okula yönlendirilmesi ve genç kızların açık öğretime kayıtlarının yapılmasında öncülük yapılmış ve kuruluşlarla işbirliği yapılmıştır.

ÇATOM'larda düzenli programların yanı sıra sosyal etkinlikler düzenlenerek, katılımcıların beceri ve özgüven kazanmalarına, aile içinde karar verme sürecine katılmalarına yardımcı olacak kapasite geliştirmeye yönelik çalışmalar da yürütülmüş; bu konuda da valilik, kaymakamlık, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kuruluşlardan destek sağlanmıştır.

Okuma-yazma, sağlık gibi temel programlarla da birim ÇATOM'larda hem katılımcılara yönelik hem de yöredeki yoksul hanelere yönelik çalışmalar yapılmış; birinci ve ikinci kademe okuma-yazma programlarına ağırlık verilmiştir. Sağlık programlarıyla da hem katılımcılara hem de yöre halkına yönelik eğitim ve uygulamalar yapılarak, beslenme, hijyen, çocuk bakımı, aile planlaması gibi konularda hizmet sunulmuştur.

Yıl içerisinde ÇATOM sorumlularının ve usta öğreticilerin seminer, panel, toplantı, brifing, fuar ve gezi gibi çeşitli etkinliklere katılımı sağlanmış ve bu yolla kapasite ve deneyimlerinin artırılması ve kazanılan deneyimlerin kurs ve programlara yansıtılması amaçlanmıştır.

ÇATOM Kurulları

Katılımcı yönetim yapısını oluşturmak, kadınların yönetim becerisini geliştirmek, ÇATOM'ların kurumsal ve örgütsel kapasitesini geliştirmek, kadınların karar alma süreçlerinde rollerini artırmak ve ÇATOM'ların sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla ÇATOM Kurulları oluşturulması hedeflenmiştir.

2004 yılı içinde kurul oluşturan ÇATOM'lar şunlardır:

Kurul oluşturan ÇATOM'lar		Kurul oluşturmayan ÇATOM'lar	
Batman Yavuzselim	Şanlıurfa Yakubiye	Adıyaman Yeşilyurt	Siirt Merkez
Batman Petrolkent	Şırnak Merkez	Diyarbakır Benusen	Siirt Şirvan
Kilis Merkez	Şırnak Uludere	Gaziantep Yeşildere	Şanlıurfa Bozova
Kilis YOYAV		Mardin Dargeçit	Şanlıurfa Halfeti
Mardin Evren		Mardin Midyat	Şanlıurfa Siverek
Mardin Merkez		Mardin Nusaybin	Şırnak Beytüşşebap
Mardin Ömerli		Siirt Kurtalan	Şırnak Cizre
Mardin Saraçoğlu		Siirt Kayabağlar	Şırnak İdil

Yıl boyunca ÇATOM'larda tamamlanan ve devam eden programlara göre katılımcı sayısı aşağıda özetlenmiştir:

Programlar	Tamamlayan	Devam Eden	Toplam
1. Kademe Okuma-Yazma	1 087	523	1 610
2. Kademe Okuma-Yazma	323	181	504
Okul Öncesi Eğitim	484	387	871
Yasal ve Medeni Haklar	153	228	381
Çocuk Okuma Odaları	375	356	731
Bilgisayar Eğitimi	738	391	1 129
Öğrenci Destek, Rehberlik vb	41	168	209
İngilizce Eğitimi	108	93	201
Sağlık Eğitimi	1 269	647	1 916
Sosyal Programlar	169	165	234
Gelir/Meslek Kazandırıcı	1 731	1 423	3 154

Sağlık Hizmetleri

5 ÇATOM'da kısmi poliklinik hizmetlerinden 9 927 kişi,
3 ÇATOM'da gezici sağlık hizmetlerinden 2 133 kişi,
4 ÇATOM'da aşı kampanyasından 15 748 çocuk,
8 ÇATOM'da diğer hizmetlerden (diş, göz taraması, aile planlaması) 1 498 kişi olmak üzere,
Toplam 29 203 kişi sağlık hizmetlerinden yararlanmıştır.

Hane Ziyaretleri

2004 yılı içinde 25 ÇATOM'da 3 542 hane ziyareti yapılmıştır.

Mahalle ve Köy Çalışmaları

Mahalle ve köy çalışmaları kapsamında 9 ÇATOM'da 3 233 kadın, 332 erkek, 1 048 çocuğa temizlik, hijyen, aile planlaması vb. konularda sağlık eğitimi; 3 ÇATOM'da 2 851 kadın, 1 673 erkek, 349 çocuğa ergenlik eğitimi verilmiş; 5 ÇATOM'da 1 315 kadın, 132 erkek, 573 çocuğun ücretsiz saç kesimi yapılmış; 3 ÇATOM'da 352 kadın, 78 erkek, 4 368 çocuğa aynı/nakdi yardım yapılmasına aracılık edilmiştir.

Elde Edilen Gelir

18 ÇATOM'da gelir getirici programlar aracılığıyla 852 katılımcı 120 milyar 808 milyon TL (120 808 YTL) (kişi başına ortalama 30-120 YTL/ay) gelir elde etmiştir.

İstihdam

2004 yılı içinde 13 ÇATOM'da toplam 129 katılımcı iş bularak çalışmaya başlamıştır.

Girişimcilik/İş Kurma

2004 yılında 7 ÇATOM'da toplam 10 katılımcı tarafından 10 işyeri açılmış, 2 ÇATOM'da 3 katılımcı tarafından da evlerinde üretim yapılarak gelir elde edilmesine başlanmıştır.

Girişimcilik Destek Hizmetleri

Türkiye Kalkınma Vakfı tarafından ÇATOM'larda Batman Pertol Kent Mahallesi'nde 24 katılımcı, Mardin Merkez ÇATOM'da 22 katılımcı olmak üzere toplam 46 katılımcıya 3'er gün süreli Kendi İşini Kur (KİK) eğitimi verilmiştir.

ÇATOM'larda yapılan dönem sonu sergilerinde, Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün desteğiyle Mardin'de açılan Uluslararası Hediye Eşya ve El Sanatları Fuarı'nda, Turizm Haftası nedeniyle Mardin Müzesi'nde düzenlenen sergide, 13-15 Mayıs 2004'te yapılan Harran Üniversitesi Bahar Şenliği'nde ÇATOM ürünleri sergilenmiş ve satış yapılmıştır.

Batman Yavuzselim Mahallesi ÇATOM'da aile kafesi açmak isteyen 3 katılımcının Sosyal Riski Azaltma Projesi'nden (SRAP) yararlanması için Valilik ziyaret edilerek destek talebinde bulunulmuştur. Batman Yavuzselim Mahallesi ÇATOM'da iş kurmak isteyen erkekler ilgili kuruluşlara yönlendirilmiştir. Petrolkent Mahallesi ÇATOM'da 7 katılımcının, Yavuzselim Mahallesi ÇATOM'da 3 katılımcının ustalık belgesi alabilmeleri için Mesleki Eğitim Müdürlüğü'ne kayıtlarının yapılmasına yardımcı olunmuştur. Ustalık belgesi aldıktan sonra katılımcıların bir kısmı iş kurma girişiminde bulunacaktır.

Mardin Evren Mahallesi'nde pansiyon işletmesi açmak isteyen 5 kişi destek alabilmeleri amacıyla SRAP'a yönlendirilmiştir. Mardin Evren ÇATOM'da gümüş işleme ve taş işleme atölyelerinin genişletilmesi ve hibe programlardan yararlanılabilmesi konusunda Valilik nezdinde girişimde bulunulmuştur.

Mardin Merkez ÇATOM'da 15 kişi/girişimciye iş kurma konusunda danışmanlık hizmeti verilmiş; 2 işyeri açmak isteyen 4 bayan girişimcinin iş fikirleri konusunda fizibilite çalışmalarının yapılmasına başlanmıştır. STK'lardan 30 kişi fon kaynakları, 9 kişi İŞKUR projesi hakkında bilgilendirilmiştir. Mardin Merkez'de iş kurmak isteyen 5'i kadın 7 kişi Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na (SYDV) yönlendirilmiştir.

Mardin Nusaybin ÇATOM bünyesinde kadın girişimciler tarafından işletilmekte olan mantı işletmeciliğine devam edilmiştir.

Yeni binaya taşınan Mardin Ömerli ÇATOM bünyesi içinde kamu kuruluşlarının desteğiyle kadın girişimciler tarafından işletilecek Bağbozumu Yöresel Ev Yemekleri Lokantası açılmıştır. Mardin Ömerli ÇATOM tarafından 35 kişiye SRAP projesi hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Mardin Savur ilçesinde reçel atölyesi kuran bayan girişimcinin işletme ile ilgili olarak ÇATOM'dan bilgi alma talebi değerlendirilmiş ve GİDEM'e yönlendirilmiştir.

Şanlıurfa Siverek ÇATOM'da 2 katılımcının nakış makinesi alımına destek verilmiştir.

Adıyaman ÇATOM tarafından Dünya Bankası, KÖİDD, ve LİDEA tarafından yürütülen projede girişimci kadınların bulunması konusunda işbirliği yapılmıştır.

Sosyal Destek Programları

- 15 ÇATOM'da 724 haneye 49 milyar 820 milyon TL (49 850 YTL) nakdi yardım,
- 25 ÇATOM'da 4 954 haneye aynı yardım (giyim, yakacak, kırtasiye, ilaç, tekerlekli sandalye vb.),
- 11 ÇATOM'da 411 çifte resmi nikah,
- 14 ÇATOM'da 1 779 kişiye yeşil kart,
- 15 ÇATOM'da 810 kişiye nüfus cüzdanı,
- 13 ÇATOM'da 381 kişiye vergi numarası çıkartılması,
- 15 ÇATOM'da 707 kişiye dilekçe yazımı,
- 13 ÇATOM'da 246 kişiye banka hesabı açılması,
- 8 ÇATOM'da 182 kişiye internet hizmeti,
- 14 ÇATOM'da 1 650 kişiye kütüphaneden yararlanma,
- 2 ÇATOM'da 154 kişiye bilgi verme ve yönlendirme,
- 12 ÇATOM'da 721 kişiye internet kullanımı,
- 2 ÇATOM'da 37 kişiye yardım dosyası çıkarılması,
- 2 ÇATOM'da 26 kişiye diğer konularda destek sağlanmış;

bu şekilde yıl içinde toplam 25 ÇATOM'da 12 426 kişi/haneye sosyal destek programları ile yardımcı olunmuştur.

GAP İdaresi, ABD Tekerlekli Sandalye Vakfı, Beyoğlu Rotary Kulübü, Kardeş Şehirler Organizasyonu katkılarıyla başlatılan Tekerlekli Sandalye Kampanyası kapsamında; ÇATOM'lar tarafından 280 engelli vatandaşın tespiti yapılmış, kişilere ait bilgiler derlenmiş ve Tekerlekli Sandalye Vakfı'na gönderilmiştir. Belirlenen 280 kişinin ölçülerine uygun olarak yapılan sandalyelerin dağıtımına Haziran ayında başlanmıştır. Tekerlekli sandalyelerin 7 ilde (Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Mardin, Şırnak ve Şanlıurfa) ve 10 ilçede (Mardin: Dargeçit, Ömerli ve Midyat; Şırnak: İdil, Cizre, Uludere ve Beytüşşebap; Şanlıurfa: Halfeti ve Siverek; Siirt: Şirvan) dağıtımı yapılmıştır.

Toplu Nikah Töreni (Şanlıurfa Yakubiye Mahallesi ÇATOM)

Mayıs ayı içinde Yakubiye ÇATOM, Valilik, Nüfus İl Müdürlüğü, SYDV ve Belediye işbirliğiyle 105 çiftin toplu nikah töreni yapılmıştır.

Eğitime Yönlendirme

ÇATOM'larda kuruluşlarla işbirliği içinde eğitime destek yönünde çalışmalara önem ve öncelik verilmiştir. Bu kapsamda;

16 ÇATOM'da 295 kız, 29 erkek çocuk açık ilköğretim,

13 ÇATOM'da 86 kız, 11 erkek çocuk açık lise,

5 ÇATOM'da 28 kız 31 erkek çocuk YİBO,

1 ÇATOM'da 1 kız çocuk PİYO,

2 ÇATOM'da 102 kız çocuk okula kayıt konularda olmak üzere

21 ÇATOM'da toplam 412 kız, 71 erkek olmak üzere 483 çocuğun okula yönlendirilmesine destek verilmiştir.

Eğitim Bursu

Çoğunluğu kız öğrenci olmak üzere 19 ÇATOM'da 427 ilköğretim, 14 ÇATOM'da 102 lise, 8 ÇATOM'da 21 üniversite, 5 ÇATOM'da 43 dersane öğrencisi olmak üzere toplam **20 ÇATOM'da 638 öğrencinin**, çeşitli kurum ve kuruluşların desteğiyle **eğitim bursu** almalarına yardımcı olunmuştur. Burs alan öğrencilerin takibi ÇATOM'lar tarafından yapılmıştır.

Düzenlenen Etkinlikler

ÇATOM'larda Dünya Kadınlar Günü, Anneler Günü, Dünya Su Günü, 23 Nisan, 19 Mayıs, Turizm Haftası vb. kutlamalar yapılmış; yıl sonu sergileri düzenlenmiş, Kilis ÇATOM ürünleri METEF fuarında sergilenmiş, tekerlekli sandalyelerin dağıtımına başlanmış, nikah törenleri ve sertifika törenleri düzenlenmiş, piknik ve geziler yapılmış, tiyatro ve sinemaya gidilmiştir. Kadın sağlığı ve kanser, kadının yasal hakları, ergenlik dönemi vb. konularda düzenlenen panel ve toplantılara ÇATOM katılımcılarının katılımı sağlanmış; kaynaşma çayları ve sohbet toplantıları yapılmıştır.

GAP TV tarafından Kilis ÇATOM'da "Kalkınmadan Ekonomiye" adlı program için çekim yapılmıştır. Samanyolu TV tarafından canlı olarak gerçekleştirilen Kilis Tanıtım Programı'nın sorumluluğu Kilis ÇATOM'a verilmiştir. İl Tarım Müdürlüğü tarafından düzenlenen ve yerel televizyonda yayımlanan "Çiftçiler Yarışıyor" programında Gaziantep Yeşildere ve Siirt Kayabağlar ÇATOM katılımcıları üçüncülük, Siirt Şirvan ÇATOM katılımcıları ikincilik, Mardin Ömerli ÇATOM katılımcıları birincilik ödülü almışlardır. TRT-2 Hayat Akarken televizyon programında Ömerli ÇATOM katılımcılarıyla yapılan görüşmeler gösterilmiştir. Siverek ÇATOM'da TRT tarafından çekim yapılmıştır.

Mardin Saraçoğlu ÇATOM'da burs alan öğrenci aileleriyle toplantı yapılmış ve burs verenlerle internet üzerinden haberleşilmiştir.

Şanlıurfa Siverek ÇATOM'da Belediye ile ortaklaşa olarak yapılan ağaçlandırma çalışmasına 15 katılımcı; Siirt Şirvan ÇATOM'da okullarla birlikte yapılan ağaçlandırma çalışmasına 15 katılımcı katılmıştır.

ÇATOM Sorumlusu ve Eğiticilerinin Katıldığı Etkinlik ve Toplantılar

Çatom Sorumlusu ve eğiticiler GAP İdaresi, valilik ve kaymakamlıklar, belediyeler Türkiye Kalkınma Vakfı, Avrupa Birliği, sivil toplum kuruluşları GAP-GİDEM, UNICEF, Anatolain Artisans Vakfı vb. kuruluşlar tarafından verilen çeşitli konulardaki eğitim toplantıları ve seminerlere katılmışlardır.

Anatolian Artisans Vakfı (AnArt) ile yapılan işbirliğiyle 19-24 Nisan 2004 tarihleri arasında, Mardin Nusaybin'de Çoğunluğu ÇATOM Sorumlusu ve eğiticilerinden oluşan 12 kişiye Girişimcilik ve Mikro-İşletme İdaresi Eğitimi verilmiştir.

2005 yılı Ocak ayında, ABD Ohio Eyaletinde Kent Eyalet Üniversitesi tarafından düzenlenen Kadın Lider Eğitim Programı'na 12 ÇATOM ve STK temsilcisi katılmıştır.

ÇATOM Projeleri

Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) kaynakları kullanılarak Mardin Kızıltepe ve Diyarbakır Çüngüş ilçelerinde ÇATOM açılması için GAP İdaresi Sosyal Projeler Birimi tarafından hazırlanan ve ilgili Kaymakamlıklar tarafından sunulan projeler SRAP tarafından onaylanmıştır. SRAP tarafından Mardin Kızıltepe ÇATOM için 51 400 ABD doları, kaynak aktarımı yapılacaktır.

Haziran 2005'de dönem kursları tamamlanmıştır. 2005 yılı ilk altı aylık dönemde daha çok kamudan eğitici desteği sağlanmıştır.

- Dönem boyu **düzenli programlardan 5.000 ve diğer etkinlik ve hizmetlerden toplam 42.000 kişi** yararlanmıştır. Diğer etkinlik ve hizmetlerden yararlanan kişi sayısının fazla olmasındaki en büyük etken yapılan köy çalışmalarıdır.
- Toplam **18 ÇATOM'un** uyguladığı **gelir getirici programlarda 6 ay içerisinde 652 katılımcı toplam 55.477 YTL gelir** elde etmiştir. 228 kişi ve 17.000 YTL ile Batmandaki her iki ÇATOM önemli pay almıştır
- Kayabağlar ve Kurtalan ÇATOM'larda kilim atölyeleri Kaymakamlığa bağlı olduğundan pazar sıkıntısı yaşanmamakta ve düzenli gelir elde etmektedirler.
- Sağlık hizmetlerinde **kısmi ve gezici poliklinik hizmetlerinden 3.000 kişi, aşı kampanyalarından 8500 çocuk ve diğer sağlık taramalarından 100 kişi** faydalanmıştır.
- **10 ÇATOM'un düzenlediği mahalle/köy çalışmalarında** sağlık eğitimi, ergenlik eğitimi, ücretsiz saç kesimi ve bakımı, sağlık taramaları ve saçlarda bit taramaları gibi konularda çalışmalar yürütülmüş ve bu çalışmalarla **toplam 13.500 kişiye** ulaşılmıştır.
- 10 ÇATOMda toplam 63 kişi iş bulmuştur. (İş bulanların 7'si SSK'lı). Adıyaman, Batman, Kilis ve Ömerli ÇATOM katılımcıları tarafından çeyiz dükkanı, dikiş atölyesi, konfeksiyon, 2 adet kuaförlük ve kafe olmak üzere toplam 6 iş kurulmuştur.

- Bu dönem diğer dönemlere nazaran kızların okumaya teşviki için daha yoğun çalışmalar yürütülmüştür. 387 kişi açık ilköğretim ve lise olmak üzere toplam **445 kişi okullara yönlendirilmiştir. 492 öğrenciye de çeşitli yerlerden burs sağlanmıştır.**
- **Yaklaşık 7.500 kişiye** ayni ve nakdi yardımlar, banka hesabı açma, dilekçe yazma, internet ve kütüphaneden yararlanılma, resmi nikah ve yeşil kart çıkarma gibi konularda **sosyal destek** verilmiştir.
- Dönem sonuna doğru piknik, eğlence, veda partileri gibi etkinlikler düzenlenmiş ve dönem boyu üretilen ürünler sergilenmiştir. Bazı ÇATOM'lar ürünleri ile sergi ve fuarlara katılarak ürünlerin satışına olanak sağlamışlardır.
- Yeni dönemde kent ve kırsal merkezli ÇATOM'larda hane ziyaretleri ve saha araştırmaları doğrultusunda bazı ÇATOM'larda ve özellikle gelir getirici faaliyetlerde sürükleyici, lokomotif sektörlerle ağırlık verilecektir.
- ÇATOM'ların daha etkin çalışabilmesi için her bölgede ÇATOM'ların dernekleşmesine çalışılmıştır. Bu bağlamda, Batman, Adıyaman, Urfa ve Mardin illerindeki ÇATOM'lar dernekleşme işlemlerini tamamlamışlardır. Kilis ve Siirt illerindeki ÇATOM'larda işlemler hala sürmektedir.

3.2.2. GENÇLİK İÇİN SOSYAL GELİŞİM PROJESİ

Proje, UNDP ile birlikte yürütülen “GAP Bölgesi’nde Entegre Bölgesel Kalkınmanın Güçlendirilmesi ve Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Giderilmesi” proje paketine, İsviçre fonlarından sağlanan hibe ile eklenmiştir. GAP İdaresi’nin 1999-2000 yılları arasında uyguladığı “Gençten Gence Sosyal Gelişim Projesi”nin sonrasında şekillenen “Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi” Habitat Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği tarafından yürütülmektedir.

Proje’nin amacı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişmenin sağlanabilmesine yönelik gençlik platformlarının kurulması için destek sağlanması; sosyal ve kültürel mekanların yaratılması; sosyal, kültürel sportif gelir getirici eğitim programlarının düzenlenmesi ve gençlik grupları arasında genişletilmiş ilişkileri kolaylaştırma yolu ile gençliğin kapasitesinin güçlendirilmesidir. Proje temelde gençlerin yerel yönetim ve karar alma süreçlerine katılımını sağlamayı hedeflemektedir. Yerel yönetimler, yerel gençlik merkezleri ve ilgili sivil toplum örgütleri ile ortaklık yöntemini esas alan projenin tüm GAP illerinde aşamalı olarak uygulanması planlanmıştır.

2001 ve 2002’de açılan Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa Gençlik Evlerini takiben Mayıs 2004’te de Kilis Gençlik ve Kültür Evi, geçici mekanın teknik donanımının tamamlanmasıyla hizmete girmiştir. Temmuz 2004 tarihinde ise Şırnak Gençlik ve Kültür Evi, teknik donanımı tamamlanarak açılmıştır. 8. Gençlik ve kültür evi için Siirt’te yer bulunmuş ve Valilik ile protokol imzalanma aşamasına gelinmiştir.

Projenin ikinci aşamasında (2004-2006); gençlere beceri ve meslek edindirme, istihdam garantisi vb. amacıyla eğitim programları verilmesi ana hedefler olarak belirlenmiştir.

Gençlik evleri toplum tarafından önemli ölçüde benimsenmiştir. Proje; yerel yönetimler, resmi kurumlar, üniversiteler, aileler ve basın tarafından da desteklenmektedir.

Mevcut 8 adet gençlik ve kültür evinde yürütme kurulları oluşturulmuştur.

Kurulduğu günden Temmuz 2004'e kadar 3 029 gencin üye olduğu bu merkezlerde, tanıtım ve bilgilendirme toplantılarıyla 22 862, kapasite artırıcı etkinliklerle 6 276, sosyal/kültürel etkinliklerle 6 520, toplumsal kalkınma etkinlikleriyle 2 918 olmak üzere yaklaşık 40 bin gence ulaşılmıştır.

Gençlik ve Kültür Evi Üye Sayıları (Aralık 2004 itibariyle)

Mardin	136
Diyarbakır	78
Şanlıurfa	114
Adıyaman	73
Batman	111
Şırnak	32
Kilis	73
Toplam	617

Gençlik ve kültür evleri'nde düzenlenen eğitim ve etkinlikler sonucunda Aralık 2003-Aralık 2004 döneminde toplam 11 831 gence ulaşılmıştır. Projenin 42 aylık tüm dönemini kapsayan süre zarfında, tanıtım ve bilgilendirme toplantıları haricindeki verilere bakıldığında, kapasite artırıcı, sosyal-kültürel, toplumsal ve istihdam getirici etkinliklerle birlikte toplam 21 598 gence ulaşılmıştır.

Gençlik ve kültür evlerinde üniversiteye hazırlık, bilgisayar, resim, müzik, halkla ilişkiler, tiyatro ve halk oyunları kursları verilmiştir. Ayrıca, Mardin'de serigrafi atölyesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2004 yılında gençlik evlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin illere göre dağılımı şöyledir:

Gençlik ve Kültür Evi Faaliyetleri, 2004

	Mardin	Diyarbakır	Şanlıurfa	Adıyaman	Batman	Kilis	Şırnak
Üniv. Haz. Kursu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bilgisayar Eğt.	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
Resim	-	-	-	-	✓	-	✓
Müzik	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
İngilizce Kursu	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Halkla İliş.Kursu	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro	✓	-	✓	-	✓	✓	✓
Halkoyunları	✓	✓	-	-	✓	✓	✓
Serigrafi	✓	-	-	-	-	-	-
Burs	✓	-	✓	✓	-	-	-
El Sanatları	✓	-	-	✓	-	-	-
Satranç	✓	✓	✓	✓	-	-	-
Arapça Kursu	-	-	-	-	-	✓	-
Almanca Kursu	-	-	-	-	-	-	✓

Diyarbakır ve Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evleri, Avrupa-Akdeniz Gençlik Eylem Programı (Euro-Med) kapsamında gerçekleştirilmek üzere gençlik değişim projeleri hazırlamışlardır. Bu kapsamda Diyarbakır Gençlik ve Kültür Evi'nin hazırladığı "Sanat ve Kültür Aracılığıyla Sürdürülebilirlik Projesi"; Fransa, Lübnan, İspanya, Almanya, Malta ve Türkiye'den toplam 29 kişilik bir uluslararası gençlik grubunun katılımıyla 29 Ağustos- 7 Eylül 2003 tarihleri arasında

Diyarbakır'da gerçekleştirilmiştir. Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evi tarafından hazırlanan "Sürdürülebilir Bir Çevrede Yaşayabilmek İçin Eşit Fırsatlara Sahip Olmak" başlıklı proje, komisyon tarafından kabul edilmiştir.

Ekim 2003'te projenin "Sosyal Etki Değerlendirme Çalışması (SED)" gerçekleştirilmiş, programın zayıf ve aksayan yönleri ile güçlü ve başarılı yönlerinin saptanarak, gençlik evleri ve programların geliştirilmesine yönelik stratejilerin ortaya konması amaçlanmıştır. Bağımsız bir göz tarafından gerçekleştirilen SED raporuna göre, proje uygulamaları sonucunda Gençlerin yardımlaşma ve dayanışma duyguları gelişmiştir. Örneğin; Mardin Gençlik ve Kültür Evi, yürütme kurullarında aldıkları bir kararla ekonomik yoksunluk içinde olan arkadaşları için destek fonu oluşturmuştur. Ayrıca, Gençlerin, Gençlik ve Kültür Evinde edindikleri bilgi ve becerileri çevreleriyle paylaşma konusunda hevesli oldukları görülmüştür. Özellikle il dışında katıldıkları programlardan sonra, aldıkları eğitimi bir program dahilinde Gençlik ve Kültür Evindeki diğer arkadaşlarına aktarmış, okul arkadaşları ve yakın çevreleriyle de paylaşmışlardır.

2004 yılında yurtiçi veya yurtdışı gençlik değişim programlarına; Adıyaman'dan 4, Batman'dan 7, Diyarbakır'dan 6, Kilis'ten 3, Mardin'den 2, Şanlıurfa'dan 6, Şırnak'tan 6 genç olmak üzere toplam 34 genç katılmıştır.

Eğitim ve Toplantılar

- Gençlik yürütme kurullarına seçilen gençlerin kapasitelerinin artırılması ve bölgesel işbirliğinin geliştirmesine yönelik olarak 9-13 Temmuz 2002 tarihleri arasında Gökçeada/Çanakkale'de bir yaz okulu eğitimi düzenlenmiştir. GAP İdaresi, Habitat Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği proje sorumluları ile Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evleri proje asistanları ve gençlik yürütme kurul üyelerinin katılımıyla gerçekleşen toplantıda iletişim ve liderlik, gönüllülük, ekip çalışması ve saha çalışması konularında eğitim verilmiştir.
- UNDP, GAP İdaresi, OHAL Valiliği, Habitat Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği, Dicle Üniversitesi ve Cisco Systems ortaklığı ile kurulan Cisco Yerel Bilgisayar Ağları Akademisi'nin açılışı 23 Aralık 2002 tarihinde Diyarbakır'da yapılmıştır. Akademi'de dersler Şubat 2003'te başlamıştır.
- 18-20 Nisan 2003 tarihleri arasında Şanlıurfa'da düzenlenen "İletişim, Halkla İlişkiler, Medya ve Rapor Yazma Eğitimi"ne 24 genç katılmıştır.
- Şanlıurfa'da GAP-GİDEM öncülüğünde 25-26 Nisan 2003 tarihleri arasında Ticaret ve Sanayi Odası'nda gerçekleştirilen "Turizm" konulu eğitime gençlik evinden 20 genç ile il ve ilçe otellerin personelleri katılmıştır.
- Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evi tarafından, 28 Nisan 2003 tarihinde Ankara'da yapılan Dünya Bankası Gençlik Stratejisi toplantısına katılım sağlanmıştır.
- Habitat Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği tarafından 17-19 Mayıs 2003 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen ve ülke genelinden 200 gencin katıldığı "AB ve Gençlik" ulusal gençlik diyalog atölye çalışmasına gençlik evlerinden 14 genç katılmıştır.
- 23-24 Ağustos 2003'te Antalya'da düzenlenen "AB'ye Giriş Sürecinde Yerel Yönetimler Yasa Tasarısına Gençlerin Katkısı" adlı toplantıya katılım sağlanmıştır.

- 10-11 Ekim 2003 tarihlerinde Diyarbakır'da birçok sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve akademisyenin katıldığı "Birleşmiş Milletler Küçük Ölçekli Hibeler Programı –GEF SGP- ve Avrupa Komisyonu Projeleri Bilgilendirme Toplantısı"na proje il asistanları da katılmışlardır.
- 12-13 Ekim 2003'te Diyarbakır'da düzenlenen "Web İletişimi Eğitimi"ne proje il asistanları katılmıştır.
- 17-21 Ekim 2003 tarihleri arasında GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü'nde düzenlenen "Mikro İşletmecilik (Girişimcilik)" eğitimine gençlik ve kültür evi üyeleri de katılmıştır.
- Adıyaman Gençlik ve Kültür Evi'nde Kasım 2003'te, Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evi'nde Aralık 2003'te bilgisayar atölyelerinin kurulmasıyla, Bölge'deki tüm gençlik ve kültür evlerinde bilgisayar eğitimi vermeye başlanmıştır.
- Bölge'deki gençlik evleri vasıtasıyla 11 genç kızın, GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü tarafından uygulanan burs projesinden yararlanması sağlanmıştır.
- 26-28 Aralık 2003 tarihinde Şanlıurfa'da gerçekleştirilen Yürütme Kurulları Eğitim Toplantısı'nda; "İzleme-Değerlendirme, Raporlama ve Avrupa Birliği Gençlik Programları Eğitimi" verilmiştir.
- Aralık 2003'te Türkiye Aile Planlaması Vakfı ortaklığı ile gerçekleştirilen üreme sağlığı eğitimine 45 genç katılmıştır. Ayrıca Türkiye Aile Planlaması Vakfı ile Avrupa Birliği'ne yapılan Cinsel Sağlık Akran Eğitimi Projesi kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Proje kapsamında iki yıl boyunca Güneydoğu Anadolu'da gençlik evlerindeki gençleri hedef alan Diyarbakır Merkezli Eğiticiler Eğitimi verilecektir.

2004 yılında aşağıdaki eğitim ve toplantılara katılım sağlanmıştır:

- Yerel Gündem 21 Ulusal Gençlik Paramentosu Toplantısı, 19-22 Şubat 2004, İzmir
- "Networking Among Local Youth Platforms in Europe", 13-16 Mart 2004, İstanbul
- Yerel Gündem 21 Ulusal Gençlik Paramentosu Toplantısı, 22-24 Nisan 2004, Tarsus
- Yerel Gündem 21 Ulusal Gençlik Paramentosu Kuruluşu, 18-21 Mayıs 2004, Ankara
- Girişimcilik Eğitimi, 19-24 Nisan 2004, Mardin
- Yerel Yönetimlerin Avrupa Bütünleşmesinde Geçliğin Katılımı, 26-Haziran-1 Temmuz 2004, Bulgaristan
- Cinsiyet Eşitliği Eğitimi, 28-30 Mayıs 2004, İstanbul
- Yerel Gündem 21 Ulusal Gençlik Paramentosu Koordinasyon Toplantısı, 23-25 Temmuz 2004, Malatya
- Yerel Gündem 21 Ulusal Gençlik Paramentosu Yaz Okulu, 6-12 Eylül 2004, Trabzon
- Güney Doğu Anadolu Gençlik İçin Sosyal Gelişim Programı Yaz Okulu, 30 Eylül-3 Ekim 2004, Mersin
- "Avrupalı Gençler Türkiye'nin Katılımını Tartışıyor" Avrupa Gençlik Zirvesi, 10-12 Aralık 2004, İstanbul
- Avrupa-Akdeniz Gençlik Eylem Programı (Euro-Med) eğitimi alan Şanlıurfa Gençlik ve Kültür Evi yürütme kurulu üyelerinin çalışmaları ve Habitat Yerel Gündem 21 Gençlik Derneği'nin desteği ile Avrupa Komisyonu'na sunulmuş kabul edilen "Sürdürülebilir Bir Çevrede Yaşayabilmek İçin Eşit Fırsatlara Sahip Olmak" adlı proje 3-11 Nisan 2004 tarihleri arasında Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamındaki değişim programına Fransa, İtalya, Yunanistan, Mısır, Ürdün ve Türkiye'den 38 genç katılmıştır.

- Adıyaman Gençlik ve Kültür Evi tarafından “Adıyaman Perra Antik Kentinde Gençlerle Arkeoloji” konulu Eylem 1 değişim programı gerçekleştirilmiştir. Programa Romanya, Letonya ve Türkiye’den yaklaşık 40 genç katılmıştır.
- 30 Eylül- 3 Ekim 2004 tarihleri arasında düzenlenen Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi Yaz Okulu süresince yeni projeler hazırlanarak DPT ve Ulusal Ajansa sunulmuştur. Bu projeler şunlardır:
 - Şırnak Eylem 3 Projesi – “Yeni Bir Dünya”
 - Diyarbakır Eylem 3 Projesi – “Diyarbakır Kızları Eğitimde Sorun Değil Örnek Olmak İstiyor”
 - Diyarbakır Eylem 3 Projesi – “Gençleri ve Aileleri Madde Bağımlılığına Karşı Eğitmek”
 - Adıyaman Eylem 3 Projesi – “Gençler, Çocuklar İçin Yarın Değil Bugün”
 - Şanlıurfa Eylem 3 Projesi – “Yeniden Okula Yeniden Hayata”
 - Batman Eylem 3 Projesi – “Yeşil Bir Batman İçin Elele”
 - Kilis Eylem 3 Projesi – “Unutulmasın Yaşatılsın”
 - Gaziantep Eylem 1 Projesi – “Kültürlerin Buluştuğu Nokta Gaziantep”
 - Mardin Eylem 1 Projesi – “Genç Tarih”
 - Siirt Eylem 3 Projesi – “Sirt’te Sinema’ya Merhaba”

Proje uygulandığı dönem süresince başarı ödülleri almış ve örnek proje olarak değerlendirilmiştir:

- Mardin Gençlik ve Kültür Evi, Kasım 2001’de “KASAKOM (Gönüllü Kuruluşlar Ulusal Kadın Sağlığı Komisyonu) Milenyum Gençlik Ödülü”ne layık görülmüştür.
- Mart 2002’de Danimarka’da Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından gerçekleştirilen Dünya Gençlik Forumu’nda programın en başarılı 6 projesinden biri olarak seçilmiştir.
- Proje 26 Ağustos-4 Eylül 2002 tarihleri arasında Güney Afrika’nın başkenti Johannesburg’ta düzenlenen “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi”nde Türkiye’nin sunduğu en iyi 23 örnek proje içinde yer almıştır.
- Proje, 7-9 Eylül 2002 tarihlerinde İskenderiye’de düzenlenen Gençlik İstihdam Zirvesi’nde sunulmuştur.
- Japonya-Kyoto’da 3. Dünya Su Forumu (16-23 Mart 2003) kapsamında düzenlenen Su Eylem Yarışması’na katılan 870 projeden seçilen 150 proje içine Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi de girmiştir. Projenin poster sunuşu 20-21 Mart 2003’te Kyoto’da GAP İdaresi tarafından gerçekleştirilmiştir.
- Proje, 13-17 Haziran 2004 tarihleri arasında Dubai’de UN, Habitat ve Dubai Belediyesi işbirliği ile gerçekleştirilen, dünyadaki diğer benzer sosyal kalkınma projelerinin de değerlendirildiği Teknik Danışma Kurulu Toplantısı’nda “İyi Uygulama” olarak seçilmiştir.

3.2.3. GAP BÖLGESİ'NDE HALK SAĞLIĞI PROJESİ

Projenin amacı; barajların ve sulama altyapılarının tamamlanması, tarımda sulamanın yaygınlaşması, ürün deseninin ve tarımsal pratiklerin değişmesi, sanayileşme ve kentleşme sonucunda oluşacak ekolojik ve çevresel değişmelere bağlı olarak ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarını, özellikle su ile gelen hastalıkları ve nedenlerini belirlemek; bunların önlenmesine yönelik politika, strateji ve uygulama yöntem ve araçlarını geliştirmek; bu alanda bir izleme ve değerlendirme sistemi kurmaktır. Proje kapsamında bir "GAP Bölgesi Halk Sağlığı Eylem Planı"nın hazırlanması yoluyla, kuruluşlar ve sektörler arası eşgüdümün sağlanarak, sağlık sorunlarının önlenmesinde entegre bir yaklaşımın hayata geçirilmesi amaçlanmıştır.

GAP kapsamındaki 9 ilde yürütülen bu araştırma projesi kapsamında sağlık hizmetlerinin durumu, üreme sağlığı, çocuk sağlığı, bulaşıcı hastalıklar, enfeksiyon ve paraziter hastalıklar, kronik hastalıklar, çevre, özürülüler ve mevsimlik göçler konuları bulunmaktadır.

20 Mart 2001 tarihinde ilgili tarafların katılımı ile Diyarbakır'da açılış toplantısı yapılmış, 30 Mart 2001 tarihi itibarıyla de konsorsiyum, çalışmalarına başlamıştır. Aylık olağan konsorsiyum toplantıları Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında Diyarbakır ve Gaziantep'te yapılmıştır.

2002 başı itibarıyla saha ve laboratuvar çalışmaları ile il verilerinin bilgisayara girilmesi tamamlanmıştır. Doğu Araştırma Merkezi (Dicle Üniversitesi) ve Batı Araştırma Merkezi (Gaziantep Üniversitesi) üyeleri bir araya gelerek veri değerlendirmede standart tablo geliştirme için çalışmalarını tamamlamışlardır. Ayrıca, Mart 2002'de eksik verilerin saptanması; verilerin standart hale getirilmesi; çevre, tarım ve veterinerlik ile ilgili bilgilerin tablolaştırılması üzerinde çalışılmıştır.

Rapor döneminde Şanlıurfa ve Siirt illerindeki laboratuvar çalışmaları ile ilgili veriler bilgisayara girilerek taslak sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre Şanlıurfa'da araştırma kapsamına giren toplam 1 021 kişinin 522'sinde (% 51.12), Siirt'te 219 kişinin 71'inde (% 32.42) bir paraziter hastalık olduğu teşhis edilmiştir.

Dicle Üniversitesi tarafından Eylül 2002'de Diyarbakır'da düzenlenen "Ulusal Halk Sağlığı Kongresi"nin ilk günü GAP İdaresi'ne ve bu projenin çıktılarına ayrılmıştır.

Türkiye Parazitoloji Derneği ve Bölge üniversiteleri tarafından hazırlanan raporlar yayımlanmıştır. Raporlar, araştırma sonuçlarının değerlendirmesini ve sağlık sorunlarının önlenmesine yönelik eylem planını içermektedir.

GAP Bölgesi'nde mevcut olan ve sulamanın başlamasıyla birlikte ortaya çıkabilecek hastalıkların önlenmesine yönelik strateji, yöntem ve uygulamaları içeren Halk Sağlığı Projesi'nin araştırma aşaması tamamlanmıştır. Bu araştırma sonucunda 2 proje hayata geçirilmiştir:

a) Diyarbakır ve Batman illerinde Sıtma Kontrol Çalışmalarının Güçlendirilmesi Projesi

Proje, GAP İdaresi'nin Mayıs 2004'te Sağlık Bakanlığı ile yapmış olduğu işbirliği protokolü çerçevesinde uygulamaya konulmuştur. Proje ile Diyarbakır ve Batman İllerinde sıtmayı bir yıl içerisinde 2003 yılına göre en az % 50 azaltmak amaçlanmaktadır.

Batman ve Diyarbakır'da 2003 sıtma verilerine göre 7 287 vaka tespit edilmiştir. Ülke genelinde vaka sayısı 9 222 olup, bunun % 79'u Diyarbakır ve Batman illerindedir. Ayrıca diğer illerde tespit edilen vakaların çoğu bu iki il kökenlidir.

Proje kapsamında Diyarbakır'da 792 lokaliteden 728'ine ayda bir kez, 64'üne ayda iki kez, Batman'da ise 252 lokaliteden 200'üne ayda bir kez 52'sine ayda iki kez ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen projede vektör sivrisineğe yönelik olarak Diyarbakır'da 90 lokalitede ilaçlama yapılırken Batman'da 47 lokalitede ilaçlama yapılmıştır. Toplam 10 000 hane koruma altına alınmıştır. Türkiye genelinde sıtma vakalarının % 79'unun görüldüğü bu illerde yöre halkına ve sağlık personeline yönelik eğitim çalışmaları yapılmıştır.

Proje tamamlanmış olup final raporu hazırlanmaktadır.

b) Topluma Dayalı Ana Çocuk Sağlığı Projesi.

Topluma Dayalı Ana Çocuk Sağlığı Projesi'nin amacı kısa ve orta vadede, katılımcı ve topluma dayalı bir temel olarak koruyucu sağlık hizmeti sunma modeli geliştirip uygulayarak, pilot uygulama yapılan alanlarda ana-çocuk sağlığı göstergelerinin sürdürülebilir bir biçimde iyileştirilmesi ve pilot uygulama sonuçlarına dayalı olarak tekrarlanabilir model veya modeller geliştirilmesidir.

Proje kapsamında pilot il seçilen Batman'da toplam 1 500 hane belirlenerek saha çalışmalarına başlanmıştır. Batman İl Müdürlüğü tarafından seçilen ve eğitimden geçirilen 15 yarı gönüllü bayan aracılığı ile 1 762 kadına ve 5 yaş altı 1 296 çocuğa yönelik eğitim, izleme ve yönlendirme çalışmaları yürütülmektedir.

2005 yılı içinde proje Şırnak İli'ne yaygınlaştırılmış ve Şırnak Sağlık İl Müdürlüğü tarafından 15 yarı gönüllü bayan seçilerek eğitim verilmiştir. Bu yarı gönüllüler Cizre ilçesindeki bir gecekondu mahallesinde 1500 hanede kadınlar ve 5 yaş altı çocuklara yönelik sağlık eğitimi, izleme ve yönlendirme çalışmalarına başlamışlardır.

3.2.4. KÖYE DÖNÜŞ VE RAHABİLİTASYON PROJESİ

Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi, terör nedeniyle köylerini terk etmek durumunda kalan nüfustan, köylerine kendi istekleri ile geri dönenlerin acil ihtiyaçlarının aynı olarak karşılanması, sürdürülebilir yaşam koşullarının desteklenmesi amacıyla yürütülmektedir.

Proje, GAP İdaresi ve İçişleri Bakanlığı'nın işbirliği ile 1999 yılından itibaren Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak illerinde yürütülmektedir. Son dört yıldır, valilikler tarafından uygulanan proje için GAP İdaresi kaynak aktarmaktadır: 2002 yılında 1 939 milyar TL, 2003 yılında 2 trilyon TL, 2004 yılında ise 2 trilyon 269 milyar TL kaynak aktarılmıştır. Proje kapsamındaki gerçekleştirmeler aşağıda özetlenmiştir:

- Diyarbakır İli'nde bir köy ve bir mezrada toplam 50 adet konut ve altyapı çalışmaları; iki köyde harita-imar ile içmesuyu temini çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Toplam 38 köy ile 33 mezrada 1 358 aile, 7 356 nüfusun köye geri dönüşü tamamlanmıştır.
- Batman İli'nde 5 köy ve 5 mezrada 141 ailenin köye dönüşü ve iskanı tamamlanmış ve bu ailelere tarımsal destek programları uygulanmıştır.

- Mardin İli'nde 120 köy ve 71 mezrada toplam 1 800 aile, 12 000 nüfusun, geri dönüşü tamamlanmış ve buralarda köy sosyal tesislerinin onarım ve yapımı ile altyapı hizmetleri gerçekleştirilmiştir; tarımsal faaliyetlere destek sağlanmıştır.
- Siirt İli'nde 49 köy ve 15 mezrada toplam 1 446 aile, 8 134 nüfusun geri dönüşü sağlanmıştır (Haziran 2002 itibariyle). Ayrıca, köy sosyal tesislerinin onarım ve yapımı, altyapı hizmetleri ve tarımsal destek programları gerçekleştirilmiştir.
- Şırnak'ta ise 2 köyde 187 aile yatırım programına dahil edilmiştir. Bir köyde, proje çerçevesinde hayvancılığın geliştirilmesine yönelik uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamındaki diğer köy ise Başbakanlık Makamı'nca "merkez köy" uygulaması için pilot alan olarak benimsenmiş ve 106 konutun inşasına proje dışı kaynaklardan hızla başlanmış ve tamamlanmıştır.

Aralık 2004 itibariyle projenin maddi gerçekleşmesi tabloda verilmektedir:

İl	Karakteristik	2004 Ödeneği * (Milyar TL)	2004 Aralık Sonu Gerçekleşme (Milyar TL)
Diyarbakır	5 Köy 472 aile	600	522
Şırnak	4 köy 282 aile	450	392
Batman	3 köy 250 aile	450	392
Siirt	2 köy 173 aile	400	348
Mardin	2 köy 250 aile	369	321
Toplam	16 köy 1 427 aile	2 269	1 974

* 2004 Yılı Yatırım Programı ödeneklerinin % 13'ü iptal edilmiştir.

3.3. KÜLTÜREL VE ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

3.3.1. HASANKEYF TARİHİ VE ARKEOLOJİK SİT ALANI ARAŞTIRMA, KAZI VE KURTARMA ÇALIŞMASI

Projenin amacı, Ilısu Baraj Gölü Aynası altında kalacak olan Hasankeyf'te kazı ve kurtarma çalışmalarının yapılması, taşınabilecek olan eserlerin taşınması ve belgelenecek yayınlanmasıdır.

Proje, Ilısu Baraj Gölü altında kalacak olan Hasankeyf yerleşmesindeki kültür varlıklarının kurtarılması amacıyla, 1991 yılında, Kültür Bakanlığı, GAP İdaresi ve Prof. Dr. Oluş Arık arasında imzalanan bir protokol ile başlatılmıştır. Çalışmaların kapsamını; Hasankeyf sit alanındaki toprak üstünde görülebilen mimari veya kültür varlıklarının tespiti, rölöve, topografik ve jeolojik çalışma, haritalama projelerinin gerçekleştirilmesi, taşınabilir olanların taşınması, yeraltında kalan ve farklı devirlere ait kültür tabakalarındaki kültür varlıklarının arkeolojik kazılarla yer üstüne çıkarılması, korunması, belgelenmesi ve yayınlanması oluşturmaktadır.

2001 yılı içinde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında tüm sit alanının yüzey araştırılması ve kontrolü tekrar yapılmıştır. Merkezi kazı alanında anıtsal bina kalıntısı, küçük bir külliye, kentin kuzeyinde "Cami-i Mardinike" denilen anıtsal kalıntı kazılarak ortaya çıkarılmıştır. 1986-1991 yılları arasında ele geçen buluntular yeni baştan sınıflandırılıp düzenlenerek envanteri yapılmıştır. Daha önceki yıllarda oluşturulan kazı fotoğraf ve slayt arşivine 2001 yılı sonuçları eklenmiştir.

2002 yılı kazı çalışmaları süresince buluntuların bilimsel olarak envanterlenmesi ve restorasyon çalışmalarının yapılması, ortaya çıkan kültür varlıklarının planlarının alınması ve fotoğraflanarak belgelenmesi işlemleri yapılmıştır.

- Kale merdivenlerinin onarımı ile çökme tehlikesi bulunan Kale Orta Kapısı'nın, koruma-onarım, geçici destekleme ve sergileme projeleri hazırlanmış ve uygulama projesi tamamlanmıştır. Bu bağlamda, Orta Kapı askıya alınarak, acil restorasyon müdahalesi yapılmıştır. Ayrıca, Kale'de yer alan Büyük Saray'ın fotogrametrik belgelenmesine yönelik olarak birinci etap çalışmaları tamamlanmıştır.
- Koç Camii'nin alçı eyvan mihrabının koruma-onarım projesine yönelik uygulama çalışmaları tamamlanmıştır. Duvar askıya alınmıştır.

2003 yılında çalışmalar 8 merkezde yürütülmüştür. Geçmiş yıllarda başlanan Cami-i Mardinike, Seramik fırını, Mescit-Küllüye kompleksi, Koç Camii ve Süleyman Camii önünde sondaj kazılarına devam edilmiştir. Kilise olarak bilinen mekan kazı çalışmalarıyla açığa çıkartılmıştır. Rızk Camii'nde kazı çalışmalarına başlanmış; Camii'nin yıkık olan harim kısmı açığa çıkartılmıştır. Koç Camii'nin avlusu açılarak, kitabesi ortaya çıkartılmıştır. Büyük sarayı çevreleyen surun sınırı ve kapısını bulmaya yönelik olarak kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Büyük Saray-Ulu Camii bağlantıları araştırılmıştır. Büyük Saray'ın içinde yer alan bazı mekanlar, kazı çalışmalarıyla ortaya çıkartılmıştır.

Belgeleme çalışmaları kapsamında; Büyük Saray'ın kazı-geçici koruma-restitüsyon çalışmalarında, plan-kesit-elevasyon olarak klasik ve dijital yöntemle belgelenmesi, 2003 yılında ortaya çıkarılan alanların, içerdikleri mimari eserlerle birlikte arkeolojik rölovelerle saptanması, Ulu Camii plan-kesit-elevasyon olarak fotogrametrik belgeleme çalışmaları, Zeynel Bey Türbesi belgeleme, restitüsyon ve koruma-onarım projeleri ile kazılarda ele geçen seramik, çini, lüle alçı, cam ve sikke gibi küçük eserlerin temizliği, tamamlanması ve korunması işlemleri yürütülmüştür.

2003 yılına yönelik programların ağırlığını restorasyon, koruma, düzenleme projeleri teşkil etmektedir. Bu çalışmalar için ekipler sit alanına ve münferit eserlere gidip gelmiş, bağlı ve anlaşılabilir buldukları kurumlarda (üniversite, laboratuvar vs.) analizleri, dökümleri, proje bölümlerini hazırlayıp, yeniden araştırma ve uygulamalar yapmak için Hasankeyf'e dönmüşlerdir. İşlerin bir kısmı tahminden önce tamamlanmış bir kısmı da bitmemiştir. Bu nedenle çalışmaların Nisan 2004 tarihine kadar devam etmesi planlanmıştır. Ancak, yaşanan yasal ve finansal sorunlar nedeniyle söz konusu çalışmalar durdurulmuştur.

Kazı sonrası çalışmalar kapsamında, 2003 yılı kazı sonrası ön rapor tamamlanarak Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Mardin Müzesi ve GAP İdaresi'ne gönderilmiştir.

4 Mart 2004 tarihinde, GAP İdaresi, Kültür Bakanlığı ve Prof. Dr. M. Oluş Arık arasında 08.08.1991 yılında imzalanan protokol feshedilmiştir. Hasankeyf ören yerine yönelik çalışmaların devam ettirilebilmesi için 5 Temmuz 2004 tarihinde GAP İdaresi, Batman Valiliği ve Prof. Dr. Abdüsselam Uluçam arasında bir protokol imzalanmıştır.

2004 yılı kazı çalışmaları 3 Temmuz - 28 Ekim 2004 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Çalışmalar; i) Kazı Çalışmaları, ii) Çevre Düzenlemesi ve Basit Onarım Çalışmaları ve iii) Diğer Çalışmalar" olmak üzere 3 ana başlık altında gerçekleştirilmiştir.

Ortaya çıkarılan buluntuların ve bu yıl çıkan envanterlik malzemelerin kaydı yapılarak, Bakanlık temsilcisi tarafından seçilen örnekler 30 Eylül 2004 tarihinde Mardin Müzesi Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.

3.3.2. GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI - KÜLTÜREL MİRASIN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ

GAP Bölgesel Kalkınma Programı kapsamındaki üçüncü bileşen Kültürel Mirasın Geliştirilmesi'dir.

Kültürel Mirasın Geliştirilmesi bileşeninin genel hedefi, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi çalışmaları ile GAP Bölgesi'nde yaşayan insanların ekonomik ve toplumsal kazanımlarının artırılmasıdır. Bu bileşen için ayrılan toplam hibe miktarı 15 milyon Euro'dur. Bunun 12 milyon Euro'su projeler için ayrılmış; 3 milyon Euro ise sağlanan hizmet için kullanılacaktır. Proje kapsamında tarihsel değere sahip kültürel dokunun tahrip edilmeden ve içinde yaşayan insanlarla birlikte korunması ve geliştirilmesi amacıyla çok sayıda faaliyet yer alacaktır.

Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi'nin temel amaçları şunlardır:

- **Eğitim:** Bölge'den farklı ilgi gruplarından 250 kişinin, Avrupa Komisyonu standartlarına uygun yeni projeler üretebilmeleri üzerine eğitilmeleri
- **Entegre Stratejik Eylem Planı:** Bölge'deki kültürel mirasın ve kültür turizminin geliştirilmesi amacıyla gelecekteki politikalara, planlara, programlara ve bütçelere çerçeve oluşturmak üzere, ilgili tüm tarafların katılımıyla yapılmış ve üzerinde uzlaşmış "Entegre Stratejik Kültürel Eylem Planı"nın hazırlanıp onaylanması
- **Projeler:** Bölge için katma değer-istihdam yaratan kültürel miras ve kültürel turizmin geliştirilmesine yönelik toplam 50 projenin hayata geçirilmesi

25 Mart 2003 tarihinde yüklenici firmanın (ÇEKÜL Vakfı) kontratı imzalaması ve başlangıç toplantısının 25 Nisan 2003 tarihinde yapılması ile proje resmen başlamıştır.

28 Mayıs 2003 tarihinde proje ofisinin kurulması, başlangıç raporu teslim edilmeden önceki gelişmelerin izlenmesi ve bundan sonra yapılacak faaliyetlerin gözden geçirilmesi amacıyla bir koordinasyon toplantısı yapılmıştır.

Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi kapsamında yerel kapasitenin geliştirilmesi; kültürel mirasa yönelik envanter çalışmaları, tanıtım faaliyetleri; tarihi alanların çağdaş teknikle ve teknoloji ile yönetimi; tarihi alanlarda, yapılarda konaklama imkanlarının yaratılması; yöresel el sanatlarının, halk sanatının-kültürünün geliştirilmesi ve üretiminin sürdürülmesi, pazarlama imkanlarının araştırılması; usta-zanaatkar yetiştirilmesi gibi ekonomik ve sosyal getiriye sahip alanlarda faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bilinebilir, erişilebilir ve sürdürülebilir çalışmalara yönelik olarak ayrılan 12 milyon Euro tutarındaki hibenin alt gruplara ayrılmak suretiyle Bölge'deki ilgi gruplarının kullanımına verilmesi mümkün görünmektedir.

30 Haziran 2003 tarihinde ABGS'de Alt Komite İzleme Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, GAP Kalkınma Programı ile Doğu Anadolu Projesi (DAP) Kalkınma Programı'nın ilişkilendirilmesi, finansman anlaşmasının revize edilmesi, programın mantıksal çerçevesinin hazırlanması gibi konular da görüşülmüştür.

22 Temmuz 2003 tarihinde GAP İdaresi'nde ikinci aylık toplantı yapılmıştır.

Revize Başlangıç Raporu İngilizce ve Türkçe kopyalar halinde Eylül 2003'te GAP İdaresi'ne teslim edilmiştir. Rapor, yapılan incelemeler sonucu uygun görülmüştür.

Eylül 2003'te, projenin Bölge içinde yaygınlaştırılması ve duyurulması ile ilgili hazırlık çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmanın içeriğini proje yönetimi eğitim program taslağı, bilgi formu, projeye önerilebilecek projeler, yöntemleri ve taslak form oluşturmaktadır.

3 Kasım 2003 tarihinde proje ofisinin teknik donanımı ve altyapısı tamamlanmıştır.

Projenin birinci 3 aylık İlerleme Raporu 3 Kasım 2003 tarihinde, ikinci 3 aylık ilerleme raporu 19 Kasım 2003 tarihinde GAP İdaresi'ne teslim edilmiş olup raporda bazı düzeltmeler istenmiştir.

10 Kasım 2003 tarihinden itibaren Teknik Destek Ekibi'nin haftalık iş planı GAP İdaresi ve Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliğı'ne (AKTT) gönderilmektedir.

GAP Bölgesel Kalkınma Programı I. Danışma Kurulu Toplantısı, proje ile ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 17 Kasım 2003 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, programın üç projesindeki (GAP-GİDEM, Kültürel Mirasın Geliştirilmesi ve Kırsal Kalkınma) gelişmeler ve önümüzdeki dönemde yapılacak faaliyetler anlatılmıştır. Ayrıca her üç projenin de birbirlerine girdi verecek ve destekleyecek şekilde planlanması gerekliliğı belirtilmiştir.

4 Aralık 2003 tarihinde Türkçe Tanıtım Broşürü'nün hazırlanması tamamlanmıştır.

5 Aralık 2003 tarihinde Danışma Komitesi'ne; TMMOB Şehir Plancıları Odası, TMMOB Mimarlar Odası, Arkeologlar Derneğı, Anadolu Sanat Tarihçileri Derneğı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Araştırma Eğitim Genel Müdürlüğü ve Yatırımlar Genel Müdürlüğü temsilcileri de dahil edilmiştir.

Kültürel Mirası Geliştirme Bileşeni 1. Danışma Komitesi Toplantısı 11 Aralık 2003 tarihinde Şanlıurfa'da yapılmıştır.

Aralık 2003-Şubat 2004 tarihleri arasında 9 ilde ihtiyaç analizi çalışmaları yapılmıştır.

- Proje için "Teklife Çağrı" duyurusu 16 Mart 2004 tarihinde yapılmıştır.
- Bu kapsamda kamu, STK ve özel sektörden yaklaşık 120 adet proje gelmiş olup projelerin incelenmesi çalışmaları tamamlanmıştır. Çalışma raporları sonucunda 32 asil, 7 yedek proje kabul görmüştür.
- 4-9 Aralık 2004 tarihleri arasında Diyarbakır-Mardin-Şırnak-Gaziantep-Kilis'te gerçekleştirilen Kültürel Mirasın Korunması ve Kültürel Turizmin geliştirilmesine yönelik Entegre Stratejik Eylem Planı (ESEP) katılımcı planlama toplantılarına, yerel kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, özel sektör, üniversite temsilcileri ve GAP İdaresi uzmanları katılım sağlamıştır.
- 27 Aralık 2004 tarihinde ESEP'e ilişkin DPT, GAP İdaresi, Teknik Destek Ekibi ve kısa dönemli uzmanların katılımıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir.
- 27 Aralık 2004 tarihinde GAP İdaresi'nde projenin 12.nci Aylık toplantısı yapılmıştır.

3.3.3. GAP BÖLGESİ'NDE YABAN HAYATININ KORUNMASI PROJESİ

Proje, özellikle ve öncelikle Fırat nehri üzerinde, nehir ve baraj gölü gibi ekosistemlerde yaşamlarını sürdüren yerleşik ve göçmen türlerin yaşam alanlarının yeniden oluşturulmasıyla, bölgedeki biyolojik çeşitliliğin korunmasını amaçlamaktadır. Projenin gerçekleştirilmesiyle, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, insan etkisi ile bozulmuş doğal sistemlerin sağlıklı yapılarına kavuşturulması ve bu çalışmanın diğer bölgeler için ve hatta uluslararası çevreler için de bir örnek çalışma oluşturması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında, Mayıs 2002'de GAP İdaresi, Çevre Bakanlığı ve Ege Üniversitesi'nden yetkililer Atatürk ve Birecik Barajları'na giderek etüt çalışmasında bulunmuşlardır.

13-16 Ekim 2002 tarihleri arasında Bölge'de daha önce belirlenen üç alan (Halfeti, Birecik Saray Mevkii ve Atatürk Baraj Gölü); çeşitlilik, doğallık, nadirlik-tipik olma, hassaslık, çevredeki diğer doğal alanlarla ilişki ve gelişme potansiyeli göstergeleri çerçevesinde incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonrasında, Atatürk Baraj Gölü Bozova Kaymakamlığı tesisleri civarında daha önce ziyaret edilen bir alanın, belirlenen kriterlere en uygun alan olduğu sonucuna varılmıştır.

Ekim ayında ayrıca, projenin akademik danışmanı Doç Dr. Ertan Taşkavak tarafından hazırlanan "Fırat Yumuşak Kabuklu Kaplumbağası (Rafetus euphraticus): Dünü, Bugünü ve Yarını" başlıklı rapor GAP İdaresi'ne ulaştırılmıştır. Rapor, Rafetus Euphraticus kaplumbağasının tanımlanması, genel morfolojik özellikleri, beslenme, üreme ve davranış özellikleri, türün genel ve Türkiye'deki dağılımı ve popülasyonu hakkında gözlemler ile türün geleceğine yönelik tehditler ve alınan/alınması gereken koruma tedbirlerine yer verilmektedir. Rapor İngilizce'ye de çevrilmiştir.

8 Mayıs 2003 tarihinde Bozova Kaymakamı eşliğinde bir arazi çalışması yapılmış olup, koruma/üretim alanı olarak kullanılması düşünülen koy için ön çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak çalışma için seçilen alanda daha önceden öngörülmemeyen bazı faktörler (insan etkisinin yoğunluğu, koya ulaşımdaki bazı problemler gibi) nedeniyle proje danışmanı ile birlikte alternatif bir alan araştırması yapılmış ve Bozova Kaymakamlığı Sosyal Tesisleri sınıırı içerisinde yer alan bir koyun daha uygun bir alan olacağı kararına varılmıştır.

Kaymakamlık'ın olumlu görüşü alındıktan sonra Dicle Üniversitesi'nden çalışmaya katılan ekiple birlikte alanın ölçümü yapılmış; Bölge Müdürlüğü ile birlikte koyun koordinatları ve haritası çıkarılmıştır.

GAP Bölgesi Yaban Hayatı Projesi ve Biyolojik Çeşitlilik Projesi kapsamında araştırılan, GAP Bölgesi'nde yaşayan canlıları gösteren ve haklarında kısa bilgi veren bir poster çalışması yapılmıştır. Hollanda Büyükelçiliği Tarım Ateşeliği'nden sağlanan finansmanla gerçekleştirilen poster, 2003 yılı Ağustos ayında Atlas Gezi ve Coğrafya Dergisi'nin eki olarak yayınlanmıştır.

"Yapay Koruma/Üreme Alanı"nın inşaatı ve kaplumbağaların yakalanması, çoğaltılması ve yetiştirilmesi esnasında kullanılacak malzemelerin alınması için ihale yapılmıştır. 31.12.2004 tarihinde yer teslimi yapılmış olup inşaat çalışmaları devam etmektedir.

Ancak, proje 2005 yılı Yatırım Programı'nda yer almamıştır.

3.3.4. AĞAÇLANDIRMA VE EROZYON KONTROLÜ PROJESİ

Projenin amacı, GAP Bölgesi'nde orman kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi, genişletilmesi, verimli ve sürekli olarak çok yönlü işletilmesi, baraj gölleri altında kalacak endemik bitkilerin şimdiden toplanarak belirli merkezlerde üretimlerinin sürdürülmesi, hayvancılık için büyük öneme sahip mer'aların korunması ve ıslah edilmesidir.

Proje, Orman Bakanlığı, TEMA Vakfı ve GAP İdaresi arasında 4 Mart 1998 tarihinde imzalanan işbirliği protokolünde belirlenen esaslara göre yürütülmektedir.

a) Adıyaman-Gerger İlçesi Diran Çayı Mikro Havza Islah Projesi: Proje alanı olan Diran Çayı Mikro Havzası'nda, arazi kullanımının usulüne uygun yapılmayışı tarımı olumsuz yönde etkilediği gibi, 5 620 ha büyüklükte olan bu alandan taşınan sediment Atatürk Baraj Gölü'ne ulaşmaktadır. Havzada bulunan 6 köy (Açma, Dağdeviren, Çamiçi, Koşarlar, Burçaklı ve Ağaçalı) yerleşiminde; kırsal kalkınma, hayvancılığın geliştirilmesi, yem bitkileri üretimi, bozuk meşe alanlarında rehabilitasyon, ağaçlandırma, erozyon önleme konularında kurslar ve eğitim çalışmaları ile ekim ve dikim uygulamaları planlanmış ve uygulamaya başlanmıştır.

<u>Faaliyetler</u>	<u>Planlanan</u>	<u>Gerçekleşen</u>
Eğimli Alan Islahı (Teras)	1 380 ha	Katkı Sorunu
Kuru Taş Duvar	5 000 m ³	Katkı Sorunu
Yem Bitkisi Üretimi	500 ha	60 ha
Meyve Ağacı	300 ha	150 ha (75 000 adet zeytin, fıstık, kayısı, erik, elma, armut, nar ve kiraz)
Arıcılık	300 adet (30 aile)	300 adet (30 aile)
Eğitim	30 adet	5 adet

1998 ve 2001 yıllarında, köylerde yem bitkileri üretimi ve mera ıslahı ile ilgili eğitim çalışmaları yapılmış; yem bitkileri üretimi için korunga, fiğ/macar fiği, sılajlık mısır tohumlarının ekimi sağlanmıştır. 2002 yılında sadece arıcılık faaliyetleri yürütülmüştür.

2003 yılı itibarıyla, proje kapsamında 21 aileye 220 adet arılı kovan dağıtılmış, 60 ha alanda 9 750 kg yem bitkisi tohumu ekilmiş, 540 kg arı otu alınmış ve arıcılık konusunda eğitim programı düzenlenmiştir.

b) Adıyaman-Merkez İlçesi Kuyulu Köyü Mera Islah Projesi: Proje kapsamına alınan 125 ha büyüklüğündeki alanda çok şiddetli erozyon vardır. Aşırı ve düzensiz otlatmanın yapıldığı bu alanda önce koruma tedbirleri ile birlikte erozyon önlemleri alınacak, dere ve dereciklerde kuru duvar eşikleri ve yamaç arazilerde teraslar yapılarak toprak dayanıklı hale getirilecek ve saha bitkilendirilecektir. Proje uygulama alanının Şanlıurfa-Adıyaman karayolu üzerinde olması nedeni ile de çalışmalar bu yöre için örnek teşkil edecektir. Ayrıca, mera alanından faydalanan sürü sahiplerine de yem bitkileri üretim alışkanlığı kazandırılması amaçlanmıştır.

<u>Faaliyetler</u>	<u>Planlanan</u>	<u>Gerçekleşen</u>
Eğimli Alan Islahı (Teras)	65.5 km	65.5 km
Kuru Taş Duvar	655 m ³	655 m ³
Yem Bitkisi Üretimi	250 ha	250 ha
İhate (Tel Çit)	5.9 km	5.9 km
Sıvat Yapımı (3 gözülü)	1 adet	1 adet

2002 yılı sonuna kadar teraslarda ve bitkilendirme çalışmalarında 8 200 kg korunga tohumu ve 2 550 kg macar fiği kombine edilerek kullanılmış; ICARDA'dan getirilen 70 adet tüplü çalı türleri (shurbs) sahaya dikilmiş, 35 km teras onarılmış, doğadan alınan 1 640 kg fiğ ve korunga tohumu, 1 200 kg fiğ ve arpa tohumu ve 1 200 kg tritikale tohumu ekilmiş; 2.4 km ihate hattı onarılmıştır. Aynı bölgede 125 hektar alana ilave olarak 175 hektarlık alanda benzer çalışmaların uygulanabilmesi için etüd ve planlama çalışmaları yapılmıştır.

2003 yılında 25 km teras onarımı, 30 ha alanda yem bitkisi üretimi, 1 km tel çit onarımı yapılmıştır. Mera alanına çalımsı bitkiler dikilmiş, 4 000 kg tohum ekilmiştir. 200 ton gübre atılmıştır.

c) Tuzlanan Alanlarda Bitkilendirme ve Araştırma Projesi (1999-2000): Şanlıurfa'nın Akçakale İlçesi'nde yürütülen proje kapsamında 400 adet Fırat Kavağı (tuza dayanıklı) fidan Elazığ Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nden temin edilmiş ve Gündoğan Köyü'nde bir çiftçinin arazisine dikilmiştir.

d) Birecik ve Karkamış Barajları Göl Alanlarının Florostik Yapısı (2000-2001):Birecik ve Karkamış Baraj gölleri altında kalacak olan ve kurtarılması gereken bitkileri saptayabilmek için, su altında kalacak alanların floristik kompozisyonunun bilinmesi gerekmektedir. Ayrıca, varsa lokal endemik bitkilerle ekonomik değeri olan, dar yayılışlı baklagil ve buğdaygil familyalarına ait bitkilerden gerekli olanların her şartta korunması için önlemler alınmalıdır. Bu amaçla, Mayıs 2000'de Türkiye Erozyonla Mücadele ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) ve GAP İdaresi bir çalışma yapmıştır.

Birecik Baraj Göl Alanlarının Florostik Yapısı: Halfeti-Birecik ilçeleri arasındaki Fırat nehri yatağının ve çevresinin floristik yönden araştırılması ve bitki envanterinin çıkarılması doğrultusunda arazide gözlemler yapılmış ve bitki örnekleri toplanmıştır. Alan 300-350 m'lik yükseltilerde yer almakta olup, tamamen tarım amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle doğal bitki örtüsü yok denecek kadar azdır. Özellikle her yıl işlenen bağ bahçe kenarlarında tek yıllık otsu bitkiler bulunmaktadır. Bunun yanında çok yıllık gruplardan ağaç ve çalı formundaki meyve ağaçları da hayli boldur. Ancak bu meyve ağaçları baraj nedeniyle kesilmektedir. Yine bağ ve bahçe kenarlarında süs bitkilerinin bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan *Melia azederah* ağacı ülkemizde park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirildiği halde alanda doğallaşmış olduğu gözlenmiştir. Yine değişik formlarda güllerin ve zeytin ağaçlarının görüldüğü alanda Antepfıstığı bitkisi de hayli bol olarak bulunmaktadır. Kültürü yapılan hem otsu hem de ağaç ve çalımsı formların benzerlerini yine aşağı yukarı aynı iklimsel özelliklere sahip yerlerde yetiştirilme imkanı olduğundan genetik kayıp diye bir durum söz konusu değildir.

Vadiden biraz yukarıya doğru çıkıldıkça (400-500 m) alanın bitki örtüsü değişmekte ve genelde tek yıllık otsu ve geniş yayılışlı türler hakim konuma geçmektedir. Alanda tanınan türler gözlem olarak yazılmış, tanınamayanlardan da herbaryum örnekleri alınmıştır.

Karkamış Baraj Göl Alanlarının Florostik Yapısı: Karkamış Barajı'nın yapımı ile Karkamış ile Birecik İlçeleri arasında kalan nehir havzası boyunca su toplanmıştır. Nehir yatağı kenarlarında tarım arazisi olarak kullanılan alanlar tamamen sular altında kalmıştır. Bu alanlar tarım arazisi olarak kullanıldığı için doğal bitki örtüsü bakımından son derece fakirdir. Beldenin güneyine doğru çıplak, yoğun otlama baskısı altında bulunan hemen hemen hiçbir bitki türünün çiçeklenemediği, zayıf bitki örtüsüne sahip tepeler bulunmaktadır. Bu tepeler barajda biriktirilecek olan su seviyesinin yükselmesinden etkilenmiştir. Bu alanlarda yöre halkının da durumu göz önüne alınarak ekolojik şartlara uygun ağaçlandırma faaliyetleri yapılabilir. Bu alanın bazı kesimlerinde ise kuru tarım ve antepfıstığı tarımı yapılmaktadır.

Sonuç olarak sular altında kalan kısımlarda kaybolan bir bitki örtüsü mevcut değildir.

e) Şanlıurfa Tünel Çıkış Ağız Ağaçlandırma Projesi (2000-2001): Şanlıurfa tüneli çıkış ağız ile Harran regülatörü arasında kalan ana isale kanalı boyunca 50 ha'lık alanda ağaçlandırma yapılması planlanmıştır. Bu kapsamda, DSİ XV. Bölge Müdürlüğü'nün katkıları ve halk katılımı ile birlikte 2000 yılında, Orman Bakanlığı'ndan 57 500 ve Türkiye Ziraatçılar Derneği'nden 2 000 deneme amaçlı Paulownia fidanı olmak üzere toplam 59 500 adet fidanın dikimi gerçekleştirilmiştir.

f) Mardin Taçlandırma Projesi: Mardin kent yerleşimi ile Hava Radar Komutanlığı arasında kalan boş alanın ağaçlandırılması amacıyla "Mardin'i Taçlandırma Projesi"ne başlanmıştır. Bu çerçevede toplam 31 465 adet fidan GAP İdaresi, Orman Bakanlığı Mardin Fidanlık Müdürlüğü, askerler, belediye ve halk katılımı ile dikilmiştir.

g) Atatürk Barajı Çevresinde Ağaçlandırma Projesi (1999-2000): Proje, Adıyaman'da Valilik, 2. Kolordu Komutanlığı ve üniversitelerin işbirliği ile faaliyete geçirilmiş ve "Mehmetçik-Üniversite Gençliği Elele GAP Ağaçlandırma Projesi" çerçevesinde ilk adımlar atılmıştır. Yapılan faaliyetlere GAP İdaresi de katkı sağlamış ve 120 000 adet fidan ile 100 ha alan ağaçlandırılmıştır.

h) Rekreasyon Amaçlı Ağaçlandırma Faaliyetleri: GAP İdaresi, 1999 yılından beri ilgili kurumlar ve halk katılımı ile 9 ilde küçük çaplı erozyon kontrolüne, rekreasyona ve özellikle Bölge'nin mevcut orman varlığını artırmaya yönelik ağaçlandırma faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Belediyelerin talebi üzerine GAP İdaresi tarafından alınan fidanlar belediye ve halk katılımı ile dikilmiştir.

GAP Bölgesi'nde 2003 Sonuna Kadar Yapılan Ağaçlandırma çalışmaları

YERLEŞME	FİDAN (Adet)	ALAN (ha)	PAYDAŞLAR
ADIYAMAN İLİ			
-Adıyaman Diran Çayı	75 000	63	GAP, TEMA ve Halk
-Hasancık Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 500	2	
-Karıcık Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 500	2	
-Kahta/Akıncılar Belediyesi	6 000	5	
Atatürk Barajı Çevresi Ağaçlandırılması	120 000	100	Valilik, GAP İdaresi, Mehmetçik, üniversite gençliği
- Kahta/Ortancaköy Belediyesi Ağaçlandırma Çalış.	13 000	11	GAP, TEMA, Belediye, Halk ve Mardin Fidanlık Müd.lüğü
- Gölbashi/Belören Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	3 000	3	
- Samsat Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	5 000	4	
BATMAN İLİ			
-Belediye Su Deposu Ağaçlandırma Çalışması	18 900	16	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd.üğü ve Belediye
-Nato Sahası Ağaçlandırma Çalışması	23 825	19	
-Çamlıca Ağaçlandırma Çalışması	40 950	34	
-Atatürk Parkı Ağaçlandırma Çalışması	7 200	6	
-Kayapınar Beldesi Malkara Mevki Ağaç. Çalışması	10 000	8	
-Beşiri Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	10 000	8	
-Balpınar Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	6 000	5	
-Batman Valiliği Ağaçlandırma Çalışması	12 500	10	GAP İdaresi, Valilik, Halk, Belediye ve Mardin Fidanlık Müdürlüğü
-DSİ Parkı I Sahası Ağaçlandırma Çalışması	7 350	3	
-Esentepe Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	15 000	6	
-Batman Hastane Parkı Ağaçlandırma Çalışması	9 000	8	
DİYARBAKIR İLİ			
-Çarıklı Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	3 000	3	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd. ve Belediye
-Diyarbakır Şehir Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	5 350	4	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd. ve Belediye.

YERLEŞME	FİDAN (Adet)	ALAN (ha)	PAYDAŞLAR	
MARDİN İLİ				
-Mardin Park Alanı Ağaçlandırma Çalışması	12 000	12	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd.ğü ve Belediye	
-Yeşilli İlçesi Park Alanı Ağaçlandırma Çalışması	2 000	2		
-Mardin Kız Yurdu Ağaçlandırma Çalışması	1 830	2		
-Kızıltepe İlçesi Park Alanı Ağaçlandırma Çalışması	3 850	3		
-Mardin Şehir Merkezi Ağaçlandırma Çalışması	8 855	7		
-Midyat Kaymakamlığı Ağaçlandırma Çalışması	25 000	20		
-Gelinkaya Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	8 500	7		
-Mardin Taçlandırma Projesi	31 465	26		GAP, Mardin Fidanlık Müd., Askeri Birlik ve Halk
- Şenköy Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	9 500	8		GAP İdaresi, Halk, Valilik, Kaymakamlık, Belediye ve Mardin Fidanlık Müdürlüğü
- Derik Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	1 800	2		
- Yolbaşı Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	1 000	1		
- Midyat Kaymakamlığı Ağaçlandırma Çalışması	22 500	19		
- Mardin Valiliği Ağaçlandırma Çalışması	50 000	42		
- Nusaybin Kaymakamlığı ve Belediyesi Ağaç. Çalış.	30.000	25		
SİİRT İLİ				
-Termal Mevki Park Ağaçlandırma Çalışması	8 848	7	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd.ğü ve Belediye	
-Aydınlar Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	3 500	3		
-Veysel Karani Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	3 500	3		
-Siirt Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	9 000	8		
- Kayabağlar Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	1 000	1	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müd. ve Belediye	
- Siirt Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 000	2		
ŞANLIURFA İLİ				
-Şanlıurfa Siverek Ağaçlandırma Çalışması	1 800	2	GAP İdaresi, Belediye, üniversite öğrencileri ve Halk	
-Şanlıurfa Viranşehir Ağaçlandırma Çalışması	14 480	12		
-Şanlıurfa Tuzlanan Alanlarda Ağaçlandırma Çalış.	400	0.5		
-Şanlıurfa Tünel Çıkış Ağız Ağaçlandırma Çalışması	59 500	50		
-Halfeti yeni yerleşim alanı ağaçlandırma	10 000	8		
-Harran Üniversitesi Yeni Yerleşkesi hatıra ormanı	6 500	5		
-Kıyas Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	1 100	1		
- Halfeti Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 800	2		GAP İdaresi, Belediye, Halk, Mardin Fidanlık Müdürlüğü, Öğrenciler ve Askerler
- Halfeti/Argıl Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 000	2		
- Yukarı Göklü Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 000	2		
- Harran Üniversitesi II Etap Ağaçlandırma Çalışması	25 000	20		
- Şanlıurfa Zırhlı Tugay Ağaçlandırma Çalışması	4 500	4		
- Jandarma Erozyon Önleme Amaçlı Ağaç. Çalış.	48 700	41		
ŞIRNAK				
-Cizre Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	8 000	7	GAP İdaresi, Halk, Mardin Fidanlık Müdürlüğü ve Belediye.	
-İdil Belediyesi Ağaçlandırma Çalışması	2 100	2	GAP İdaresi, Belediye, Mardin Fidanlık Müdürlüğü ve Halk	
DİĞER				
ÇATOM'ların Ağaçlandırılma Çalışması			GAP İdaresi ve ÇATOM çalışanları	
TOPLAM	821 103	678		

2004 yılında 108 200 fidan dikilerek 90 ha alan ağaçlandırılmıştır.

GAP Bölgesi'nde orman kaynaklarının korunması ve iyileştirilmesi amacıyla 1999-2004 döneminde toplam 929 303 fidan ile yaklaşık 768 ha alan ağaçlandırılmıştır.

3.3.5. GAP BÖLGESİ KATI ATIK YÖNETİMİ

Toplum sağlığı ve çevre için büyük önem taşıyan “katı atık yönetimi” ülke için olduğu kadar GAP Bölgesi'nin de önemli sorunları arasındadır. Günümüzde nüfus artışına, teknolojik gelişmeye, sanayileşmeye ve kentleşmeye paralel olarak gerek miktar, gerekse içerik açısından hızla artan katı atıkların doğaya olumsuz etkileri önemli bir çevre problemi haline gelmiştir. Kentsel katı atıkların uygun biçimde biriktirilmesi, toplanması ve uygun değerlendirme tesislerine veya noktalarına taşınması, bu noktalardaki alıcı ortamda çevresel etki yönünden sakınca yaratmayacak biçimde bertaraf edilmesi yerleşim biriminde yaşayan halkın ve çevrenin sağlığı için en önemli unsurlardan birisidir.

Teknik ve finansman açısından yeterli olanaklara sahip olmayan GAP Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin yasal yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine, halk ve çevre sağlığı açısından önemli bir sorun haline gelen katı atık yönetim sistemlerini oluşturmalarına yardımcı olmak ve uygulamaya yönelik bir proje stoku oluşturmak amacıyla GAP Bölgesi'nde yer alan 10 yerleşim (Adıyaman, Batman, Kilis, Siirt, Şırnak illeri ile Bismil, Kızıltepe, Nizip, Silvan, Viranşehir ilçeleri) yerini içeren GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi Projesi geliştirilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Katı Atık Yönetimi Projesi 4 aşamalı olarak planlanmıştır:

- I. aşama: yer seçimi ve ön fizibilite çalışmalarını;
- II. aşama: fizibilite raporları ile SED ve ÇED çalışmalarını;
- III. aşama: uygulama projelerinin hazırlanmasını ve
- IV. aşama: uygulama çalışmalarını kapsamaktadır.

Projenin I. ve II. aşamalarının ihalesi Mayıs 2001'de GAP İdaresi'nce yapılmış olup, TÜSTAŞ Sinai Tesisler A.Ş yüklenici firma olarak seçilmiştir.

Mart 2002'de GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi Projesi'nin I. aşama çalışmaları tamamlanmış; ön fizibilite çalışmaları sonrasında mevcut durum tespiti yapılmış ve düzenli depolama için alternatif alanlar belirlenmiştir.

Yüklenici firmanın fizibilite çalışmaları ile ÇED ve SED kapsamındaki çalışmalarının 8 Aralık 2003'te onaylanması ile proje tamamlanmış ve ilgili belediyelere de gönderilmiştir.

Projenin III. Aşaması için çalışmalar 2004 yılı başında başlatılmıştır. Proje kapsamında yer alan yerleşimler nüfus, teknik kapasite ve çevresel açıdan değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, proje kapsamında yer alan Adıyaman ve Batman İl merkezleri, öncelikli olarak ele alınması gereken yerleşimler olarak belirlenmiştir.

Halen GAP Bölgesi Katı Atık Yönetimi Projesi altında iki ayrı proje olarak çalışmalara devam edilmektedir.

1. Adıyaman Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Uygulama Projesi

Adıyaman Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Uygulama Projesi'nin ihalesi 5 Mayıs 2004 tarihinde yapılmış; yüklenici firma ile 24 Haziran 2004 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. 8 Temmuz 2004 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır.

Proje Başlangıç Raporu, GAP İdaresi Başkanlığı'na sunulmuş ve 4 Ekim 2004 tarihinde onaylanmıştır.

Projenin II. Etap çalışması olan arazi ve sondaj çalışmaları tamamlanmış ve 10 Ocak 2005 tarihinde onaylanmıştır.

2. Batman (Merkez) Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Uygulama Projesi

Projenin ihalesi 27 Ağustos 2004 tarihinde yapılmış ve 8 Ekim 2004 tarihinde yüklenici firma ile sözleşme imzalanmıştır. 21 Ekim 2004 tarihinde yer teslimi yapılarak işe başlanmıştır.

Proje Başlangıç Raporu, 27-29 Aralık 2004 tarihlerinde GAP İdaresi uzmanlarının, belediye ve yüklenici firma temsilcilerinin katılımı ile kurulan heyet tarafından yersel olarak tetkik edilmiş ve 5 Ocak 2005 tarihinde onaylanmıştır.

3.3.6. CEYLANPINAR KANALİZASYON PROJESİ

Projenin amacı, Ceylanpınar İlçesi'nin evsel ve endüstriyel atık sularının mecra içine alınması, bilahare bunların ilçe dışında tesis edilecek olan arıtma ünitesine taşınıp arıtılmasıdır.

2004 sonu itibarıyla inşaatın tamamında nakdi gerçekleşme % 91 düzeyindedir. Fiziki gerçekleşme ise kanalizasyonda % 99, arıtma tesisinde % 58'dir.

3.3.7. KAHTA KANALİZASYON PROJESİ

Projenin amacı, Kahta kanalizasyon atıklarının, içme suyu kaynağı olarak da kullanılan Atatürk Baraj Gölü'nü ve Fırat Nehri'ni kirletmesiyle ortaya çıkan önemli sağlık sorunlarını çözmek üzere kanalizasyon ve atıksu arıtma tesisinin yaptırılmasıdır.

2004 sonu itibarıyla inşaatın tamamında nakdi gerçekleşme % 63 düzeyindedir. Fiziki gerçekleşme ise kanalizasyonda % 74, arıtma tesisinde ise % 22'dir.

3.3.8. GAP BÖLGESİ KÖY İÇME SULARININ YAYGINLAŞTIRILMASI

Projenin amacı, GAP Bölgesi'nde bulunan susuz köylerin yeraltı suyu etütlerinin yapılarak bu köylerin hijyenik koşullarda sağlıklı içme suyu kaynağına kavuşturulmasıdır.

GAP Bölgesi'nde bulunan 9 ildeki susuz ve suyu yetersiz 560 köye içme suyu kaynağı temin edilmesi için 1998 yılında yer altı suyu etüt çalışmalarına başlanılmıştır. Çalışmaların 2010 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Bugüne kadar Adıyaman, Batman, Kilis, Mardin, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde çalışılmıştır. 1999 yılında 5 542 m, 2000 yılında 11 138 m, 2001 yılında 9 332 m, 2002 yılında 7 860 m, 2003 yılında 9 230 m, 2004 yılında 4 962 m olmak üzere toplam 48 064 m sondaj yapılmış; 217 kuyu açılmıştır. Bu kuyulardan 159 adedi sulu iken 31'i kuru, 28'i ise terktir.

1999 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru	Terk	Sulu	Metraj (m)
MARDİN	6	-	2	4	713
ŞANLIURFA	4	1	-	3	566
ŞIRNAK	20	2	4	14	4 263
TOPLAM	30	3	6	21	5 542

2000 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
ADİYAMAN	19	2	2	15	5 056
KİLİS	28	4	5	19	4 924
ŞANLIURFA	1	-	-	1	225
ŞIRNAK	3	-	1	2	933
TOPLAM	51	6	8	37	11 138

2001 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
ADİYAMAN	11	2	3	6	2 390
BATMAN	19	8	2	9	3 300
MARDİN	9	-	-	9	2 465
ŞANLIURFA	5	1	2	2	717
ŞIRNAK	1	-	1	-	460
TOPLAM	45	11	8	26	9 332

2002 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
BATMAN	12	6	-	6	2 148
MARDİN	1	-	-	1	263
ŞANLIURFA	1	-	-	1	352
ŞIRNAK	17	1	1	15	5 097
TOPLAM	31	7	1	23	7 860

2003 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
BATMAN	1	-	-	1	460
MARDİN	29	2	2	25	6 462
ŞIRNAK	7	-	-	7	2 308
TOPLAM	37	2	2	33	9 230

2004 yılında sondajı yapılan yerleşim birimleri

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
MARDİN	20	2	2	16	4 545
ŞANLIURFA	3	-	1	3	417
TOPLAM	23	2	3	19	4 962

1999-2004 yılları arasında sondajı yapılan yerleşim birimleri (Kümülatif)

İl Adı	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
ADİYAMAN	30	4	5	21	7 446
BATMAN	32	14	2	16	5 908
KİLİS	28	4	5	19	4 924
MARDİN	65	4	6	55	14 448
ŞANLIURFA	14	2	3	10	2 277
ŞIRNAK	48	3	7	38	13 061
TOPLAM	217	31	28	159	48 064

2004 Yılı Sondaj Çalışmaları**Ocak**

125 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Ömerli İlçesi'ne bağlı Çayıralanı Köyü'nde (125 m, sulu)]. Sondaj makinasının taşıyıcısının aks kesmesi, hali hazırda çalışan çekicin % 30 randımanla çalışmasından dolayı planlanan hedefe ulaşılammıştır.

Şubat

Gerekli orijinal parçaların tedariki Mardin Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nce sağlanamadığından, planlanan sondaj çalışmaları yapılamamıştır. 26 Şubat 2003 tarihinde sondaj makinesi taşıyıcısında orijinal fren balataları yerine başka balataların kullanılmasından dolayı, taşıyıcının fren sisteminin büyük risk taşıdığı açıktır. Aynı zamanda ABS uyarı ışığının devamlı yanması ve sebebinin bulunamaması nedeniyle taşıyıcının "yetkili bir servis" tarafından kontrol ve tamir edilmesi gereklidir.

Mart

1 179 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Ömerli İlçesi'ne bağlı Sivritepe Köyü (193 m, sulu), Fıstıklı Köyü (193 m, sulu), Mezraka Köyü (140 m, sulu), Harmankaya-II Köyü (293 m, sulu), Nusaybin İlçesi'ne bağlı Kuşkaya Köyü (360 m, sulu)].

Nisan

440 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Nusaybin İlçesi'ne bağlı Düzce Köyü (440 m, sulu)]. Mardin Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'ne Ocak 2004 tarihinde yeni orijinal çekiç ve su köpük pompası ihtiyacı olduğu bildirilmesine rağmen, yerli çekiç alınmış, köpük pompası ise alınmamıştır. 5 - 25 Nisan tarihleri arasında Nusaybin - Düzce de yapılan çalışmalarda çekiç arızası nedeniyle çalışma süresi beş katına çıkmış, 28 Nisan tarihinde su köpük pompasının arızalanması sebebiyle ve yeni pompa Mardin Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nce sağlanıncaya kadar sondaj çalışmalarına ara verilmiştir.

Mayıs

240 m sondaj gerçekleştirilmiştir (Mardin İli, Nusaybin İlçesi'ne bağlı Güneşli Köyü'nde çalışmalar devam etmektedir).

Haziran

1 137 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Merkeze bağlı Güneşli Köyü (316 m, sulu), Mazıdağı-Armağan-Yalınağaç mezrası (316 m, sulu), Mardin-Belediye-Koyunlu-V (85 m, sulu), Mardin-Belediye-Koyunlu-VI (55 m, sulu), Mardin-Belediye-İstasyon-II (140 m, kuru), Mardin-Belediye-İstasyon-III (145 m, sulu). Mardin-Mazıdağı-Gümüşyuva-II (100 m)]. Su/köpük pompası arızalandığı için 26 Haziran 2004 tarihinde çalışmalara ara verilmiştir.

Temmuz

1 054 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Mazıdağı-Gümüşyuva II (370 m, sulu), Mardin-Derik-Burç kuyu temizliği (340 m, kuru), Mardin-Mazıdağı-Alankuş I (104 m, terk) Mardin-Mazıdağı-Alankuş II (240 m, sulu)].

Ağustos

370 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Mardin İli, Merkez-Yalım Beldesi (370 m-sulu)].

Eylül - Ekim

Sondaj makinesi Şanlıurfa Köy Hizmetleri'nde bakımda olduğundan ve köpük pompasının bir parçası beklendiğinden bir çalışma gerçekleştirilememiştir.

Kasım

Tamamı Şanlıurfa'da olmak üzere 100 m sondaj gerçekleştirilmiştir.

Aralık

317 m sondaj gerçekleştirilmiştir [Şanlıurfa İli, Siverek-Soydan-Çelebi-I (270 m, kuyu terk), Çelebi-II (47 m, sulu)].

Sondaj Çalışmalarının İllere ve Yıllara Göre Dağılımı

İller	Yıllar	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terik (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
Adıyaman	1999	-	-	-	-	-
	2000	19	2	2	15	5 056
	2001	11	2	3	6	2 390
	2002	-	-	-	-	-
	2003	-	-	-	-	-
	2004	-	-	-	-	-
	Toplam (1999-2004)		30	4	5	21
Batman	1999	-	-	-	-	-
	2000	-	-	-	-	-
	2001	19	8	2	9	3 300
	2002	12	6	-	6	2 148
	2003	1	-	-	1	460
	2004	-	-	-	-	-
	Toplam (1999-2004)		32	14	2	16

Sondaj Çalışmalarının İllere ve Yıllara Göre Dağılımı (devam)

İller	Yıllar	Açılan Kuyu Sayısı (adet)	Kuru (adet)	Terk (adet)	Sulu (adet)	Metraj (m)
Kilis	1999	-	-	-	-	-
	2000	28	4	5	19	4 924
	2001	-	-	-	-	-
	2002	-	-	-	-	-
	2003	-	-	-	-	-
	2004	-	-	-	-	-
	Toplam (1999-2004)	28	4	5	19	4 924
Mardin	1999	6	-	2	4	713
	2000	-	-	-	-	-
	2001	9	-	-	9	2 465
	2002	1	-	-	1	263
	2003	29	2	2	25	6 462
	2004	20	2	2	16	4 545
	Toplam (1999-2004)	65	4	6	55	14 448
Şanlıurfa	1999	4	1	-	3	566
	2000	1	-	-	1	225
	2001	5	1	2	2	717
	2002	1	-	-	1	352
	2003	-	-	-	-	-
	2004	3	-	1	3	417
	Toplam (1999-2004)	14	2	3	10	2 277
Şırnak	1999	20	2	4	14	4 263
	2000	3	-	1	2	933
	2001	1	-	1	-	460
	2002	17	1	1	15	5 097
	2003	7	-	-	7	2 308
	2004	-	-	-	-	-
	Toplam (1999-2004)	48	3	7	38	13 061
Toplam	1999	30	3	6	21	5 542
	2000	51	6	8	37	11 138
	2001	45	11	8	26	9 332
	2002	31	7	1	23	7 860
	2003	37	2	2	33	9 230
	2004	23	2	3	19	4 962
	Toplam (1999-2004)	217	31	28	159	48 064

3.4. PLANLAMA ÇALIŞMALARI

3.4.1. MERKEZ KÖY VE KÖYE DÖNÜŞ KIRSAL KALKINMA PROJESİ

Projenin amacı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki 12 ilde (Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak, Tunceli ve Van) köye geri dönüşlerin planlı şekilde yapılması için gerekli proje ve faaliyetlerin uygulanmasıdır.

Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından yürütülen **Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Alt Bölge Gelişme Planı Hazırlanması Projesi** 2002 sonu itibariyle tamamlanmıştır. Planın GAP İdaresi tarafından uygulamaya konulacak bölümü, 2003 Yılı Yatırım Programı'nda, **Merkez Köy ve Köye Dönüş Kırsal Kalkınma Projesi** adı ile yer almıştır.

2003 yılı içinde uygulamaya konulacak projeler Diyarbakır Valiliği ve kaymakamlıklarla işbirliği içinde belirlenmiştir. GAP İdaresi ile Diyarbakır Valiliği arasında yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde Çüngüş İlçesi'ne bağlı Yeniköy'de bağcılığın ıslahı, çocuk parkı, gençler için spor alanı tesisi ve kadınlar ve çocuklar için eğitim gibi ÇATOM projeleri uygulamaya konulmuştur.

- 22 Ocak 2004'te projede adı geçen tarımsal faaliyetler (bağcılık ve bağcılığın geliştirilmesi) için Harran Üniversitesi Bahçe Bitkileri Bölümü ile görüşülmüş ve Üniversite tarafından bir protokol hazırlanarak Çüngüş Kaymakamlığı'na sunulmuştur.
- Merkez köy olarak belirlenen Diyarbakır Çüngüş İlçesi'ne bağlı Yeniköy ve çevre köylerinde Bağcılığın Islahı Projesi çerçevesinde uygulamaya istekli olan 15 çiftçi belirlenerek, Mart ayında 75 dekar arazide Amerikan asma dikimi yapılmıştır.
- Şubat ayında Yeniköy'de bir çocuk parkı ve spor alanının kurulmasına yönelik çalışmalar başlatılmış olup, Mayıs ayında da inşaat işleri tamamlanmıştır.
- Yeni doktor ataması yapılan sağlık ocağı yıllardır kapalı olduğundan bakım ve onarıma ihtiyaç duymakta olup, gerek sağlık ocağının gerekse de okulun tadilatının yapılması merkez köy kavramına uygun bulunmaktadır. Bu nedenle Diyarbakır Valiliği ile yapılan protokolde, Valiliğin talebi üzerine revizyon yapılmış ve Yeniköy'deki okul ve sağlık ocağının tadilatı da protokol kapsamına alınmıştır. Mayıs ayında da sağlık ocağı ve ilköğretim okulunun tadilat işlemleri tamamlanmıştır.
- Yeniköy'de kurulacak ÇATOM için bina Kaymakamlık tarafından kiralanmış olup, binanın donanımı sürmektedir.
- Çüngüş İlçesi'nde bir ÇATOM kuruluşu için Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma, Dayanışmayı Teşvik Fonu, Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)'a sunulan proje Mayıs 2004 itibariyle onaylanmıştır.
- Proje çerçevesinde, Siirt İli Merkez İlçesi'ne bağlı Sağırsu'nun "merkez köy"lük konumunu güçlendirerek cazibe merkezi haline getirilebilmesi amacıyla Siirt Valiliği ve GAP İdaresi arasında "Sağırsu ve Çevre Köylerinde Uygulanacak Kalkınma Programlarının Yürütülmesine İlişkin İşbirliği Protokolü" Eylül 2004'te imzalanmış ve Kasım'da yürürlüğe girmiştir. Protokol, Sağırsu ve Akdoğan köylerinde içme suyunun sağlıklı hale getirilebilmesi için su kaynağının ve su şebekesinin rehabilitasyonu, köy okullarının tadilatının gerçekleştirilmesi ve eğitim araç-gereçleri ile donatımı ve Sağırsu'da çocuk ve gençlerin sportif aktivitelerde buldukları alanların rehabilitasyonunu içermektedir.
- Sağırsu ve çevresindeki köylerde yapılacak hizmetlere yönelik keşif bedelleri çıkartılmıştır.
- Diyarbakır Çüngüş İlçesi Yeniköy ve çevresindeki köyler için Kasım ayında düzenlenen "Su ve Sağlık Semineri"ne 200'ün üzerinde kişi katılmıştır.
- Yeniköy'de ÇATOM tarafından erkeklere ve kadınlara yönelik okuma yazma kursları başlatılmıştır.

3.4.2. ILSU BARAJ GÖLÜ ÇEVRESİ ALT-BÖLGE GELİŞME PLANI HAZIRLANMASI

İlsu Baraj Gölü Çevresi 1/25000 Ölçekli Alt Bölge Gelişme Planı ile gerek bu planın uygulanmasına yönelik yatırım programının ve gerekse de toplum kalkınması programlarını içeren bir eylem planı ve uygulama programının hazırlanması amaçlanmıştır.

Projede, İlsu Barajı göl aynasından etkilenen nüfusun yeniden yerleşimine yardımcı olmak, yaşam kalitesini artırmak ve yeni yaşamlarına toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla yürütülecek uygulamalara ve uygulamalarda farklı taraflar arasında işbirliği ve koordinasyona çerçeve oluşturmak üzere, sözkonusu alt bölgeye ilişkin mekansal kullanım kararları üretilecektir.

İlgili kuruluşlardan alınan görüşlerin doğrultusunda bir iş tanımı hazırlanmış ve proje 5 Eylül 2002'de ihale edilmiştir.

Proje, Türk Sosyal Bilimler Derneği'nin katılımı ile GAP İdaresi tarafından başlatılmış olmakla birlikte, konuya ilişkin hizmet vermekle yükümlü bulunan bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer ilgili paydaşların işbirliği sağlanarak gerçekleştirilecektir. Etkilenen nüfus ve diğer yerel katılımcılarla birlikte, kamu kuruluşları olarak özellikle, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM)'nin söz konusu projede önemli işlevleri olacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma ve halk katılımı ilkelerinin sözkonusu olduğu İlsu Projesi sürecinden, Diyarbakır, Batman, Mardin, Siirt ve Şırnak illerine bağlı yerleşmeler etkilenmektedir. Proje uygulama alanında, 30 000 ha arazi, 1 ilçe (Hasankeyf İlçesi) olmak üzere toplam 184 köy ve mezra yerleşmesi bulunmaktadır. Kırsal yerleşmelerin 83'ü doğrudan, 101'i ise dolaylı olarak etkilenmektedir. Doğrudan etkilenen kırsal yerleşmelerin 37'si, dolaylı etkilenen kırsal yerleşmelerin ise 38'i halen boş durumdadır.

Proje, birbiriyle ilişkili 4 temel boyut üzerinde geliştirilecektir. Bunlar sosyal, ekonomik, mekansal, çevre ve kültürel değerler boyutlarıdır.

Proje başarısı için, şu temel ilkelere uyulması benimsenmiştir:

- Yerinden olacak nüfusun, olabildiğince kendi bölgelerinde kalmalarını sağlayacak politikaların üretilmesi,
- Yerinden olacak nüfusun yeniden iskan sürecinin esası haline getirilecek katılımcı bir modelin oluşturulması,
- Kırsal alanda etkilenen tüm (doğrudan ve dolaylı) nüfusa yönelik kırsal kalkınma modellerinin katılımcı bir yaklaşımla geliştirilmesi,
- Yeni ortaya çıkacak yerleşme dokusunun yerel bir ekonomik yapı haline gelmesine ve sürdürülebilir kılınmasına olanak veren tarımsal-mekansal planlamanın ve kurumsal yapısının oluşturulması,
- Bölge'de tutulamayan nüfusun yönedikleri kentsel yerleşmelerle bütünleşmesine olanak verecek stratejilerin geliştirilmesi,
- Yeniden yerleşime konu olan alanlardaki doğal, çevresel, kültürel değerleri ile arkeolojik, tarihsel mirasın korunmasına olanak veren bir yer seçiminin yapılması,
- Gerek hizmet sunumu, gerekse de toplumsal yaşam ve çevre değerleri açısından daha önceki mekansal yapının olumlu özelliklerini taşıyıp, akılcı olmayan yönlerinden kaçınan bir mekansal yapılanmanın oluşturulması,

İlusu Barajı Halkla İlişkiler ve İletişim Programı

Kamuoyu, İlusu Barajı ile ilgili olarak yapılacak çalışmalar konusunda iyi planlanmış bir iletişim (tanıtım, halkla ilişkiler, yayın) programı çerçevesinde bilgilendirilecektir.

Yürütülmekte olan proje ile hedeflenen çıktılar

- Katılım, katılımın kurumsallaşması ve güçlendirilmesi uygulamalarına yönelik bir model hazırlanması,
- Halkla ilişkiler ve iletişim ağının oluşturulması,
- 1/100 000 ve 1/25 000 ölçekli alt-bölge gelişme planı ve diğer fiziksel planların hazırlanması,
- Sosyal ve ekonomik kalkınma program ve projelerinin hazırlanması,
- Uygulama programı ile eylem planının hazırlanması,
- İzleme ve değerlendirme modelinin oluşturulması.

Mevcut Durum Saptaması kapsamında; ‘Yeniden Yerleşim Amaçlı Ön Çalışmalar’ tamamlanmıştır. Diyarbakır, Batman, Mardin, Şırnak ve Siirt illeri köylerinde toplam 31 ön-bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.

Yeniden İskan Edilecek ve Süreçten Kısmen Etkilenecek Nüfusa Yönelik Sosyo-Ekonomik Anket Çalışması kapsamında;

- 63 adet ‘Köy-Muhtar Anketi’, 645 adet ‘Hane Halkı Anketi’ yapılmıştır. 63 adet ‘Köy-Muhtar Anketi’, 577 adet ‘Hane Halkı Anketi’nin SPSS programında hazırlanmış veritabanı üzerine veri girişleri tamamlanmıştır. Değerlendirme kapsamında elde edilen ilk sonuçlar, sayısal veriler, mekansal veriler ile birleştirilmiştir. Bunun sonucunda, demografik ve sosyal kimi verileri sunan haritalar elde edilmiştir.
- Anket sonuçlarına dayanarak Diyarbakır, Batman, Mardin, Şırnak ve Siirt illerinde tespit edilen 25 kırsal yerleşimde 31 Mayıs – 9 Haziran 2003 tarihleri arasında, ‘Özellikli Nüfusa Yönelik Odak Grup Toplantıları’ yapılmıştır. 25 kırsal yerleşme ekonomik ve mekansal açıdan köylerde yaşayan incelenerek yerleşime uygun alanlar, halkın görüşleri de alınarak belirlenmiştir.

“Yeniden İskan İçin Uygun Yerleşim Alanı Belirlenmesi”ne ilişkin çalışma tamamlanmıştır. Yapılan çalışmaları içeren rapor ve yeni yerleşim yerlerinin işlendiği 1/25000 ölçekli haritalar GAP İdaresi’ne sunulmuştur. Yeniden yerleşim için kentsel alanda yerleşim tercih eden haneler için bölgedeki kentsel alanları kapsayan ve Hasankeyf için yeni yerleşim konusunda eğilim tespit etmeye yönelik bir saha çalışması 30 Eylül – 6 Ekim 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

‘İlusu Baraj Gölü Çevresi Alt Bölge Gelişme Planı’ hazırlanması çalışmalarında kurumlar arası eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması amacıyla 24 Ocak 2003 tarihinde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve GAP İdaresi’nin katılımıyla bir toplantı düzenlenmiştir.

İlusu Baraj Gölü Çevresi Alt Bölge Gelişme Planlaması çalışmalarında kullanılacak olan baz haritalar (xerox kopya olarak) Harita Genel Komutanlığı’ndan, analiz çalışmalarında kullanılacak sayısal haritalar Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nden temin edilmiştir.

İlusu Baraj Gölü Çevresi Alt Bölge Gelişme Planlaması Doğal Çevreye İlişkin Analiz Çalışması kapsamında 1/25 000 ölçekli Toprak Kabiliyeti Analizi tamamlanmış, diğer topografya ve tarımsal altyapıya ilişkin analiz çalışmalarına devam edilmiştir.

Arkeolojik, kültürel, tarihsel ve folklorik (etnografik) çalışmalar tamamlanmış ve nihai rapor incelenmek üzere GAP İdaresi'ne sunulmuştur. Raporda proje alanındaki arkeolojik kültür mirasına yönelik olarak yapılan bilimsel çalışmalar ve yayınlar özetlenmiş, proje alanındaki arkeolojik kültür varlıklarının genel özellikleri ve potansiyeli açıklanmış, kültürel varlıkların koruma önem derecesi değerlendirilmiş, projenin bu varlıklar üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri belirlenmiş, arkeolojik kültür varlıklarının belgelenmesi ve kurtarılmasına ilişkin olarak veri tabanı hazırlanmıştır. "Arkeolojik ve Tarihsel Mirasın Belgelenmesi"ne ilişkin rapor üzerinde GAP İdaresi'nin görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılarak GAP İdaresi'ne sunulmuştur.

İlısu Baraj Gölü Altında Kalacak Kültür Varlıklarının Korunmasına Yönelik Yönetim Planı Önerisi ve bu kapsamda rapor özeti GAP İdaresi'ne sunulmuştur.

Ocak 2004 itibariyle; "Yeniden İskan Edilecek ve Süreçten Kısmen Etkilenecek Kırsal Nüfusa Yönelik Sosyo-Ekonomik Anket Çalışması"nın sonuçlarına ilişkin değerlendirme çalışmalarına, "Tarihsel- Kültürel Doku ve Folklorik Yapı Değerlendirmesi"ne ilişkin çalışmalar kapsamında toplanan folklorik ve etnografik verilerin değerlendirilmesine ve "İlısu Baraj Gölü Çevresi Alt Bölge Gelişme Planlaması Doğal Çevreye İlişkin Analiz Çalışması" kapsamında doğal çevreye ilişkin analiz çalışmalarına devam edilmiştir.

Ancak proje çalışmaları Mayıs 2004'ten itibaren durmuştur.

3.5. FİZİKİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI

3.5.1. GAP BÖLGESİ HALİHAZIR HARİTA YAPIMI

Projenin amacı, GAP Bölgesi'ndeki il, ilçe ve belde belediyeleri için gerekli olan her türlü altyapı projelerine altlık olması için, halihazır haritası olmayan veya haritası olup güncelliğini kaybetmiş olan yerleşimlerin ve proje bazında ihtiyaç duyulan yerlerin sayısal halihazır haritalarının yaptırılmasıdır.

2004 sonu itibariyle; GAP Bölgesi'nde mevcut 196 belediyenin 189 adedinin (% 96,42'sinin) halihazır haritası mevcut durumdadır. GAP İdaresi'nce 81 {(Diyarbakır Metropolitan Alanı ve Yakın Çevresi Sayısal Fotogrametrik Harita Projesi; Bağlar, Bağınar, Sur, Yenişehir, Kayapınar ve Çarıklı Yerleşim Yerlerini de kapsadığı için sayıya dahil edilmiştir. Ayrıca BUA kapsamında yaptırılan 6 yerleşim yeri de [Batman (Merkez), Kozluk (Batman) (İhalesi Belediyesince yapılıp ödeneği GAP İdaresi'nce karşılanmıştır), Nizip (Gaziantep), Nusaybin (Mardin), Siverek (Şanlıurfa), Akçakale (Şanlıurfa) bu sayıya dahildir.]]} yerleşim yeri ve

- 1- Diyarbakır Arıtma Tesisi,
- 2- Midyat Arıtma Tesisi,
- 3- Siverek (Şanlıurfa) Arıtma Tesisi,
- 4- Bismil Kıyı Kenar Çizgisi Haritası
- 5- Harran Üniversitesi kampus alanı,
- 6- Şanlıurfa Uluslararası Havalimanı sahası,
- 7- Şanlıurfa Uluslararası Havalimanı (İlave)
- 8- Acırlı (Midyat - Mardin) Elet Mevkii Türbe Yeri Düzenleme Projesi,
- 9- Zeugma Antik Şehir Geçici Müze Yeri
- 10- Siirt Organize Hayvancılık Bölgesi
- 11- Halfeti Kıyı Kenar Çizgisi Haritası,
- 12- Köye Dönüş Projesi Kapsamında yaptırılan 12 Yerleşim Yeriine ait Halihazır Haritalar [Karıncı Köyü (Bitlis – Merkez), Kaval Köyü (Hakkari – Merkez), Yalınca Köyü (Gürpınar – Van), Üçevler Köyü (Muş), Bulgurcular (Mazgirt – Tunceli), Kocasirt Köyü (Mardin), Kaynakkaya (Mardin), Vergili Köyü (Gercüş – Diyarbakır), Yağızca Köyü (Genç – Bingöl), Arındık (Palu – Elazığ), Sağırsu Köyü (Siirt – Merkez) ve Çüngüş (Yeniköy – Diyarbakır)] olmak üzere toplam 142 bin hektarın üzerinde alan için halihazır harita alımı çalışması yapılmıştır.

Diyarbakır Metropolitan Alanı ve Yakın Çevresi Sayısal Fotogrametrik Harita projesinde Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) tarafından yapılan ve 02.12.2002 tarihinde Himtaş A.Ş.'ye gönderilerek "gereğinin yapılması" istenen yazıya yanıt olarak Himtaş A.Ş.'den 20.01.2003 tarihinde yanıt gelmiş ve YTÜ tarafından yürütülmüş olan Kesin Hesap çalışmasının, "kendileri ile bir mutabakat yapılmaksızın gerçekleştirilmiş olmasından dolayı, hangi dokümantasyon ve yöntemle kesin hesap yapıldığının anlaşılamadığı" ve "kesin hesap çalışmasının GAP İdaresi ile tekrar ele alınması gerektiği" belirtilmiştir. GAP İdaresi'nin proje sorumlusu ile yüklenici Himtaş A.Ş.'nin "kesin hesap ile ilgili olarak görüşmesi" kararlaştırılmıştır. GAP İdaresi tarafından Aralık 2003 tarihinde yapılmış olan "kesin hesap görüşmesi" davetine yüklenici firma Himtaş A.Ş.'den yanıt alınmamıştır. Konu, GAP İdaresi Başkanlığı avukatına aktarılmış, GAP İdaresi tarafından hazırlanacak kesin hesabın yükleniciye tebliğ edilmesine karar verilmiştir.

Batman (Merkez), Kozluk (Batman) (İhalesi Belediyesince yapılıp ödeneği GAP İdaresi'nce karşılanmıştır.), Nizip (Gaziantep), Nusaybin (Mardin), Siverek (Şanlıurfa), Akçakale (Şanlıurfa) yerleşim yerlerine ait haritalar BUA kapsamında yaptırılmış olup orijinalleri İller Bankası'na verilmiştir.

Ayrıca başka kurum ve kuruluşlar tarafından yaptırılan;

- 1- İkköprü (Batman) yerleşim yeri,
- 2- Diyarbakır (Merkez) Organize Sanayi Bölgesi,
- 3- Ziyaret (Siirt) yerleşim yeri,
- 4- Siirt (Merkez) Afet Konutları yeri (ilave),
- 5- Gölpınar (Şanlıurfa) piknik mesire yeri,
- 6- Akçakale (Şanlıurfa) yerleşim yeri (ilave + revizyon) (03.03.1997),
- 7- Bismil – Köseli Köyü (Diyarbakır) Fabrika Sahası Haritası,
- 8- Batman (Merkez) Organize Sanayi Bölgesi,
- 9- Siirt (Merkez) Organize Sanayi Bölgesi Sahası,
- 10- Akçakale (Şanlıurfa) Yerleşim Yeri Haritası (2000),
- 11- Mardin (Merkez) Çimento Fabrika Sahası Haritası,
- 12- Akabe (Şanlıurfa) S.S. EVREN Küçük Sanayi Sitesi Haritaları,
- 13- Ceylanpınar (Şanlıurfa) Yerleşim Yeri

işlerinin de kontrol işlemleri yapılarak GAP İdaresi tarafından onaylanmıştır. (Aşağıdaki tabloda bu işler yer almamaktadır.)

Atakent, Üçgöz, Gölbaşı, Hasancık (Adıyaman), Yaylak (Şanlıurfa) ve Görümlü (Şırnak) yerleşimlerinin halihazır haritalarının ihaleleri yapılmış olup, sözleşmeler Ocak 2004 tarihinde imzalanmıştır.

Görümlü (Şırnak) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 14.11.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- Belediyesinin talebi üzerine programa alınarak, ihaleye çıkılmasına ve belediyesinin de bu yönde bilgilendirilmesine rağmen, ihale süresinin uzaması gerekçesiyle, belediyesi tarafından ihale edildiği ve GAP İdaresi'nin bilgilendirilmediği anlaşılmış ve Görümlü Belediyesi'nden de bu bilgiyi doğrulayan içerikte bir yazı GAP İdaresi'ne ulaştırılmıştır.
- Yüklenici firma ile sözleşmenin karşılıklı olarak iptali için irtibata geçilmiş olup bir protokol ile iptal edilmiştir.

Atakent (Adıyaman) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 20.11.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- 10.02.2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.
- Haziran 2004 tarihi itibarıyla kesin hesabı yapılmıştır.

Gölbaşı (Adıyaman) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 18.11.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- 13.02.2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.
- Temmuz 2004 itibarıyla kesin hesabı yapılmıştır.

Hasancık (Adıyaman) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 03.12.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- 12.02.2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.
- Haziran 2004 itibarıyla kesin hesabı yapılmıştır.

Üçgöz (Adıyaman) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 12.11.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- 11.02.2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.
- Haziran 2004 itibarıyla kesin hesabı yapılmıştır.

Yaylak (Bozova -Şanlıurfa) Sayısal Halihazır Harita Üretimi;

- 01.12.2003 tarihinde ihalesi yapılmıştır.
- 11.02.2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.
- Haziran 2004 itibarıyla kesin hesabı yapılmıştır.

GAP İDARESİ TARAFINDAN YAPTIRILMIŞ OLAN HARİTA ALIMI İŞLERİ (2004 Sonu)

	İl / Belde adı	İşin adı	Başlama-Bitiş tarihi	Alan (ha)
	Adıyaman			
1	Merkez	İlave+Revizyon	1993-1993	776.0
2	Merkez	İlave+Revizyon	1992-1993	712.0
3	Merkez	Revizyon	1992-1993	271.5
4	Akıncılar	Yeni Harita	2001-2002	854.1
5	Besni	İlave	1992-1993	700.0
6	Çakırhöyük	Yeni Harita	1993-1994	570.1
7	Eskiköy	Yeni Harita	1996-1997	171.8
8	İnlice	Yeni Harita	1996-1997	366.6
9	Kesmetepe	Yeni Harita	1993-1994	637.1
10	Köseceli	Yeni Harita	1998-1999	340.0
11	Pınarbaşı	Yeni Harita	2000-2001	333.5
12	Sarıyaprak	Yeni Harita	1996-1998	424.0
13	Suvarlı	Yeni Harita	1998-1999	320.0
14	Şambayat	Yeni Harita	1993-1994	542.2
15	Yaylakonak	Yeni Harita	1996-1998	498.0
16	Hasancık	Yeni Harita	2004-2004	436.70
17	Atakent	Yeni Harita	2004-2004	904.20
18	Üçgöz	Yeni Harita	2004-2004	564.10
19	Gölbaşı	Yeni Harita	2004-2004	1945.0
	Toplam alan (ha)			11 366.90
	Diyarbakır			
1 *	Merkez	Aritma Tesisi	1992-1993	435.0
2	Merkez	Yeni Harita	1997-2002	78 000
3	Bismil	Yeni Harita	1992-1992	2 209.0
4	Çınar	İlave+Revizyon	1992-1992	241.0
5 *	Bismil	Kıyı Kenar Çalışması	1993-1993	272.50
	Toplam alan (ha)			81 157.5
	Gaziantep			
1	Araban	İlave	1992-1993	214.0
2	Araban	İlave	1993-1994	115.0
3	Boğaziçi	Yeni Harita	1996-1997	818.5
4	Burç	İlave	2000-2001	156.30
5	Cevizli	İlave	2000-2001	76.10
6	İslahiye	İlave	1996-1997	913.3
7 **	Nizip	İlave	1991-1992	28.0
8	Nurdağ	İlave+Revizyon	1992-1993	488.0
9	Salkım	Yeni Harita	1996-1997	499.0
10	Yeşildere	Yeni Harita	1996-1997	1 113.0
11 *	Nizip	Zeugma Antik Şehri Geçici Müze Yeri	2001-2002	25.0
	Toplam alan (ha)			4 446.20
	Mardin			
1	Merkez	İlave	1996-1998	349.0
2 *	Acırlı	Elet Mevkii Türbe Yeri	1996-1997	109.6
3	Dikmen	Yeni Harita	1996-1997	357.8
4	Gelinkaya	Yeni Harita	1996-1997	378.5
5	Girmeli	Yeni Harita	1996-1997	487.6
6	Kabala	Yeni Harita	1996-1998	755.0
7	Kılavuz	Yeni Harita	1996-1996	170.0
8 *	Midyat	Aritma Tesisi	1992-1993	40.0
9 **	Nusaybin	İlave	1991-1992	660.0
10	Savur	Yeni Harita	1993-1994	572.0
11	Soğutlu	Yeni Harita	1993-1994	379.1
12	Sürgücü	Yeni Harita	1996-1998	300.0
13	Şenköy	Yeni Harita	1993-1994	493.70
14	Yüceli	Yeni Harita	2000-2000	297.30
	Toplam alan (ha)			5 349.60
	Siirt			
1	Atabağı	Yeni Harita	1993-1994	780.4
2	Baykan	İlave+Revizyon	1991-1992	184.0
3	Beğendik	Yeni Harita	2000-2002	123.0
4	Eruh	Yeni Harita	1992-1992	582.2
5	Gözpınar	Yeni Harita	1993-1994	394.0
6	Kayabağlar	Yeni Harita	1993-1994	373.7
7	Kurtalan	Yeni Harita	1996-1997	3 505.2
8	Pervari	Yeni Harita	1997-1998	287.0
9	Şirvan	Yeni Harita	1998-1998	331.3
10 *	Merkez	Organize Hayvancılık Bölgesi	2002-2002	150.0
11	Merkez	Yeni Harita	2002-2003	5870.2
	Toplam alan (ha)			12 580.95

GAP İDARESİ TARAFINDAN YAPTIRILMIŞ OLAN HARİTA ALIMI İŞLERİ (2004 Sonu-Devam)

İl / Belde adı	İşin adı	Başlama-Bitiş tarihi	Alan (ha)
Şanlıurfa			
1** Siverek	İlave+revizyon	1991-1992	1 658.0
2* Merkez	Harran Ün. Alanı	1993-1993	660.0
3* Merkez	Uluslr. Havaalanı	1993-1994	2 274.1
4* Merkez	Uluslr Havaalanı	1993-1995	İlave
5** Akçakale	İlave	1991-1992	100.0
6 Birecik	Yeni Harita	2001-2002	1091.3
7 Bozova	İlave	1992-1993	290.0
8 Gürakar	Yeni Harita	2001-2002	729.8
9 Halfeti	Yeni Harita	2000-2001	69.20
10 Harran	İlave	1993-1993	304.0
11 Karaköprü	İlave+Revizyon	1993-1994	2 544.0
12 Viranşehir	Yeni Harita	1992-1993	2 580.0
13* Siverek	Aritma Tesisi	1992-1993	100.0
14* Halfeti	Kıyı Çalışması	2002-2002	26.0
15 Viranşehir	Yeni Harita	2002 - 2003	3400.0
16 Yaylak	Yeni Harita	2004-2004	680.0
Toplam alan (ha)			16 506.4
Batman			
1** Merkez	İlave	1991-1992	1 950.0
2** Kozluk	İlave+revizyon	1991-1992	606.0
3 Balpınar	Yeni Harita	2001-2002	450.70
4 Hisarköy	Yeni Harita	2000-2001	418.0
Toplam alan (ha)			3 424.7
Kilis			
1 Merkez	İlave+Revizyon	1992-1993	269.0
Şırnak			
1 Merkez	Yeni Harita	1998-2000	1.361.30
2 Başverimli	Yeni Harita	2000-2001	847.0
3 Beytüşşebap	Yeni Harita	1998-1999	344.0
4 Cizre	Yeni Harita	1998-2001	1.938.30
5 İdil	Yeni Harita	1998-1999	910.0
6 Kasrik	Yeni Harita	2000-2001	191.40
7 Sırtköy	Yeni Harita	2000-2000	365.0
8 Silopi	Yeni Harita	1996-2001	1.258.0
9 Şenoba	Yeni Harita	2001-2002	386.8
10 Uludere	Yeni Harita	1998-1999	173.0
Toplam alan (ha)			7 774.8

(*) özel projeler için yaptırılmış olan işler

(**) BUA kapsamında yaptırılmış olan işler

Aşağıda sıralanmış olan 4 yerleşim yerinin ihaleleri yapılmıştır.

GAP İDARESİ TARAFINDAN YAPTIRILMAKTA OLAN HARİTA ALIMI İŞLERİ

İl / Belde adı	İşin adı	Başlama-Bitiş tarihi	Alan (ha)
Şanlıurfa			
1 Suruç	Halihazır Harita	2004-2005	2817
2 Onbirmisan*	Halihazır Harita	2005-2005	2622
Adıyaman			
1 Çelikhan	Halihazır Harita	2004-2005	954.9
Şırnak			
1 Çalışkan	Halihazır Harita	2004-2005	518.5

* Onbirmisan (Şanlıurfa) İhalesi 15.12.2004 tarihinde yapılmıştır.

Suruç (Şanlıurfa), Yerleşim Yeri Halihazır Harita alımı;

- 6 Ekim 2004 tarihinde ihalesi yapılmıştır.

Çalışkan (Şırnak) Yerleşim Yeri Halihazır Harita alımı;

- 4 Ekim 2004 tarihinde ihalesi yapılmıştır.

- 6 Kasım 2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.

- 29 Mart 2005 tarihinde kesin kabulü yapılmıştır.

Çelikhan (Adıyaman) Yerleşim Yeri Halihazır Harita alımı;

- 5 Ekim 2004 tarihinde ihalesi yapılmıştır.

- 12 Kasım 2004 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.

3.5.2. İMAR PLANI

Projenin amacı, GAP Bölgesi'ndeki belediyelerde, sağlıklı kentleşme ve düzenli gelişmeyi sağlayabilmek ve gelecekte yapılacak altyapı vb. projeler için altlık teşkil etmektir.

Proje ile öncelikle halihazır haritaları GAP İdaresi'nce yaptırılan, gelişme potansiyeli yüksek olan kentsel yerleşmeler ile yeni kurulan belediyelerin ve imar planlarının yenilenmesine ihtiyaç duyulan diğer belediyelerin 1/5000 ölçekli nazım imar ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının üretilmesi hedeflenmiştir.

GAP İdaresi, ülkemizde önemli bir yenilik olarak imar planları yapımını katılımcı bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu yolla hem yerel istem ve sorunların planlama sürecine daha düzenli akması sağlanmakta, hem de gerek yerel yönetimler, gerekse de halkta plan kavramının benimsenmesi amaçlanmaktadır.

GAP Bölgesi'nde 2003 yılı sonu itibariyle 196 adet belediye bulunmaktadır. Bu belediyelerin 172'sinin (% 87.8) imar planı mevcuttur. Bölge'deki tüm belediyelerin 138'inin (% 70.4) imar planı GAP İdaresi'nin kuruluşundan 2003 yılı sonuna kadar ki süreç içinde yapılmıştır. Bunlardan 51 adedi GAP İdaresi tarafından yaptırılmıştır.

Köseceli (Adıyaman), Suvarlı (Adıyaman) imar planları Temmuz 2003'te onaylanmıştır. 7 adet muhtelif imar planına ilişkin olarak Kurtalan (Siirt) ve İdil (Şırnak) Yerleşim Yerlerinin İmar Planı Yapım İşleri ihale edilmiştir.

Akıncılar, Balpınar, Beytüşşebap ve Uludere yerleşimlerinin imar planlarına ilişkin Taşkın Etüdü ve Toprak Etüdü raporlarının, ilgili kurumlar tarafından tamamlanması beklenmektedir.

Kurtalan-Siirt ve İdil-Şırnak yerleşimlerinin imar planları yapım işi ihaleleri 30 Ocak 2004 tarihi itibariyle sözleşmeleri imzalanarak imar planı çalışmaları başlatılmıştır.

İdil (Şırnak) İmar Planı'nın ilk etabı olan analitik etüt raporu ve taslak 1/5000 ölçekli nazım imar planı hakkında alınan Belediye Meclisi Kararı GAP İdaresi'ne iletilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda eksiklikler ve düzeltmeler tespit edilerek bir rapora bağlanmış olup, 2. etap çalışmalar için işe başlama yazısı hazırlanmıştır. 2. etap çalışmalar için işe başlatılmış ve 2. etap çalışmaları teslim edilmiştir. 2. etap çalışmaları için Şubat 2005 itibariyle işe başlatılmıştır.

Kurtalan (Siirt) İmar Planı'nın ilk etabı olan analitik etüt ve taslak 1/5000 ölçekli nazım imar tamamlanarak, sözleşmenin 13.1.a maddesine göre istihkak ödemesi yapılmıştır. Halen işin 2. aşaması olan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı çalışmaları yüklenici tarafından sürdürülmektedir.

Şirvan (Siirt) İmar Planı'nın 10 Kasım 2004 tarihinde ihalesi yapılmış olup, AKS Planlama ve Mühendislik Ltd.Şti ile 29 Kasım 2004 tarihinde sözleşmesi imzalanmıştır. 13 Aralık 2004 tarihinde işe başlama verilmiştir.

Pervari (Siirt) İmar Planı'nın 8 Kasım 2004 tarihinde ihalesi yapılmış olup, Planevi Şehircilik Planlama, Organizasyon, Taahhüt Tic. İthalat, İhracat Ltd.Şti ile 29 Kasım 2004 tarihinde sözleşmesi imzalanmıştır. 13 Aralık 2004 tarihinde işe başlama verilmiştir.

2004 sonu itibariyle; GAP Bölgesi'nde mevcut 196 belediyenin 175'inin (% 89) imar planı mevcuttur. Bunlardan 51 adedi GAP İdaresi tarafından yaptırılarak onaylanmıştır.

GAP İdaresi'nce Yaptırılan İmar Planları Tablosu

Yıl	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
		Besni Gölbaşı		Merkez Kesmetepe	Çakırhöyük Eskiköy	İnlice			Sarıyaprak Yaylakonak		Kösececi Suvarlı
		Merkez Kozluk Sason									
		Bismil Çermik Çınar Ergani Silvan									
	Nizip	Araban Nurdağı Oğuzeli Yavuzeli				Boğaziçi					
			Merkez				İslahiye Salkım Yeşildere				
	Nusaybin	Mazıdağı Yeşilli			Savur Dikmen Girmeli Kılavuz Sümer	Gelinkaya		Sürgücü	Kabala Soğutlu	Yüceli	
		Baykan			Eruh						
	Akçakale Siverek		Bozova Viranşehir		Karaköprü		Kayabağlar				
	Merkez										
İHAM	5	17	3	2	9	3	4	1	4	1	2

3.5.3. KENTSEL GELİŞME (ŞANLIURFA-HALFETİ)

Projenin amacı, Birecik Barajı'ndan etkilenecek olan diğer kırsal yerleşmelerle birlikte Halfeti'de yaşayan vatandaşların yeniden yerleşimlerine yardımcı olmak ve yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını kolaylaştırmaktır.

Proje; "Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları İçin Planlama ve Uygulama Projesi" başlıklı proje çerçevesinde, Halfeti'nin baraj suları altında kalacak bölümündeki konutlar ve konut dışı kentsel tesislerin (toplam 303 yapı) yeniden inşasını da içermektedir.

Proje alanı, Halfeti ilçe merkezi (yaklaşık 50 ha) ile barajın göl aynası altında kalacak yapıların yeniden inşa edileceği Karaotlak mevki (yaklaşık 150 ha) olmak üzere birbirinden 8 km uzaklıkta olan iki alan ve aradaki yol ile mücavirdeki arazileri kapsamaktadır.

Proje kapsamında halihazır harita, imar planı, parselasyon planı hazırlanması ve aplikasyonu ile altyapı projeleri hazırlanması ve uygulanması dahil gerekli tüm çalışmalar yapılacaktır. Ancak bu çalışmaların büyük bir bölümü diğer kuruluşlarca gerçekleştirilecektir. Halfeti İlçesi Kentsel Gelişme Projesi kapsamında bu çalışmalar kapsamlı bir bütünün parçaları olarak ele alınacak ve farklı kurumlar tarafından yapılmak durumunda olan çalışmalar arasında eşgüdüm sağlanacaktır.

2001 yılı sonuna kadar yerleşimin göl aynası kenarında kalan kısmı için 1/5000 ve 1/1000 ölçekli halihazır haritaları GAP İdaresi'nce yaptırılmış ve onaylanmıştır.

İhale ilanı hazırlanmış ancak Hükümet Genelgesi dolayısıyla durdurulmuştur.

2003 yılı sonu itibariyle kıyı kenar çizgisi tespiti Şanlıurfa Valiliği'nce tamamlanarak onaylanmak üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na gönderilmiştir ancak onay işlemi yapılmamıştır. İhale hazırlıklarının son haline getirilmesine çalışılmıştır. Koruma Amaçlı İmar Planı ihale çalışmaları devam etmiştir.

2005 yılı yatırım programından çıkarılmıştır.

3.5.4. KENTSEL GELİŞME (DİYARBAKIR-MERKEZ)

Projenin amacı, Diyarbakır-Merkez'de, potansiyel kentsel büyüme dinamikleri ile GAP kapsamındaki uygulamaların doğuracağı ekonomik ve toplumsal değişimleri önceden kestirerek, bir dizi plan, proje, uygulama ve politika aracı ile yönlendirmek ve katılımcı bir model çerçevesinde sürdürülebilir kılmak; kentsel yaşamın planlama ve uygulama sistemleri konusunda halkın karar verme sürecini güçlendirmek ve desteklemektir.

1999 yılında Yatırım Programı'na giren projenin hazırlanmış iş tanımı kapsamında Diyarbakır'da Aralık 2000'de tüm yerel paydaşlar, Diyarbakır dışından konu uzmanları, akademisyenler, oda temsilcileri ve GAP İdaresi uzmanlarının katılımı ile bir "arama konferansı" gerçekleştirilmiştir.

Katılımcı planlama yaklaşımı ile gerçekleştirilen bu konferans sonucunda moderasyon raporu hazırlanmış, akabinde de "Uyumlaştırılmış Strateji Belgesi" elde edilmiştir.

Nisan 2001 tarihinde ise GAP İdaresi bünyesinde projesi II. ara raporu hazırlanmıştır.

Diyarbakır Kentsel Gelişme Projesi Revize İş Tanımı Şubat 2003 itibariyle tamamlanmıştır.

2005 yılı yatırım programından çıkarılmıştır.

3.6. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE AVRUPA BİRLİĞİ DESTEKLİ PROJELER

3.6.1. GAP BÖLGESİ'NDE ENTEGRE BÖLGESEL KALKINMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ VE SOSYO-EKONOMİK FARKLILIĞIN GİDERİLMESİ PROJE PAKETİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) arasındaki Teknik İşbirliği Programı ve Ülke Strateji Notu kapsamında "GAP Bölgesi'nde Entegre Bölgesel Kalkınmanın Güçlendirilmesi ve Sosyo-Ekonomik Farklılıkların Giderilmesi" başlığıyla bir ortak proje paketi oluşturulmuş ve uygulamaya konulmuştur. UNDP'nin, daha çok model arayışı ve danışmanlık hizmeti niteliğinde olan projeleri içeren 5.2 milyon dolar tutarındaki Program'a yönelik, aşağıdaki başlıklarda sınıflandırılan 28 alt-projenin uygulanması için gerekli desteği sağlaması planlanmıştır.

Proje paketine ilişkin imzalanan Program Destek Belgesi 18 Mart 1997 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak işlerlik kazanmıştır.

Dört ana başlık altında sınıflandırılan alt-programlar şunlardır:

Sosyal Sürdürülebilirliğin Teşvik Edilmesi ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi

- Katılımcı Proje Hazırlama ve Uygulama Konusunda Kamu Kuruluşlarındaki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Kurumsal Kapasitenin Artırılması (9 GAP İli)
- Kadının Statüsünü Yükseltmeye ve Yerel Kalkınma Sürecine Daha Fazla Katılımını Sağlamaya Yönelik Pilot Proje (Adıyaman, Diyarbakır)
- GAP Bölgesi'nde Çevresel/Ekolojik Değişimler, Halk Sağlığı Üzerindeki Etkileri ve Türkiye'deki Sıtma Savaş Hizmetleri Araştırması (Şanlıurfa ve çevresindeki GAP İlleri)
- GAP Bölgesel Araştırma ve Geliştirme Merkezi'nin Kurulması (Şanlıurfa)
- Göçer Grupların Kalkınma Sürecine Entegrasyonu (1.Aşama) (Diyarbakır)
- GAP Sosyal Eylem Planı'nda ve Sosyal Araştırma Çalışmalarında Yeralan Önerilerin Hayata Geçirilmesi (GAP Bölgesi)
- Seçilmiş Köylerdeki ve Gecekondu Alanlarındaki Eğitim Kurumlarının Güçlendirilmesi (Şırnak)
- Kırsal Alanlarda Okul Servis Otobüsü Hizmetleri ile İlgili Pilot Uygulama (Şırnak)
- GAP Bölgesi Sosyo-Ekonomik Durum Araştırması (GAP Bölgesi)

Tarımsal Sürdürülebilirliğin Teşvik Edilmesi ve Kırsal Üretkenliğin Geliştirilmesi

- GAP Bölgesi'nde Çiftçi Eğitimi ve Kurumsal Gelişme İle İlgili Pilot Uygulama, (GAP Bölgesi)
- Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Projesi, (2. aşama), (Harran Üniversitesi Koruklu Araştırma Enstitüsü)
- Çiftçi Yayım ve Eğitimi Hizmetlerinin Etkinliğinin Geliştirilmesi İçin Eğiticilerin Eğitimi, (Şanlıurfa-Harran Ovası)
- GAP Bölgesi'nde Tarımsal Sürdürülebilirliğin Belirlenmesine Yönelik Danışmanlık Hizmeti, (GAP Bölgesi)
- Harran Ovası'nda Entegre Ürün Yetiştirme Hizmetlerine ve Eğitime Yönelik Bir Demonstrasyon Çiftliği Kurulması, (Şanlıurfa-Harran Ovası)

Ekonomik Geçirlilik İçin Yerel Girişimcilik ve Sanayi Kalkınmasının Teşvik Edilmesi

- GAP Bölgesi'nde Sulama Dışı Kırsal Alanlarda Üretim ve Gelir Yaratıcı Fırsatların Geliştirilmesi (1.aşama) (9 GAP İli)
- Kentsel Enformel Sektörde İstihdamın Artırılması ve İş İmkanları Yaratılması (Diyarbakır)
- GAP Master Planı'nın Güncelleştirilmesi ve Gözden Geçirilmesi Çalışması (GAP Bölgesi)
- GAP Bölgesi'nde Bir Ekonomik Kalkınma Ajansı (EKA) kurulması (GAP Bölgesi)
- GAP Bölgesi'nde Doğal Kaynakların Geliştirilmesi, İşletilmesi ve Yönetiminde Yap-İşlet-Devret Yaklaşımının Geçerliliğinin Araştırılması (Şanlıurfa)
- Diyarbakır İli'nde Köy Kadınları İçin Gelir Getirici Bir Etkinlik Olarak Cevizli Sucuk Üretim ve Pazarlama Ağının Oluşturulması (Diyarbakır)

Sürdürülebilir İnsan Yerleşimlerinin Teşvik Edilmesi

- Adıyaman ve Yerel Gündem 21 İçin Eko-Kent Planlama Yaklaşımı (Adıyaman)
- Arazi Kullanım Planlaması ve Yönetimi Aracılığıyla Sürdürülebilir Mekansal Örgütlenmenin Yapılandırılması (GAP Bölgesi)
- Şanlıurfa, Halfeti'de Kırsal/Kentsel Bütünleşme Programları (Şanlıurfa-Halfeti)
- Batman'da Sürdürülebilir Kentsel Yaşam ve Toplumsal Kalkınma Programları (Batman-Hasankeyf)

Doğal Kaynakların Optimal Düzeyde Sürdürülebilir Kullanımının Sağlanması

- GAP Bölgesi Çevre Yönetimi Çalışması (Biyolojik Çeşitlilik Projesi) (9 GAP İli)
- Küçük Yerleşimlerde Kentsel Atık Suların Yeniden Kullanımı (Şanlıurfa)
- GAP Bölgesi'ndeki Orman Kaynaklarının Geliştirilmesi (GAP Bölgesi)
- GAP Bölgesi'nde Çok Amaçlı Bitki Yetiştirme Alanı (Arboretum) Oluşturulması (1. aşama) (GAP Bölgesi)

Planlanan 28 alt projeden üçüncüsü olan "GAP Bölgesi'nde Çevresel/Ekolojik Değişimler, Halk Sağlığı Üzerindeki Etkileri ve Türkiye'deki Sıtma Savaş Hizmetleri Araştırması"ndan ayrılan "Türkiye'deki Sıtma Birimlerinin Ulusal Kapasitelerinin Artırılması Projesi" yeni bir proje olarak pakete 29. alt proje olarak eklenmiştir.

Ayrıca, pakete İsviçre fonlarından sağlanan hibe ile 4 yeni proje daha ilave edilmiş ve paketin finansmanının Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, GAP İdaresi ve diğer üçüncü ülkeler tarafından üstlenilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre programın bütçesi 5.9 milyon ABD dolarına yükseltilmiştir. Bu projeler şunlardır:

- Mardin Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi (Mardin)
- Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi (GAP Bölgesi)
- Yardıma Muhtaç Çocuklar Projesi (GAP Bölgesi)
- Yeni Ufuklar Projesi (GAP Bölgesi)

Daha sonra, paket kapsamındaki projelerden 7. ve 8. projeler birleştirilerek Taşınabilir Eğitim Projesi adı altında uygulanmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Programı kapsamında bitirilen projeler şunlardır;

1. GAP Bölgesi'nde Bir Ekonomik Kalkınma Ajansı (EKA) Kurulması (Proje No 18)
2. Türkiye'de Sıtma Birimlerinin Ulusal Kapasitelerinin Artırılması (Proje No 29)
3. Şanlıurfa-Halfeti'de Kırsal/Kentsel Bütünleşme Programı (Proje No 23)
4. GAP Master Planı'nın Güncelleştirilmesi ve Gözden Geçirilmesi (GAP Bölge Kalkınma Planı), (Proje No 17)
5. Adıyaman, Yerel Gündem 21 İçin Eko-Kent Planlama Yaklaşımı (Proje No 21)
6. Küçük Yerleşimlerde Kentsel Atık Suların Yeniden Kullanımı (Proje No 26)
7. Eğitimde Kurumsal Sistemin Güçlendirilmesi ve Kırsal Alanlarda Okula Erişimin İyileştirilmesi (Taşınabilir Eğitim Projesi), (Proje No 7-8)
8. Kentsel Enformel Sektörde İstihdamın Artırılması ve İş İmkanlarının Yaratılması, (Prj. No 16)
9. Mardin Katılımcı Kentsel Rehabilitasyon Projesi (Proje No 30)
10. Yeni Ufuklar Projesi (Proje No 33)
11. Biyolojik Çeşitlilik Projesi (Proje No 25)
12. Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi (1. Aşama), (Proje No 31)

- Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi (1. Aşama): Programın uygulama süresinin ilk aşaması olan 1996-2002 dönemi tamamlanmıştır. 2004 yılından itibaren, ikinci aşamaya geçilmiştir. İkinci aşama; gençlerin istihdamı için beceri ve meslek edindirme eğitimlerini amaçlamaktadır.

2005 Yılında Uygulamaya Konulan Projeler

- Gençlik İçin Sosyal Gelişim Projesi (2. Aşama)
- Sokakta Çalışan Çocukların Rehabilitasyonu (Batman, Şanlıurfa, Gaziantep)
- Kadının Sosyo-Ekonomik Açından Güçlendirilmesi

3.6.2. GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI

Avrupa Birliği (AB), GAP İdaresi ve Hazine Müsteşarlığı arasında 7 Aralık 2001 tarihinde imzalanan finansman anlaşması ile yürürlüğe giren GAP Bölgesel Kalkınma Programı kapsamında; i) Küçük ve Orta Ölçekli Girişimcileri Destekleme Projesi, ii) Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Projesi ve iii) Kırsal Kalkınma Projesi olmak üzere üç bileşen yer almaktadır. Toplam bütçesi 47 milyon Euro olan program, AB tarafından sağlanan hibe finansmanla uygulanmaktadır.

GAP Bölgesel Kalkınma Programı kapsamındaki alt projelerin daha etkin olarak yürütülmesi amacıyla tüm programın ve alt projelerin görüşüldüğü aylık koordinasyon toplantıları yapılmaktadır.

8-9 Nisan 2003 tarihinde AB hibelerinden faydalanan tüm kurum ve kuruluş temsilcilerine verilen "AB Proje Yönetimi ve İzlenmesi Eğitimi"ne GAP İdaresi'nden 5 uzman katılmıştır.

1 Mayıs ve 6 Mayıs 2003 tarihlerinde, AB Program temsilcileri ve GAP İdaresi program bileşenleri sektör uzmanlarının yaptıkları toplantılarda finansman anlaşmasının revize edilmesi ve her bir bileşene yönelik fonların dağıtılması konusunda görüşmeler yapılmıştır.

GAP Bölgesel Kalkınma Programı I. Danışma Kurulu Toplantısı, proje ile ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla 17 Kasım 2003 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, programın üç projesindeki (KOBİ Geliştirme, Kültürel Mirasın Geliştirilmesi ve Kırsal Kalkınma) gelişmeler ve önümüzdeki dönemde yapılacak faaliyetler anlatılmıştır. Ayrıca her üç projenin de birbirlerine girdi verecek ve destekleyecek şekilde planlanması gerekliliği belirtilmiştir.

Projenin 3 bileşeninde de faaliyetlere devam edilmiştir. Yapılan çalışmalar bu 3 proje detayında ayrıntılı olarak verilmektedir.

4. 2004 YILINDA YÜRÜTÜLEN DİĞER ÖNEMLİ FAALİYETLER

4.1. ÇOCUK OKUMA ODALARI PROJESİ

2005 yılı itibariyle faaliyette olan Çocuk Okuma Odaları şunlardır:

İLLER	KURULUŞ YERİ	Adet
Batman	İMKB İlköğretim Yanı	1
Diyarbakır	Benusen Mah.,Fatihpaşa Mah.	2
Mardin	Nusaybin, Saraçoğlu	2
Şanlıurfa	Yakubiye Mah, Siverek,	2
Adıyaman	Merkez	1
Toplam :		8

Çocuk Okuma Odaları Aralık 2004 Katılımcı Sayıları

	Ben-u Sen	Yakubiye	Siverek	Nusaybin	Batman	Fatihpaşa	Saraçoğlu	Toplam
Grup Çalışmaları	210	68	35	121	46	170	60	710
Açık Kapı Prg.	-	25	-	15	286	-	-	326
Okul Öncesi Prg.	-	40	-	12	80	45	-	177
Toplam	210	133	35	148	412	215	60	1213

Çocuk Okuma Odaları Aralık 2004 Faaliyetleri

	Ben-u Sen	Yakubiye	Siverek	Nusaybin	Batman	Fatihpaşa	Saraçoğlu
Derse Destek	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Halkoyunları	-	-	-	-	-	-	-
Resim	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Müzik	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bilgisayar Eğt	✓	✓	-	-	✓	-	-
Satranç	✓	-	-	-	✓	-	-
Drama/Tiyatro	-	-	-	✓	-	-	✓
El Becerileri	-	-	✓	-	-	-	✓
Spor	✓	-	-	-	-	-	-
Aile Görüşmeleri	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
İngilizce Kursu	-	-	-	✓	-	-	-
Kitap okuma-anlatma	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Batman Çocuk Okuma Odası'nda hane ziyaretleri yapılarak Çocuk Okuma Odası'na devam eden öğrencilerin aileleri ile görüşülmüştür. İlköğretim okulları ziyaret edilerek öğretmenlerle toplantı yapılmıştır. Sevgi Bağımsız Ana Okulu, Sabri Ülker İlköğretim Okulu ve Batman Yerel Gazetesi'ne Çocuk Okuma Odası hakkında bilgi verilerek tanıtım yapılmıştır. 110 ailenin Sosyal Yararlanma ve Dayanışma Vakfı'ndan ve diğer yardım kuruluşlarından gıda, kömür ve ilaç yardımı alması sağlanmıştır.

Nusaybin Çocuk Okuma Odası'nda tiyatro grubu kurularak Halk Eğitim Merkezi'nde çalışmalarına başlanmıştır. Hane ziyaretleri yapılarak çocuk okuma odasına devam eden öğrencilerin aileleri ile görüşülmüştür. İlkokul ikinci sınıf öğrencilerine yönelik hijyen ve temizlik derslerine ağırlık verilmiştir. 20 aileye giyecek ve gıda yardımı yapılması sağlanmıştır. Ailesi tarafında okula gönderilmemiş 11 yaşındaki bir kız çocuğunun ailesiyle görüşülerek okula kaydedilmesi sağlanmıştır.

Saraçoğlu Okuma Odası'nda 60 aile ziyaret edilmiş; 26 aile ile sohbet toplantısı düzenlemiştir.

Yakubiye Çocuk Okuma Odası küçük olmasına rağmen 68 öğrenci sürekli yararlanmaktadır. Kitap okuma alışkanlığı kazandırılmak amacıyla öğrencilere ödünç kitap verilmektedir. 47 öğrenci Emek Sineması ve Belediye işbirliği ile sinemaya götürülmüştür. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ile işbirliği yapılarak 5 öğrenciye burs sağlanmıştır. Hane ziyaretleri yapılarak 10 aileye sosyal yardım yapılması sağlanmıştır.

Siverek Çocuk Okuma Odası haftada 3 gün hizmet vermektedir.

Diyarbakır Ben-u Sen Çocuk Okuma Odası'nda hane ziyaretleri yapılarak ailelerle görüşülmüştür.

Diyarbakır Fatihpaşa Çocuk Okuma Odası'nda öğrenciler arasında bilgi yarışması yapılmıştır. Kamu kurumları ziyaret edilerek ihtiyaçlara yönelik tespitler yapılmıştır. 70 aileye hane ziyaretleri yapılarak aileleri bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Kadınlar için açılan okuma yazma kursundan 30 kadın, okul öncesi hazırlık sınıfından ise 45 öğrenci yararlanmıştır. 50 aileye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığı ile yardım sağlanmıştır. Çocuk Okuma Odasına duyulan ilgi çok yüksektir. Sosyal beceri geliştirici faaliyetlerin yanı sıra rehber öğretmenlerle birlikte öğrencilerin hem derslerini yardımcı olunmakta hem de kütüphane faaliyetleri sürdürülmektedir.

Adıyaman Çocuk Okuma Odası Mayıs 2005'te açılmış ve faaliyetlerine başlamıştır.

4.2. SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONU PROJESİ

- Proje kapsamında Adıyaman Çocuk ve Gençlik Merkezi'nin şehir merkezine taşınabilmesi için çalışmalara devam edilmektedir. Konuyla ilgili olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu (SRAP)'dan 33 000 YTL (33 milyar TL) kaynak temin edilmiştir.
- Adıyaman'da merkeze devam eden çocuklar ile sosyal faaliyetler sürdürülmüştür. İl genelinde "sokak çocukları" sorunu konusunda verilen/verilecek olan yeni hizmet modellerini koordine etmek amacıyla başlatılan çalışmalar yürütülmüştür.
- Sokakta çalışan çocuklar projesinin, UNDP Projesi'nin 2. Fazı kapsamında Gaziantep, Şanlıurfa ve Batman illerinde de uygulanması planlanmaktadır.

4.3. KIRSAL ALANLARDA YİBO VE PİO İYİLEŞTİRMESİNİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ PROJESİ

Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının (YİBO) ve Pansiyonlu İlköğretim Okullarının (PİO) İyileştirilmesinin Yerel Kalkınmaya Etkisi Projesi'nde pilot okul olan Siirt Baykan Kız YİBO'da; Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV), M. Rahmi Koç Müzesi ve Deniz Yıldızları Gençlik Kampı tarafından "kırsal aile çocuklarının eğitsel, kültürel ve sosyal gelişmelerini sağlamak için eğitim kalitesinde ve öğretim ortamlarında iyileştirme" hedefi gereğince çalışmalarda bulunulmuştur.

- Siirt Baykan Kız YİBO'da, Milli Eğitim Bakanlığı İl/İlçe Teşkilatı, GAP İdaresi, Şanlıurfa Bölge Müdürlüğü ve Siirt Valiliği ile işbirliği içinde yürütülmekte olan proje kapsamında YİBO ve PİO'un fiziksel ve eğitsel alt yapısına ilişkin problem alanları belirlenmiştir. Belirlenen problem alanlarına ilişkin çözüm üretilmektedir.
- Proje pilot okulunun eğitim kalitesinde ve öğretim ortamlarında iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

4.4. GAP İDARESİ TARAFINDAN 2004 YILINDA SAĞLANAN FONLAR

Proje/Faaliyet	Kuruluş	Fon
Çocuk Okuma Odaları	Avustralya Büyükelçiliği	2 500 Avustralya \$
Çocuk Okuma Odaları	Frito Lay's	35 milyar TL
Şırnak Gençlik Merkezi	ABC Dershaneleri	30 takım ÖSS kitabı
Endüstriyel Atıksu İzleme ve Kontrolü Eğitimi	T.C. Hazine Müsteşarlığı & Alman Kalkınma Bankası (KFW)	11,1 milyar TL
Fıratpen	Siirt-Baykan YİBO	7,5 milyar TL
Şişecam A.Ş.	Siirt-Baykan YİBO	6,3 milyar TL
Eğitim Bursu (*)	Kişisel	246 çocuk
		59,9 milyar TL
	Toplam	2 500 Avustralya \$
		246 çocuğa burs
		30 takım ÖSS kitabı

(*) 2004 yılında burs tutarı İlköğretim öğrencileri için ayda 40 milyon TL, lise öğrencileri için 60 milyon TL, üniversite öğrencileri için ise 90 milyon TL'dir.

4.5. GAP İDARESİ TARAFINDAN 2004 YILINDA DÜZENLENEN EĞİTİMLER

Çocuk Okuma Odaları, Toplumla Çalışma ve Program Oluşturma Eğitim Semineri

24-26 Mayıs 2004 tarihlerinde Diyarbakır'da GAP İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Çocuk Okuma Odaları'nda çalışan eğitimcilerin teknik kapasitelerini geliştirmek ve bu konuda eğitim materyali hazırlamak amacıyla düzenlenen eğitime 20 kişi katılmıştır.

ÇATOM'larda Ürün Geliştirme, Pazarlama ve Mikro İşletme İdaresi Eğitimi

19-24 Nisan 2004 tarihleri arasında Nusaybin'de GAP İdaresi Başkanlığı, Anatolion Artisans işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

DeneySEL eğitim metodolojisi becerisinin kazandırılması, farklı sektörlerde iş kurma ve yönetim becerisi eğitimini mikro ve küçük girişimcilere aktarılmasının öğrenilmesi amacıyla düzenlenen eğitime 15 ÇATOM çalışanı katılmıştır.

Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler Eğitim Semineri-I, II ve III

1- 22-24 Haziran 2004 tarihleri arasında Siirt, Şırnak ve Batman illerinde GAP İdaresi Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, İçişleri Bakanlığı, DPT, Ankara Üniversitesi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Siirt, Şırnak, Batman Valiliği ve Belediye Başkanlıklarının işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

GAP Bölgesi'ndeki yerel yönetimleri Avrupa Birliği katılım öncesi mali işbirliği ve bu kapsamdaki fonlar konusunda bilgilendirmek ve teknik bilgi-kapasite düzeylerini güçlendirmek amacıyla düzenlenen eğitime GAP Bölgesi'nde yer alan 9 ildeki merkez, ilçe ve belde belediyelerindeki yönetici ve teknik personeli katılmıştır. Katılımcı sayısı 180 olmuştur.

2- 5-6 Temmuz 2004 tarihlerinde Şanlıurfa ve Mardin'de düzenlenen eğitime ise 163 kişi katılmıştır.

3- 27-30 Eylül 2004 tarihleri arasında Diyarbakır, Adıyaman, Kilis ve Gaziantep'te düzenlenen eğitime 332 kişi katılmıştır.

Etyopya, Sudan ve Kamerun Üst Düzey Heyeti Çalışma Seyahati

1-10 Eylül 2004 tarihlerinde Ankara, Konya ve Şanlıurfa'yı kapsayan çalışma seyahati GAP İdaresi Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

Kırsal alanlarda su temini araştırma ve geliştirme kapsamında Türkiye'deki uygulamaları yerinde incelemek amacıyla düzenlenen programa Etiyopya, Sudan ve Kamerun Üst Düzey Teknik Heyeti katılmıştır. Katılımcı sayısı 11'dir.

Sulama Yönetimi ve GAP Deneyimleri Çalışma Seyahati

4-26 Kasım 2004 tarihlerinde Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep ve Mardin'de düzenlenen eğitimin amacı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki "Sulama Yönetimi ve Tarımsal Teknikler" konularında deneyimleri paylaşmaktır.

Bu çalışma ziyaretine Afganistan Su ve Elektrik Bakanlığı Teknik Heyeti'nden 30 kişi katılmıştır.

Uluslararası Pazarlama Eğitim Semineri

22 Kasım - 3 Aralık 2004 tarihlerinde Şanlıurfa'da düzenlenen eğitimin amacı; kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör temsilcilerini Tarımsal Alanda Pazarlama Teknikleri konusunda bilgilendirmektir.

Programa 19 kişi katılmıştır.

Su ve Sağlıklı Yaşam Eğitim Semineri

23 Kasım 2004 tarihinde Diyarbakır/Çüngüş-Yeniköy'de gerçekleştirilmiştir. Doğru su kullanımının sağlık üzerindeki etkisi konusunda duyarlılık yaratmak amacıyla Diyarbakır/Çüngüş-Yeniköy'de yaşayan köy halkı bilgilendirilmiştir. Katılımcı sayısı 200 olmuştur.

Endüstriyel Atıksu İzleme ve Kontrolü Eğitim Semineri

13-14 Aralık 2004 tarihleri arasında Batman'da endüstriyel atıksuların deşarjının kontrol edilmesi ve izlenmesi konusunda bilinç yaratılması amacıyla düzenlenen eğitime 9 GAP ilinin yanısıra Van, Kahramanmaraş ve Sivas'ta bulunan İl Çevre Müdürlükleri ve Belediye çalışanlarından 27 kişi katılmıştır.

GAP İdaresi Tarafından 2004 Yılında Düzenlenen Eğitimler

	Eğitimler	Ulusal / Bölgesel Uluslararası	Katılımcı Sayısı (Yerli / Yabancı)	Tarih	Yer
1	Çocuk Okuma Odaları, Toplumla Çalışma ve Program Oluşturma Eğitim Semineri	Eğitim Semineri (Bölgesel)	20	24-26 Mayıs 2004	Diyarbakır
2	Çatomlarda Ürün Geliştirme, Pazarlama ve Mikro İşletme İdaresi Eğitimi	Eğitim Semineri (Bölgesel)	15	19-24 Nisan 2004	Nusaybin
3	Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler Eğitim Semineri I	Eğitim Semineri (Bölgesel)	180	22-24 Haziran 2004	Siirt Şırnak Batman
4	Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler Eğitim Semineri II	Eğitim Semineri (Bölgesel)	163	5-6 Temmuz 2004	Şanlıurfa Mardin
5	Etyopya, Sudan ve Kamerun Üst Düzey Heyeti Çalışma Seyahati	Çalışma Seyahati (Uluslararası)	11	1-10 Eylül 2004	Ankara Konya Ş.Urfa
6	Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler Eğitim Semineri III	Eğitim Semineri (Bölgesel)	332	27-30 Eylül 2004	Diyarbakır Adıyaman Kilis Gaziantep
7	Sulama Yönetimi ve GAP Deneyimleri Çalışma Seyahati	Çalışma Seyahati (Uluslararası)	30	4-26 Kasım 2004	Şanlıurfa Diyarbakır Gaziantep Mardin
8	Uluslararası Pazarlama Eğitim Semineri	Eğitim Semineri (Uluslararası)	19	22 Kasım - 3 Aralık 2004	Şanlıurfa
9	Su ve Sağlıklı Yaşam Eğitim Semineri	Eğitim Semineri (Bölgesel)	200	23 Kasım 2004	Diyarbakır/ Çüngüş- Yeniköy
10	Endüstriyel Atıksu İzleme ve Kontrolü Eğitim Semineri	Eğitim Semineri (Ulusal)	27	13-14 Aralık 2004	Batman
		TOPLAM	997		

4.6. UYGULAMALI TARIMSAL YAYIM VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Bilinçsiz sulama nedeniyle tarımsal alanlarda meydana gelebilecek **tuzlanma ve çoraklaşma sorununu önlemek**, çiftçiye ekimden hasada kadar tarla başında uygulamalı eğitim vermek üzere Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Harran Üniversitesi ve Araştırma Enstitüsü ile işbirliği içinde oluşturulan teknik ekiple uygulamalı tarımsal yayım ve eğitim çalışmaları yapılmaktadır. Bu çerçevede, Şanlıurfa Bozova ve Yaylak sulama alanlarının yanısıra Siirt (26 Nisan 2004) ve Batman'da (24 Mart 2004) da Valilikler ile işbirliği protokolleri imzalanmış olup, çalışmalar sürdürülmektedir.

4.7. GAP İDARESİ BAŞKANLIĞI VE TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI İŞBİRLİĞİ

GAP Bölgesi'nde yürütülen tarımsal projeler arasında eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanması için 1 Eylül 2004 tarihinde GAP İdaresi ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında bir işbirliği protokolü imzalanmıştır.

İşbirliği protokolü çerçevesinde 7 ana başlık belirlenmiştir:

- Yayım
- Agronomi
- Teşvik ve Sübvansiyonlar
- Kırsal Kalkınma
- Tarım Teknolojisi
- Hayvancılık
- Genel Konular

Bu ana başlıklar çerçevesinde alt komisyon oluşturulmuş ve çalışmalara başlanmıştır.

4.8. GAP TARIM KAMPI ÇALIŞMALARI

Sulu tarım alanında çiftçilik yapan ailelerin okullarında başarı kazanmış 12-16 yaş grubundaki çocukları 10 günlük yatılı kampa alınmaktadır.

Kamp süresince, tarım (bitkisel üretim, sulama, mücadele vb.), düzgün konuşma, İngilizce, bilgisayar ve spor (yüzme, basketbol, voleybol vb.) dersleri verilmekte, ilin tarihi ve tarımsal yapılarına seyahatler düzenlenmektedir.

2004 yılında 88 adet öğrenci eğitilmiştir.

4.9. KATMADEĞERİ YÜKSEK TARIMSAL ÜRÜNLERİN BELİRLENMESİ ÇALIŞMASI

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile işbirliği içinde GAP Bölgesi il eko sistemlerine uygun katma değeri yüksek tarımsal ürünlerin belirlenmesi çalışması tamamlanmış ve her il için bir rapor hazırlanmıştır. Uygun tarımsal faaliyetlerin hayata geçirilebilmesi için GAP tarım stratejileri çalışması da tamamlanarak bir rapor haline getirilmiştir.

4.10. SURİYE SINIRINDAKİ MAYINLI ARAZİLERİN TEMİZLENEREK 306 KM² ALANIN EKONOMİYE KAZANDIRILMASI

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Doç. Dr Abdüllatif ŞENER'in başkanlığında ve GAP İdaresi'nin koordinasyonunda Türk Silahlı Kuvvetleri, Maliye ile Tarım ve Köyişleri Bakanlıklarının katılımı ile "Çalışma ve Koordinasyon Kurulu" oluşturulmuştur. Bilindiği üzere Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından 1956-1959 yılları arasında Türkiye-Suriye sınır boyu güvenlik amaçlı olarak mayınlandırılmıştır. Ülkemizin Ottawa Sözleşmesi'ne taraf olması ile birlikte bu alanların 10 yıl içerisinde temizlenmesi taahhüt edilmiştir. Bu nedenle ülkemiz Ottawa Sözleşmesi gereği BM Genel Sekreterliği'ne konuyla ilgili yıllık rapor verme yükümlülüğünü kabul etmiştir. Konu ile ilgili uluslararası örgütlerle eşgüdüm sağlanması görevi Dışişleri Bakanlığı'na yürütülmekte olduğundan, "Çalışma ve Koordinasyon Kurulu" toplantılarına ilgili Bakanlık da dahil edilmiştir. Kurul bugüne kadar 4 defa toplanmıştır.

31.01.2005 tarih ve 2005/8450 sayılı Bakanlar Kurulu kararı gereği; mayınlı alanların temizlenmesi ile ilgili ihale işlemlerinin yapılması işi Maliye Bakanlığı'na verilmiştir.

4.11. BÖLGE'YE YATIRIM AMAÇLI İŞ GEZİLERİ

GAP Bölgesi'ne yerli ve yabancı yatırımcıların çekilmesi için Bölge'ye iş amaçlı geziler düzenlenmektedir. İş adamlarına Bölge'de yatırım yapmanın avantajları detaylı olarak, Ticaret ve Sanayi Odaları ile birlikte anlatılmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen ziyaretler:

Çin Ekonomi ve Ticaret Müsteşarı (6 – 8 Haziran 2004)

İngiliz Turizm Yatırımcıları (12 -15 Temmuz 2004)

Güney Kore Büyükelçisi ve beraberindeki heyet (22 - 26 Kasım 2004)

4.12. GAP'IN YATIRIM FIRSATLARININ ULUSLARARASI PLATFORMDA TANITIMI

3 Kasım 2004 tarihinde Avusturya-Viyana'da Ticaret ve Sanayi Odası ile işbirliği içinde 80'e yakın yerli ve yabancı yatırımcıya 'GAP Projesi ve Yatırım Fırsatları' konusunda detaylı bilgilendirme yapılmıştır.

10-11 Mart 2005 tarihlerinde Almanya'da (Berlin) yapılan 11. Türk - Alman İşbirliği Konseyi'nde GAP'ta yatırım fırsatlarını anlatan bir sunuş yapılmıştır.

AB ve Ortadoğu ülkelerinin ticaret merkezlerinde de buna benzer programların yapılması için bu ülkelerdeki büyükelçiliklerimizle görüşmeler sürdürülmektedir.

4.13. MARDİN SANAYİ VİZYONU OLUŞTURMA ÇALIŞMALARI VE SANAYİ PLATFORMU TOPLANTISI

GAP İdaresi temsilcileri, Mardin Valisi, Mardin Belediye Başkanı, Mardin Milletvekili, KOSGEB, sanayiciler, STK ve medya temsilcilerinin katılımıyla 23 Aralık 2004 tarihinde Mardin'de gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı; Mardin'de kamu, sivil toplum ve özel sektör temsilcileri ile beraber bir platform oluşturarak bir sanayi hamlesi başlatmaktır.

4.14. GAP İDARESİ - SİİRT, BATMAN VE ŞIRNAK İLLERİNDE YATIRIM YÖNLENDİRME BİRİMLERİ

Belirtilen üç ilde Valiliklerle işbirliği içerisinde kurulan ve nitelikli uzmanlardan oluşan bu birimlerin amacı ekonomik sosyal kültürel vb alanlarda mevcut sorunların çözümüne yönelik kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla beraber proje hazırlamak ve bu hazırlanan projelere ulusal ve uluslararası kaynaklı fon bulmaktır. Birimde çalışan personelin eğitimi GAP İdaresi tarafından yapılmaktadır.

Bu birimler tarafından bugüne kadar 50'ye yakın proje hazırlanmış olup çeşitli fonlara başvurulmuştur. Siirt'te 772 000 dolar tutarında 4 proje kabul edilmiştir.

4.15. GAP İŞ VE YATIRIM FORUMU

Bölge'deki yatırım potansiyelinin bölge içi ve dışı yatırımcılara anlatılması için tüm yatırımcıları bir araya getirerek, sinerji oluşturarak ortak yatırım imkanlarının oluşturulması ve yine karşılıklı ticari ilişkilerin kurulabilmesi ve geliştirilebilmesi amacıyla Sayın Başbakanımızın himayesinde TOBB, TÜSİAD, MÜSİAD ve TÜGİAD'ın da katılımıyla 14 Mayıs 2005'te Şanlıurfa'da 1. GAP İş ve Yatırım Forumu gerçekleştirilmiştir. Bu foruma gıda, turizm, tarım, makine imalat, inşaat ve diğer sektörlerden toplam 485 firma ve iş adamı katılmıştır. Katılan firma ve iş adamlarının 180'si Bölge dışından, 305'i Bölge içindedir. Katılan iş adamlarından 220'si sektör odalarına katılmıştır.

4.16. YAYIM ÇALIŞMALARI

Bölge'de özel sektörün teşviki amacıyla yapılan yayım çalışmaları şunlardır:

- GAP Yatırımcı Rehberi
- Bölgesel Kalkınmada Arayışlar: Yeni Kalkınmacılık:
- Devlet Yardımları
- Kümelenme Raporları
- Proje Profilleri
- GAP Bölgesi'nde Kadın Girişimciliğin Geliştirilmesi

4.17. FİLİSTİN İLE İLİŞKİLER

Türkiye'nin Orta Doğu'da oluşacak barış sürecine katkıda bulunmak amacıyla özellikle 1995lerden itibaren Filistin'in ekonomik, sağlık, tarım, turizm, eğitim potansiyelinin geliştirilmesine yönelik işbirliği anlaşmaları ile başlattığı süreç; 24 Aralık 2003 tarihli Eylem Planı ile gelişmiştir. 2004 yılının ikinci yarısından itibaren çalışmalar ulusal düzeyde başlatılmıştır.

Bu çerçevede; Dışişleri Bakanlığı, GAP İdaresi, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, DPT Müsteşarlığı, Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA); TOBB ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi yönetici ve uzmanlarından oluşan bir heyet, 31 Ocak - 06 Şubat 2005 tarihleri arasında Filistin'i ziyaret etmiştir. Heyet, Filistin'in sosyo ekonomik durumunu, temel ihtiyaçlarını ve Türkiye ile potansiyel işbirliği alanlarını belirlemek amacıyla Ramallah, Gazze, Bethlehem ve Nablus'ta Filistin Ulusal Yönetimi Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Planlama Bakanı ve Turizm Bakanı ile temaslarda bulunmuştur. Bu temaslarda tespit edilen konular raporlanarak Dışişleri Bakanlığı'na sunulacaktır.

Filistin mevcut durum raporuna istinaden, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgili her kurumunun, ihtiyaçlar doğrultusunda neler yapılacağına yönelik önerileri, önümüzdeki dönem karşılıklı yürütülecek işbirliği kapsamında geliştirilecek ve uygulamaya aktarılacaktır.

4.18. ÖNEMLİ BÖLGE ZİYARETLERİ

Kongo Demokratik Cumhuriyeti Kırsal Kalkınma Bakanı ve beraberindeki 5 kişilik heyet, kırsal bölgelerin kalkınmasının sağlanması konusunda Türkiye ile işbirliği yapmak, ülkemizin ve GAP İdaresi'nin kırsal kalkınma yaklaşımı ve kırsal kalkınma deneyimlerinden faydalanmak amacıyla 5 - 12 Ağustos 2004 tarihleri arasında GAP Bölgesi'ne teknik bir gezi gerçekleştirmiştir.

NATO üyesi ülkelerin Türkiye yıllık inceleme ziyareti kapsamında, 50 kişiden oluşan bir heyet 8 Eylül 2004 tarihinde GAP'la ilgili çalışmalar ve projeler hakkında bilgi almak ve incelemelerde bulunmak amacıyla Şanlıurfa'yı ziyaret etmiştir.

Mısır Su Kaynakları ve Sulama Bakanlığı üst düzey yetkililerden oluşan 6 kişilik Mısırlı heyet, GAP İdaresi Başkanlığı ile Mısır Güney Vadi Kalkınma Projesi (TOSHKA) arasında yürütülen işbirliği çerçevesinde 14-19 Eylül 2004 tarihleri arasında Ankara ve GAP Bölgesi'nde çeşitli ziyaretlerde bulunmuştur. Ayrıca, "organik tarım" ve "yerleşim" başlıklarında iki ayrı teknik grubun çalışmalarına başlaması planlanmaktadır.

20-23 Aralık 2004 tarihleri arasında **Fas Toprak Düzenlemesi, Su ve Çevre Bakanı** Abdelkebir Zahaud ve beraberindeki heyet baraj yapımı, havza içi su transferi, sulama teknikleri vb. konularda Türkiye'nin deneyimlerinden faydalanmak; ayrıca GAP'la ilgili çalışmalarını yerinde görmek ve incelemelerde bulunmak amacıyla GAP İdaresi Başkanı ve GAP Bölgesi'ni ziyaret etmiştir.

4.19. GAP YÜKSEK KURULU TOPLANTISI

16. GAP Yüksek Kurulu, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Doç. Dr. Abdüllatif Şener'in başkanlığında; Bayındırlık ve İskan Bakanı, Tarım ve Köyişleri Bakanı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın katılımlarıyla 10 Eylül 2004 tarihinde GAP İdaresi Başkanlığı'nda toplanmıştır.

Yüksek Kurul'da GAP'ta son durum ile ilgili kuruluşlarla koordinasyon gerektiren, öncelikli ve stratejik konular görüşülmüştür.

GAP Yüksek Kurulu, 2005 yılı yatırım programına esas teşkil etmesi amacıyla, tarla içi geliştirme hizmetleri, arazi toplulaştırma faaliyetlerinin sulama yatırımlarına paralel yürütülmesi ve önceliklerinin belirlenmesi için bir komisyon oluşturulmasına karar vermiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, DPT, DSİ ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğü üst düzey temsilcilerinin yer aldığı komisyonun sekreteryası GAP İdaresi tarafından yürütülecektir.

Komisyon çalışmaları sonucunda 16 Eylül 2004 tarihinde GAP İdaresi koordinasyonunda "Tarla içi Geliştirme ve Arazi Toplulaştırması Koordinasyon Toplantısı" gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, toplulaştırma ve tarlaiçi geliştirme hizmetleri için KHGM'ye ek ödenek aktarılması kararlaştırılmıştır.

4.20. GAP İDARESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ'NDE 2004 YILINDA DÜZENLENEN TOPLANTI VE ORGANİZASYONLAR

Toplantı ve Organizasyonlar

Toplantı	7
Kutlama, Karşılama, Konser ve Törenler	7
Brifingler (Heyet/Organizasyon)	18
Çalıştay	-
Seminer	4
Eğitim Kursu	3
Panel	4
Açılış, Sergi, Şenlik	11
Fuar	1
Toplam	55

Gelen Yerli/Yabancı Heyet ve Basın

	Adet	Kişi
Yerli Heyet	10	350
Yabancı heyet	18	232
Yerli Basın	4	36
Yabancı Basın	2	11
Toplam	34	629

Gelen Heyetlerin İlgi Alanlarına Göre Dağılımı*

	Adet	Kişi
Genel Amaçlı Heyetler	8	235
Hayvancılık, Tarım ve Sulama Amaçlı Heyetler	9	81
Sosyal Amaçlı Heyetler	3	47
İnceleme Amaçlı Heyetler	10	144
Ekonomik Amaçlı Heyetler	4	122
Toplam	34	629

* Projeler hakkında yerinde bilgi alan heyetler dikkate alınmıştır.